

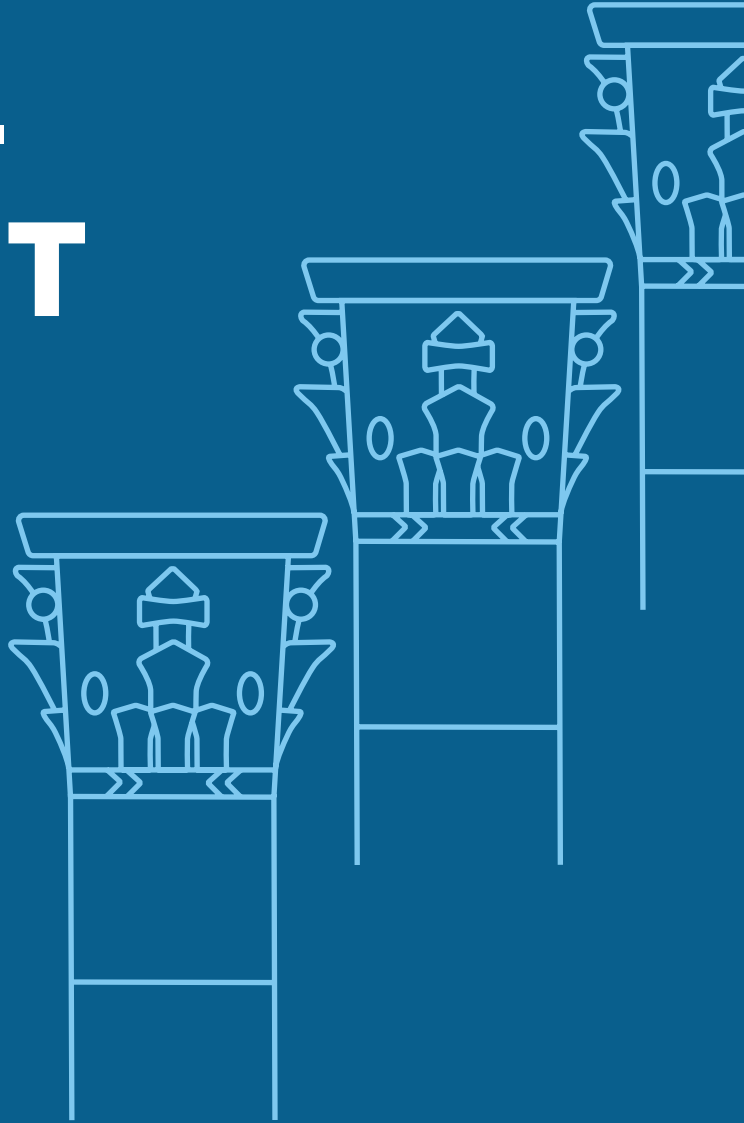
2023

EDUSKUNTAVAALIT

1

VAALI- OHJEET

Kunnan
keskusvaalilautakunnan
tehtävät

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIT
VAL

VAALIOHJEET VUONNA 2023 TOIMITETTAVIA EDUSKUNTAVAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 2.4.2023 toimitettavia eduskuntavaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.1.– 30.4.2023.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakkoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakkoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Vaalipiirilautakunnan tehtävät

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2022

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Neuvotteleva virkamies

Heini Huotarinen

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: PunaMusta Oy, Tampere, 2022
Tryckning: PunaMusta Oy, Tammerfors, 2022

Sisällys:

1. YLEISTÄ VUODEN 2023 EDUSKUNTAVAALIEISTA	7
2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	9
2.1 Yleistä	9
3. KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA	11
3.1 Keskusvaalilautakunnan kokoonpano	11
4. VALMISTAVAT TEHTÄVÄT	13
4.1 Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen	13
4.2 Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen	14
4.3 Vaalimateriaalin toimittaminen	15
4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto	24
4.5 Vaalipäivän äänestyksen valmistelut	27
4.6 Yleisen ennakkoäänestyksen valmistelut	31
4.7 Laitosäänestyksen valmistelut	34
4.8 Kotiäänestyksen valmistelut	35
4.9 Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen	45
5. ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS	46
5.1 Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle	46
5.2 Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen	49
5.3 Tarkastusmenettely	49
5.4 Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely	73
5.5 Lähetekuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle	73
6. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU	75
6.1 Vaaliluettelon sisältö	75
6.2 Vaaliluettelon tulostaminen ja jakelu keskusvaalilautakunnille	76
6.3 Vaaliluetteloiden tarkastaminen ja saapumisen kuittaaminen	76
6.4 Vaaliluettelon käsitteleminen	77
6.5 Merkintöjen tekeminen vaaliluetteloon	77
6.6 Vaaliluetteloiden julkisuudesta	78
7. ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA	79
7.1 Valmistavat toimenpiteet	79
7.2 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus	80
8. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET	81
8.1 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen	81
8.2 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen	83
9. PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT	84
9.1 Yleistä	84
9.2 Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen	86

10. MUITA OHJEITA	91
10.1 Vaalien ulkomainnosta	91
10.2 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys	91
10.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	92
10.4 Oikeusministeriön vaalisivut	92
10.5 Oikeusministeriön yhteystiedot	92
10.6 Ulkoministeriön yhteystiedot	93

Liitteet:

LIITE 1 Eräitä määräaikoja.....	94
LIITE 2a Vaaliluettelon kansilehti	101
LIITE 2b Vaaliluettelon laskelmasivu	102
LIITE 2c Vaaliluettelosivu	103
LIITE 2d Vaaliluettelon apuluettelo: Ennakkoon äänestäneet	104
LIITE 2e Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta	105
LIITE 3 Äänestyslippu	106
LIITE 4a Ilmoituskortti 3s	107
LIITE 4b Ilmoituskortti 3u	108
LIITE 5a1 Lähetekirjelomake (kuitausmerkintä)	109
LIITE 5a2 Lähetekirjelomake (ilman kuitausmerkintää)	110
LIITE 5b Kotiäänestyksen lähetekirjelomake	111
LIITE 5c Kirjeäänestyksen lähetekirjelomake	112
LIITE 6a Vaalikuori	113
LIITE 6b Kirjeäänestyksen vaalikuori	114
LIITE 7a Lähetekuori	115
LIITE 7b Kirjeäänestyksen lähetekuori	116
LIITE 8 Luettelo ennakolta äänestäneistä	117
LIITE 9 Lähetekuorten kuitauslista -lomake	119
LIITE 10 Kotiäänestyslomake (Ilmoittautuminen kotiäänestykseen)	120
LIITE 11 Vaalipöytäkirjalomake	122
LIITE 12 Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	126
LIITE 13 Tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista	127
LIITE 14 Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista	129

Lukijalle

Tervetuloa tärkeään tehtävääsi eduskuntavaaleissa! Tehtäväsi on vastuullinen, joten perehdy siihen huolellisesti. Vaalilaista, tästä ohjeesta sekä koulutuksesta saat kaiken tarvitsemasi tiedon.

Aloita tulostamalla itsellesi ajantasainen vaalilaki osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>. Tutustu siihen huolellisesti ja pidä se saatavilla, kun hoidat tehtäviäsi.

Ennakoäänestyksen kulku kuvataan yksityiskohtaisesti vaalilain luvussa 5 (46-66 §:t) ja vaalipäivän äänestyksen kulku luvussa 6 (67-83 §:t). Jos työskentelet ennakoäänestysasiakirjojen tai kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen parissa, vaalilain 63 ja 66 g § tulevat sovellettaviksi. Luvussa 9 on vaalikohtaista eduskuntavaaleja koskevaa sääntelyä, joka ei koske suoraan kunnan vaaliviranomaisen tehtäviä. Kiinnitä kuitenkin huomiota vaalilain 184-186 §:iin, koska nämä säännökset koskevat velvollisuuksiasi vaalitehtävissä.

Kun olet opiskellut vaalilaista tehtävääsi koskevat säännökset, lue tämä ohje, joka perehdyttää sinut tarkemmin tehtäviisi.

Vaaliviranomaisten toimintaan sovelletaan vaalilain lisäksi kuntalakia ja hallintolakia. Hyvän hallinnon periaatteet koskevat myös vaaliviranomaisia. Se tarkoittaa esimerkiksi, että sinun on vaaliviranomaistehtävissä toimittava yhdenvertaisesti sekä palveltava äänestäjiä asianmukaisesti ja ystävällisesti. Kuntalain tulkinnasta saa parhaiten neuvoja Suomen Kuntaliiton lakiasianneuvonnasta (hallintolakimiehet@kuntaliitto.fi).

Oikeusministeriö on julkaissut vaaliviranomaisten tietopankin Vaalipoolin, joka löytyy osoitteesta www.vaalit.fi/vaalipooli. Vaalipooli toimii materiaalipankkina, josta vaaliviranomaiset löytävät tietoa vaalien järjestämisen eri osa-alueista vastaavista viranomaisista, vaaleihin liittyvää ohjeistusta koottuna sekä toimintamalliehdotuksia erilaisiin vaalivarautumisen tilanteisiin.

Ennen tämän ohjeen julkaisua oikeusministeriö on lähettänyt kunnille kuntakirjeen (14.9.2022). Se löytyy myös vaalit.fi-sivustolta. Kirjeessä on ohjeistusta äänestyspaikkojen valinnasta ja varustamisesta sekä vaaliviranomaisten esteellisyydestä ja kelpoisuudesta.

Pidä vaalilaki ja tämä ohjekirja aina mukanasasi, kun hoidat tehtäviäsi, niin sinulla on useimpiin kysymyksiin vastaus valmiina käden ulottuvilla.

Koronavirus- tai muu epidemiatilanne voi olla vielä ajankohtainen vaalien aikaan. Tässä painetussa ohjeessa ei voida ottaa huomioon viimeisintä tautitilannetta, minkä vuoksi mahdollisista koronavirustilanteen vaativista erityistoimenpiteistä annetaan erillistä ohjeistusta. Oli epidemiatilanne mikä hyvänsä, on tarpeen ottaa käyttöön mahdollisimman väljiä tiloja, huolehtia käsihygieniasta ja jäädä tarvittaessa kotiin sairastamaan.

1. YLEISTÄ VUODEN 2023 EDUSKUNTAVAALEISTA

Eduskuntavaalit toimitetaan sunnuntaina 2 päivänä huhtikuuta 2023. Ennakkoonäestyksen ajanjakso on kotimaassa 22.–28.3.2023 ja ulkomailla 22.–25.3.2023. Ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa ennakkoonäestys voidaan kuitenkin aloittaa jo 15.3.2023.

Eduskuntavaalien toimittamisesta säädetään vaalilaissa (714/1998). Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua eduskuntavaaleja koskevaan lainsäädäntöön. Vaaliohjeet täsmentävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Äänioikeudesta eduskuntavaaleissa säädetään perustuslain 14 §:ssä ja vaalikel-
poisuudesta perustuslain 27 §:ssä.

Digi- ja väestötietovirasto perustaa äänioikeusrekisterin, johon otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja eduskuntavaaleissa. Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä perjantaina 10.2.2023 kello 24. Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen viimeistään torstaina 9.3.2023 niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi Viestit-palvelun, äänioikeusilmoitus lähetetään sähköisesti.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän oman vaalipiirin alueella olevista yleisistä ennakkoonäestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat on lueteltu osoitteessa www.vaalit.fi; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna tai varusmieskoulutuksessa; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai
- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettussa kotiäänestyksessä tai
- 5) kirjeitse ulkomailta, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakköäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain. Äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2023 eduskuntavaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.1.1 Kelpoisuusrajoitukset eduskuntavaaleissa

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen olemaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003) 27–30 §:n esteellisyysääntelyä.

Keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla ehdokas.¹

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaänestyksessä ei saa olla

- ehdokas
- eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

1 Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.1.2 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäseniin eikä varajäseniin³,
- vaalitoimikunnan jäseniin eikä varajäseniin,
- yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiaäänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

2.1.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3 Eikä vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

3. KUNNAN KESKUSVAALILAUTAKUNTA

3.1 Keskusvaalilautakunnan kokoonpano

Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakuntana toimii valtuuston vuonna 2021 asettama, vaalilain 13 §:ssä tarkoitettu kunnan keskusvaalilautakunta (jatkossa *keskusvaalilautakunta*).

Keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön.

3.1.1 Päätösvaltaisuus

Keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäsenisenä. Jos keskusvaalilautakunnan varajäsen on kuollut, estynyt tai esteellinen, saa kunnanhallitus tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on kokouksissaan aina päätösvaltainen.

Uuden luottamushenkilön valitsemisesta kunnan toimielimeen kesken toimikauden säädetään kuntalaissa (410/2015).

3.1.2 Keskusvaalilautakunnan jäsenen ja sihteerin toimimisesta kunnan muuna vaaliviranomaisena

Keskusvaalilautakunnan jäsenen tai sihteerin ei ole suositeltavaa toimia oman tehtävänsä ohessa minään muuna vaaliviranomaisena. Koska keskusvaalilautakunta tarkastaa vaalilain 63 §:n mukaisesti ennakkoäänestysasiakirjat, vaalitoimitsijana tai vaalitoimikunnan jäsenenä ollut keskusvaalilautakunnan jäsen tai sihteeri olisi keskusvaalilautakunnassa esteellinen osallistumaan oman toimintansa laillisuuden arviointiin. Ehdotonta estettä kahdessa tehtävässä toimimiseen ei välttämättä kuitenkaan ole.

3.1.3 Läsnäolo-oikeus keskusvaalilautakunnan kokouksissa

Keskusvaalilautakunta päättää muiden kuin sen kokouksiin vaalilaissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan. Keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaisa tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissa.

Vaaliasiamiesten läsnäolo-oikeudesta vaaliviranomaisten kokouksissa säädetään vaalilain 184 §:n 1 momentissa.

3.1.4 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään säädetään vaalilain 184 §:n 2 momentissa. Läsnäolo-oikeus koskee paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muuta toimintaa. Vaalitarkkailijat päättävät itse, miten, missä paikoissa ja laajuudessa he tarkkailunsa suorittavat.

3.1.5 Tehtävät

Keskusvaalilautakunnalla on eduskuntavaaleissa seuraavat tehtäväkokonaisuudet:

- Valmistavat tehtävät vaaleja varten
- Vaaliluetteloihin liittyvät tehtävät
- Ennakoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen käsittely
- Ääntenlaskentaan liittyvät tehtävät
- Vaalien jälkitoimenpiteet sekä
- Jos kunnassa on vaalilain 82 §:ssä tarkoitettuja pieniä äänestysalueita, niihin liittyvät tehtävät.

Tässä ohjeessa ei käsitellä niitä keskusvaalilautakunnan tehtäviä, jotka on tullut tehdä jo ennen tämän vaaliohjeen ilmestymistä (ks. oikeusministeriön kuntakirje 14.9.2022 VN/12272/2022, www.vaalit.fi/vaaliviranomaiskirjeita-ja-muistioita).

Ehdokasasettelutehtävät sekä ennakoäännten laskentaan, tarkastuslaskentaan ja vaalien tuloksen vahvistamiseen liittyvät tehtävät hoitaa eduskuntavaaleissa vaalipiirilautakunta.

Keskusvaalilautakunnan tulee suorittaa vain sen hoidettavaksi vaalilaissa säädettyt viranomaistehtävät, jotka mainitaan oikeusministeriön vaaliohjeissa ja vaalitietojärjestelmän käyttöohjeissa. Keskusvaalilautakunnan ei lähtökohtaisesti tule huolehtia muista tehtävistä. Mikäli kunnassa järjestetään esimerkiksi vaalien toimittamiseen liittyvää kahvittelua, arpajaisia tai lasten vaaleja, niihin liittyvät mahdolliset tehtävät ja muut vastaavat toimenpiteet eivät saa häiritä viranomaistyön suorittamista.

4. VALMISTAVAT TEHTÄVÄT

Keskusvaalilautakunnalla on eduskuntavaaleissa seuraavat valmistavat tehtävät:

- Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen
- Kunnan muiden vaaliviranomaisten kouluttaminen
- Vaalimateriaalin käsittely
- Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto
- Vaalipäivän äänestyksen valmistelut
- Yleisen ennakoäänestyksen valmistelut, ml. vaalitoimitsijoiden rekrytointi ja määrääminen
- Laitosäänestyksen valmistelut
- Kotiäänestyksen valmistelut, ml. vaalitoimitsijoiden rekrytointi ja määrääminen
- Tarvittaessa: vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen kunnan alueelle

4.1 Äänestysjärjestelyistä tiedottaminen

Laadi kuulutus

- vaalipäivän äänestyspaikoista,
- yleisistä ennakoäänestyspaikoista,
- kotiäänestykseen ilmoittautumisesta sekä
- harkintasi mukaan myös muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista.

Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista tiedotettava, sillä tavoin kuin kunnan ilmoitukset kuntalain 108 §:n mukaan saatetaan tiedoksi, seuraavat asiat: ⁴

- 1) Eduskuntavaalien vaalipäivä (sunnuntai 2.4.2023) sekä äänestysalueiden äänestyspaikkojen nimet, käyntiosoitteet ja äänestysaika (klo 9–20); ja
- 2) Ennakoäänestysajanjakso sekä kaikkien kunnan alueella olevien yleisten ennakoäänestyspaikkojen
 - nimet,
 - käyntiosoitteet
 - aukiolopäivät ja
 - päivittäiset aukioloajat.

⁴ Keskusvaalilautakunnan on tullut merkitä tässä luetellut tiedot samoin kuin omat yhteystietonsa oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän (VAT) pohjatietojärjestelmään viimeistään 13.1.2023, mistä ne ovat saatavissa mm. ilmoituskorttien ja niiden liitteiden laatimista varten.

Keskusvaalilautakunta voi lisäksi harkintansa mukaan kuuluttaa kotiaänestyksen järjestämisestä ja siihen ilmoittautumisesta sekä muista vaalien toimittamiseen liittyvistä asioista. Yksi tiedotettava muu asia voi olla esimerkiksi, että jos äänioikeutetulla ei ole äänestyksessä tarvittavaa henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, poliisi voi myöntää hänelle maksutta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Väliaikaista henkilökorttia haettaessa hakijalla on oltava mukana kaksi poliisin ohjeiden mukaista passivalokuvaa.

Kunta ei järjestä vaalilain 5 a luvussa tarkoitettua kirjeäänestystä, mutta mikään ei estä keskusvaalilautakuntaa mainitsemasta kirjeäänestystä kuulutuksessaan. Tietoa kirjeäänestyksestä löytyy osoitteesta vaalit.fi/kirjeaanestys.

Kunnan kotisivulla julkaistavien virallisten kuulutusten (kuntalaki 108 §) lisäksi ennakkoäänestyspaikat osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi julkaista myös muilla tavoin. Muita sopivia tiedottamiskeinoja ovat mahdolliset kunnan omat julisteet ulkomainostelineissa, kirjastoissa, kunnan palvelupisteessä ja muissa näkyvissä paikoissa.

4.2 Kunnan vaaliviranomaisten kouluttaminen

- Kouluta, opasta ja neuvo kunnan muita vaaliviranomaisia.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että

- vaalilautakuntien jäsenet ja varajäsenet,
- vaalitoimikuntien jäsenet ja varajäsenet,
- yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijat sekä
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijat

ovat tietoisia tehtävistään ja vastuistaan. Tätä varten keskusvaalilautakunnan tai sen henkilöstön tulee:

- 1) jakaa hyvissä ajoin ennen vaaleja asianomaisille viranomaisille oikeusministeriön laatimat seuraavat vaaliohjeet ja VAT-ohjeet.

Vaalilautakunnille jaetaan:

- a) vaaliohje nro 2 (Vaalilautakunnan tehtävät) sekä
- b) VAT-ohje nro 4d (Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle), jos vaalilautakunta käyttää äänioikeustietäjäjärjestelmää "sähköistä vaaliluettelo" tai mobiiliäänioikeuskyselyä, tuloslaskentajärjestelmää tai sähköistä vaalipöytäkirjaa;

Vaalitoimikunnille jaetaan:

- c) vaaliohje nro 3 (Ennakkoäänestys laitoksessa) sekä
- d) VAT-ohje nro 4e (Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet), jos vaalitoimikunta käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä.

Yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoille jaetaan:

- e) vaaliohje nro 4 (Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa) ja
- f) VAT-ohje nro 4c (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle).

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliohje nro 5 (Kotiäänestys).

- 2) kouluttaa mainitut kunnan muut vaaliviranomaiset tehtäviinsä. Koulutuksessa on hyvä käydä havainnollisesti läpi eri äänestysmenettelyt ja keskustella niiden yksityiskohdista. Edellä mainittuja vaaliohjeita ja VAT-ohjeita voidaan käyttää apuna koulutuksessa. Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomuksen EOAK/3250/2021 mukaan vaalikoulutuksissa voisi olla aiheellista yleisesti käsitellä valmistautumista vaihteleviin vuorovaikutustilanteisiin erilaisten äänestäjien kanssa.
- 3) olla koko vaalien ajan kunnan muiden vaaliviranomaisten tavoitettavissa näiden kysymyksiä varten.

4.3 Vaalimateriaalin toimittaminen

- Ota vastaan oikeusministeriön jakamat vaaliasiakirjat ja tarvikkeet sekä vaalipiirilautakuntien jakamat ehdokaslistojen yhdistelmät.
- Tarkasta vaalileimasinten, vaaliurnien ja äänestyskoppien kunto.
- Huolehdi siitä, että kaikille kunnan vaaliviranomaisille toimitetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja kalusteet.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että

- vaalilautakunnilla,
- vaalitoimikunnilla,
- yleisten ennakkoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla sekä
- kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilla

on käytössään kaikki tarvittavat vaaliasiakirjat, vaalileimasimet, äänestyskopit, vaaliurnat sekä muut tarvikkeet ja varusteet.

Kunnan eri vaaliviranomaisten tarvitsemat materiaalit ja tarvikkeet sekä niiden jakelu selostetaan tarkemmin myöhemmin tässä ohjeessa.

4.3.1 Eduskuntavaaleissa käytettävät vaaliasiakirjat

Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa käytetään seuraavia vaaliasiakirjoja:

- 1) Oikeusministeriön laatimat vaaliasiakirjat:
 - Vuoden 2023 eduskuntavaalien äänestyslippu (**liite 3**),
 - Lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5; **liite 5a**),
 - Kotiäänestyksen lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5K; **liite 5b**),
 - Vaalikuori (vaalilomake nro 4), joka on väriltään ruskea ja jonka alareunassa on pieni ikkuna (**liite 6**),
 - Lähetekuori (vaalilomake nro 6, Ahvenanmaalla 6a), joka on etupuolen väriltään pääosin keltainen ja jonka etu- ja takapuolelle on painettu punainen Pikakirje Exprès -merkki (**liite 7**),
 - Luettelo ennakolta äänestäneistä ("Äänestäjistä pidettävä luettelo"; vaalilomake nro 7; **liite 8**),
 - Lähetekuorten kuittauslista -lomake (**liite 9**),
 - Kotiäänestyslomake (vaalilomake nro 14; **liite 10**),
 - Vaalipöytäkirja (vaalilomake nro 8; **liite 11**),
 - Valprotokoll (valblankett nr 8),
 - Ennakoäänestyksen tiedotusjuliste, suomi-ruotsi,
 - Vaalipäivän äänestyksen tiedotusjuliste, suomi-ruotsi,
 - Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-ruotsi (**liite 12**),
 - Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä, suomi-saame;
- 2) Vaalipiirilautakunnan laatima kunkin vaalipiirin ehdokaslistojen yhdistelmä;
- 3) Oikeusministeriön laatimat tuloslaskentalomakkeet, joita ovat
 - Laskentalomake 1: Ennakkoon äänestäneiden lukumäärä
 - Laskentalomake 2: Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto,
 - Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta
 - Laskentalomake 4: Vaalipöytäkirjan liite
- 4) Vaaliluettelot:
 - Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamat vaaliluettelot (**liite 2a-d**).

4.3.2 Vaaliasiakirjojen jakelu keskusvaalilautakunnille

Pääjakelu

Oikeusministeriön toimeksiannosta PunaMusta Media Oyj (jäljempänä Puna-Musta) jakaa keskusvaalilautakunnalle tammi-helmikuun aikana vaaliasiakirjalähteyksen, joka sisältää edellä luetellut vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden tarvitsemat vaaliasiakirjat eduskuntavaaleja varten. Asiakirjoja toimitetaan ne määrät, jotka keskusvaalilautakunta on merkinnyt vaalimateriaalin tilausjärjestelmään annetussa määräajassa.

Jakelussa on huomioitava, että äänestysliput on pakattu 100 kappaleen nippuihin. Lisäksi on huomattava, että kotiäänestyslomakkeita ja lähetekuorten kuitauslistoja toimitetaan kumpaakin viisi kappaletta. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava näitä lomakkeita tarpeellinen määrä.

Ehdokaslistojen yhdistelmien jakelu

Kukin vaalipiirilautakunta vahvistaa vaalipiirin ehdokaslistojen yhdistelmän torstaina 2.3.2023 ja huolehtii sen jakelusta itse tai muiden vaalipiirilautakuntien välityksellä kaikkien kuntien keskusvaalilautakunnille.

Keskusvaalilautakunnalla tulee olla jokaisen 13 vaalipiirin ehdokaslistojen yhdistelmä käytettäväksi yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja laitosäänestyksessä sekä oman vaalipiirin yhdistelmä käytettäväksi näiden lisäksi kotiäänestyksessä ja vaalipäivän äänestyksessä.

Sähköpostitse jaettavat vaaliasiakirjat

Oikeusministeriö lähettää keskusvaalilautakunnille sähköpostin liitetiedostona hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista:

- ennakkoäänestyksen tiedotusjulisteen,
- vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteen,
- ohjeen äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä.

Keskusvaalilautakunnan tulee tulostaa ohjetta äänestysmerkinnän tekemistä tarpeellinen määrä siten, että se asetetaan sekä ennakkoäänestyksessä että vaalipäivän äänestyksessä kaikkiin äänestyskoppeihin ja pidetään muutoin äänestäjien nähtävillä laitos- ja kotiäänestyksessä. Jos keskusvaalilautakunta laati tästä ohjeesta omia versioitaan jo vuosien 2012–2022 vaaleissa, se voi halutessaan käyttää niitä myös eduskuntavaaleissa, koska ohje ei ole muuttunut.

Ennakköäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen tiedotusjulisteita keskusvaalilautakunta voi tulostaa ja käyttää harkintansa mukaan.

Oikeusministeriö lähettää mahdollisesti muita ohjejulisteita esimerkiksi epidemiatilanteeseen varautumisesta.

Ladattavat lomakkeet

Kunkin keskusvaalilautakunnan on itse ladattava (ja tulostettava) vaalien tuloslaskennassa käytettävät laskentalomakkeet 1-4 vaalitietojärjestelmästä. Vaalituki antaa asiasta tarkempia ohjeita.

Vaaliluetteloiden jakelu

Oikeusministeriön äänioikeusrekisteristä tulostamien vaaliluetteloiden jakelua selostetaan myöhemmin tässä ohjeessa.

4.3.3 Vaaliasiakirjojen vastaanotosta ja säilyttämisestä

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kukaan ulkopuolinen ei voi saada vaaliasiakirjoja haltuunsa. Vaaliasiakirjoja on säilytettävä lukitussa tilassa.

Vastaanotettuaan vaaliasiakirjat keskusvaalilautakunnan on:

- tarkistettava heti lähetyksen saavuttua lähetyksistäan vertaamalla, että lähetyksessä on listan mukainen määrä kaikkia asiakirjoja;
- tarkistettava pistokokein, että asiakirjat, erityisesti äänestysliput, ovat painosultaan virheettömiä;
- jaettava asiakirjat hyvissä ajoin edelleen vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille sekä yleisten ennakköäänestyspaikkojen ja kotiaäänestyksen vaalitoimijoille;
- pidettävä kirjaa siitä, kuinka paljon ja milloin asiakirjoja on millekin vaaliviranomaiselle jaettu, sekä siitä, kuinka paljon keskusvaalilautakunnalla kunkin jakelun jälkeen on vielä jakamattomia asiakirjoja; ja
- otettava vastaan ennakköäänestyksen päätyttyä kunnan alueella olevien yleisten ennakköäänestyspaikkojen vaalitoimijoiden, kotiaäänestyksen vaalitoimijoiden sekä vaalitoimikuntien palauttamat käyttämättä jääneet asiakirjat ja pidettävä myös näistä palautuksista kirjaa; sekä
- huolehdittava siitä, että kotiaäänestyslomakkeita on painettuina tai monistettuina kotiaäänestystä haluavien äänestäjien saatavina keskusvaalilautakunnassa. Lomake on saatavissa myös oikeusministeriön vaalisivuilta osoitteessa www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Voiko vanhoja vaaliasiakirjoja käyttää?

Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa saa pääsääntöisesti käyttää ainoastaan näitä vaaleja varten lähetettyjä asiakirjoja. Niiden lisäksi voidaan kuitenkin käyttää

- 1) vuosien 1999–2022 vaaleja varten jaettuja
 - lähetekirjelomakkeita,
 - luettelo ennakolta äänestäneistä –lomakkeita; ja
- 2) vuosien 2017–2022 vaaleja varten lähetettyjä
 - vaalikuoria (joiden alareunassa on ikkuna) edellyttäen, että kuorten liimapinta on toimiva (selviää kokeilemalla),
- 3) vuoden 2017–2022 vaaleja varten toimitettuja lähetekuoria, joihin on painettu Exprés-merkki.

Muita edellisten vaalien käyttämättömiä asiakirjoja ei saa käyttää, vaan ne on viipymättä hävitettävä. **Esimerkiksi vuoden 2017 kuntavaaleja edeltäviä vaaleja varten lähetetyt lähetekuoret on hävitettävä**, koska kyseisistä vaaleista lukien kaikki ennakoäänestyksessä syntyvät lähetekuoret ovat olleet pikakirjeitä ja uusiin lähetekuoriin on siksi painettu valmiiksi pikakirjemerkki.

Vaaliasiakirjojen lisätilaukset

Keskusvaalilautakunta huolehtii vaaliasiakirjojen lisätilausten tekemisestä vaalilautakuntien, vaalitoimikuntien ja vaalitoimitsijoiden puolesta.

Keskusvaalilautakunnan on seurattava äänestyslippujen ja muiden vaaliasiakirjojen määriä ennakoäänestyksen kuluessa ja sen päätyttyä. Mahdolliset lisätilaukset vaalipäivää varten on tehtävä **viimeistään maanantaina 27.3.2023 kello 12**, jotta tilattavat asiakirjat ehditään toimittaa keskusvaalilautakunnalle vaalipäivää edeltävänä perjantaina.

Vaaliasiakirjojen lisätilaukset ja jakelutiedustelut: sähköposti varasto.joensuu@punamusta.com tai puhelin: 044 769 5448 arkisin klo 8-16.

Vaaliasiakirjojen kopiointi

Seuraavia asiakirjoja ei välttämättä tarvitse tilata lisää, vaan niitä voidaan myös kopioida:

- lähetekirjelomake,
- kotiaäänestyksen lähetekirjelomake,
- luettelo ennakolta äänestäneistä,

- vaalipöytäkirjalomake (lomaketta on päivitetty, mutta myös aiempia versioita voi käyttää),
- kotiaänestyslomake ja
- lähetekuorten kuittauslista -lomake.

Kopioiden tulee kuitenkin olla hyvälaatuisia. Muita vaaliasiakirjoja ei saa kopioida, vaan niitä on hankittava lisää.

4.3.4 Vaalitarvikkeet ja kalusteet

Vaalileimasimet

Äänestysliput niin ennakköäänestyksessä kuin vaalipäivän äänestyksessäkin leimataan vaalileimasimilla, joiden säilyttämisestä vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalileima, joka on vahvistettu oikeusministeriön päätöksellä (23.7.1996), on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakköäänestystä ehdottomasti tarkistaa, että vaalileimasimet ovat käyttökunnossa ja että niissä on tarpeeksi leimasinväriä.

Epäkuntoisella leimasimella leimatut äänestysliput ovat vaalilain 85 §:n perusteella mitättömiä, jos leimaus on niin puutteellinen, ettei voida varmistua siitä, että se on tehty vaalileimasimella.

Mikäli leimasimia on rikkoutunut tai muuten tullut käyttökelvottomaksi, keskusvaalilautakunnan tulee viipymättä tilata maksutta uusia leimasimia tai väriainetta Helsingin Leimasintehtaasta. Tilaukset osoitetaan:

Helsingin Leimasintehdas Oy
 sähköposti: myynti@leimasin.fi, faksi (09) 692 7644
 Tiedustelut: puhelin (09) 687 7350.

Keskusvaalilautakunnan on toimitettava vaalileimasimet hyvissä ajoin ennen ennakköäänestyksen alkamista yleisten ennakköäänestyspaikkojen

vaalitoimitsijoille, kotiaänestyksen vaalitoimitsijoille sekä vaalitoimikunnille. Nämä palauttavat leimasimet takaisin keskusvaalilautakunnalle ennakoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava, että palautetut leimasimet ovat kunnossa. Sen jälkeen keskusvaalilautakunta toimittaa vaalileimasimet vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Vaalilautakunnat palauttavat vaalileimasimet vaalitoimituksen päätyttyä takaisin keskusvaalilautakunnalle. Vaalitoimitsijoille, vaalitoimikunnille ja vaalilautakunnille on hyvä toimittaa leimasimia myös varalle. Jaetuista ja palautetuista vaalileimasimista on pidettävä kirjaa.

Keskusvaalilautakuntien on säilytettävä hallussaan olevia vaalileimasimia varmassa tallessa siten, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään.

Sinetöimisvälineet

Oikeusministeriö huolehtii vaalilautakuntien tarvitsemien sinetöimisnauhojen toimittamisesta keskusvaalilautakunnalle samassa lähetyksessä vaaliasiakirjojen kanssa. Keskusvaalilautakunnan tulee jakaa sinetöimisnauhat vaalilautakunnille vaalipäivän äänestystä varten. Sinetöimisnauhaan on painettu samanlainen tunnuskuva kuin vaalileimassa ja teksti *Vaalisinetti Valsigill*.

Vaaliluettelon sitomisvälineet

Vaaliluettelot koostuvat irtolehdistä. Vaalipäivän käyttöä varten vaaliluettelot tulisi joko kansioda tai muutoin sitoa. Vaalimateriaalin tilausjärjestelmästä kunta on voinut tilata kahdenlaisia sitomisvälineitä, joiden käyttöä selvitetään tämän ohjeen **liitteessä 2e**. Vaaliluettelo voidaan sitoa myös esimerkiksi arkistokelpoisella narulla.

Äänestyskopit ja liikuntaesteisten apuvälineet

Äänestyskoppien, joissa äänestysmerkintä tehdään, hankkimisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista vastaa kunta. Äänestyskoppien tulee olla sellaiset, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestyspaikalla tulisi olla myös pyörillä varustettuja apuvälineitä, kuten rollaattoria tai pyörätuolia käyttäville henkilöille soveltuva äänestyskoppi tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen.⁵

⁵ Eduskunnan oikeusasiamies on muun muassa tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syliin laitettava irrallinen kirjoitusala ei turvaa vaalisalaisuutta.

Äänestyskoppeihin olisi hyvä sijoittaa suurennuslasi tai vastaava etenkin heikonäköisiä äänestäjiä varten.

Äänestyskoppien toimittamisesta ennakkoäänestyspaikkaan vastaa keskusvaalilautakunta. Vaalitoimitsijan tai vaalitoimikunnan on sovittava hyvissä ajoin keskusvaalilautakunnan kanssa äänestyskopin tai koppien lainaamisesta, kuljetuksesta ja muista seikoista. Lainatut äänestyskopit on palautettava keskusvaalilautakunnalle heti ennakkoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivää toimitettava äänestyskopit vaalipäivän äänestyspaikkoihin.

Tarpeellisista liikuntaesteisten apuvälineistä huolehtivat yhteistyössä kunnan keskusvaalilautakunnan kanssa ennakkoäänestyspaikoissa vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta ja vaalipäivän äänestyspaikoissa vaalilautakunta.

Vaaliurnat

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin tarkistaa, että kaikki sen hallussa olevat vaaliurnat ovat käyttökelpoisia ja että niiden avaimet ovat tallessa. Jos keskusvaalilautakunta tarvitsee uusia vaaliurnia, sen on ilmoitettava hyvissä ajoin niiden lisätarpeesta oikeusministeriölle sähköpostilla osoitteeseen vaalit@gov.fi. Uudet vaaliurnat toimitetaan keskusvaalilautakunnille maksutta.

Myös yleisessä ennakkoäänestyspaikassa on suositeltavaa käyttää suljettavaa laatikkoa⁶ tai vaaliurnaa, jonne pudotetaan valmiit lähetekuoret. Uurna luonnollisesti avataan viimeistään silloin kun kuoria aletaan toimittaa ennakkoäänestyspaikasta keskusvaalilautakunnille. Uurnan käyttäminen lähetekuorten säilyttämisessä saattaa lisätä äänestäjien luottamusta ennakkoäänestyksen järjestelyjä kohtaan, vaikkakin äänestäjille on syytä painottaa, että ennakkoäänestyksessä suljettu vaalikuori toimii vaaliurnana. Jos vaaliurnaa käytetään ennakkoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija sopii keskusvaalilautakunnan kanssa urnien lainaamisesta ennakkoäänestyspaikkaan ja niiden palauttamisesta. Vaaliurnaa tai muuta suljettavaa laatikkoa voidaan vastaavalla tavalla käyttää myös laitosaänestyksessä, jos se on tarkoituksenmukaista.

Tunnisteet vaalivirkailijoille

Keskusvaalilautakunnan on laadittava vaalilautakunnille, vaalitoimikunnille ja vaalitoimitsijoille rinnassa pidettäviä tunnisteita (esimerkiksi rintamerkki tai vastaavia), joista äänestäjät voivat tunnistaa vaaliviranomaiset. Tunnisteisiin merkitään virkailijan tehtävä eli

6 ETYJ/ODIHR suositteli Suomen vuoden 2011 eduskuntavaaleja koskevassa arviointiraportissaan (21.7.2011) muun ohella, että lähetekuorten käsittelyn turvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti niin, että myös ennakkoäänestyspaikoilla käytettäisiin suljettuja vaaliurnia (sealed ballot boxes). Vaaliurnien käyttöä ovat myös eräät kansalaiset lehdistökirjoituksissa toivoneet.

- vaalilautakunta: **Vaalilautakunnan jäsen**, kaksikielisessä kunnassa **Vaalilautakunnan jäsen - Medlem av valnämnden**;
- vaalitoimikunta: **Vaalitoimikunnan jäsen**, kaksikielisessä kunnassa **Vaalitoimikunnan jäsen - Medlem av valbestyrelse**.
- vaalitoimitsijat: **Vaalitoimitsija** tai kaksikielisessä kunnassa **Vaalitoimitsija - Valförrättare**.

Tunnisteisiin voidaan merkitä myös virkailijan nimi.

Vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajalla tulee olla tunnisteena rintamerkki tai käsivarsinauha, jossa on sana Vaaliavustaja, kaksikielisessä kunnassa **Vaaliavustaja - Valbiträde**.

Jäljennös vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan asettamis päätöksestä

Keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa vaalilautakunnalle vaalihuoneistossa nähtäville pantavaksi jäljennös kunnanhallituksen päätöksestä, jolla vaalilautakunta on asetettu tai muu asiakirja, josta vaalilautakunnan kokoonpano käy ilmi. Vaalilautakunnan jäsenen yhteystietoja ei äänestyspaikalle nähtäville pantavassa luettelossa kuitenkaan saa olla. Myös vaalitoimikunnalle on hyvä toimittaa vastaava asiakirja.

Kynät ja paperitarvikkeet

Keskusvaalilautakunta huolehtii myös siitä, että vaalilautakunnilla, vaalitoimikunnilla ja yleisten ennakoäänestyspaikkojen vaalitoimitsijoilla on käytössään kynät ja muut vaalitoimituksessa tarvittavat kirjoitustarvikkeet.

Kynät, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun, voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn äänestysmerkinnän mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on sinänsä aiheeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa keskusvaalilautakunnan on varmistettava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaannu tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai hyvin teräväkärkiset kuivamustekynät eivät ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että kynät voivat lakata toimimasta.

Lisäksi vaaliviranomaisten käytettävissä tulee olla tarpeen mukaan esimerkiksi kopiopaperia, muistiinpanopaperia, kirjekuoria, käärepaperia, narua tai pake-tointiteippiä.

4.3.5 Keskusvaalilautakunnan itsensä tarvitsema materiaali

Keskusvaalilautakunta tarvitsee omaan käyttöönsä ainakin seuraavaa vaalimateriaalia:

- kotiaänestysten järjestelyitä varten kotiaänestyslomakkeita (vaalilomake nro 14; liite 10),
- tuloslaskentaa varten laskentalomakkeet 1-3 sekä
- sinetöimisvälineitä ja
- vaalileimasimia ja vaalikuoria kirjeänten käsittelyä varten.

4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöönotto

- Päätä, missä laajuudessa vaalitietojärjestelmää käytetään kunnassa.
- Järjestä tietoliikenneyhteydet vaalitietojärjestelmään.
- Huolehdi, että vaalitietojärjestelmän käyttäjät hankkivat järjestelmään kirjautumisessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.
- Ota vastaan, lue ja jaa muille vaaliviranomaisille oikeusministeriön lähettämät VAT-ohjeet ja vaalituen viestit.
- Harjoittele vaalitietojärjestelmän käyttöä ja osallistu kenraaliharjoituksiin.

4.4.1 Vaalitietojärjestelmän käyttäminen kunnassa

Oikeusministeriön vaalitietojärjestelmä (VAT) on keskeinen väline yleisten vaalien toimittamisessa.

Vaalitietojärjestelmää hallinnoi oikeusministeriön toimeksiannosta Oikeusrekisterikeskus (ORK). Järjestelmä toimii Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen (VALTORI) ja sen alihankkijana toimivan Tietoevry Oyj:n keskitetysti hallinnoimilla laitteistoilla.

Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa kunnissa käytetään seuraavia vaalitietojärjestelmän osajärjestelmiä:

- pohjatietojärjestelmä (vaalilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettu äänestyspaikkarekisteri);
- äänioikeustietojärjestelmä (vaalilain 60 §:n 2 momentissa ja 77 §:n 2 momentissa tarkoitettu äänioikeusrekisteri);
- tuloslaskentajärjestelmä.

4.4.2 **Äänioikeustietojärjestelmän käytöstä huomioitavaa**

Äänioikeustietojärjestelmää voivat kunnassa käyttää keskusvaalilautakunnan lisäksi yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat ja vaalipäivän äänestyksessä vaalilautakunta. Vaalitoimikunnalla ja vaalilautakunnalla on mahdollisuus käyttää mobiiliäänioikeuskyselyä. Keskusvaalilautakunta päättää siitä, missä laajuudessa äänioikeustietojärjestelmää kunnassa käytetään. Suositeltavaa on, että järjestelmää käytetään mahdollisimman monessa kunnan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa.

4.4.3 **Laskentajärjestelmän käytöstä huomioitavaa**

Tuloslaskentajärjestelmää eduskuntavaalien alustavassa laskennassa käyttää keskusvaalilautakunta.

Tuloslaskentajärjestelmää voivat alustavassa laskennassa käyttää myös vaalilautakunnat siten, että tuloksia tallennetaan järjestelmään suoraan äänestysalueilta. Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa näin voivat toimia itse päättämässään laajuudessa ne kunnat, joissa näin on menetelty jo vuosien 2012–2022 vaaleissa sekä muut kunnat enintään yhdellä äänestysalueella. Vaalituki antaa tästä sekä mahdollisuudesta käyttää sähköistä vaalipöytäkirjaa erikseen tarkemmat määräykset ja ohjeet.

4.4.4 Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet

Oikeusministeriö on vahvistanut vuoden 2023 eduskuntavaaleja varten seuraavat vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet (VAT-ohjeet):

Nro 1:	Vaalitietojärjestelmän tekninen ohje
Nro 2a:	Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet vaalipiirilautakunnalle
Nro 2b:	Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 2c:	Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet Digi- ja väestötietovirastolle
Nro 2d:	Pohjatietojärjestelmän käyttöohjeet ulkoministeriölle
Nro 3a:	Ehdokastietojärjestelmän käyttöohjeet vaalipiirilautakunnalle
Nro 4a:	Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet Digi- ja väestötietovirastolle
Nro 4b:	Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 4c:	Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakoöäntyspaikan vaalitoimitsijalle
Nro 4d:	Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle
Nro 4e:	Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet
Nro 5a:	Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet vaalipiirilautakunnalle
Nro 5b:	Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle
Nro 6a:	Vaalitietojärjestelmän sähköisen arkiston käyttöohje vaalipiirilautakunnalle

Oikeusministeriö on jakanut keskusvaalilautakunnille VAT-ohjeet kahdessa erässä, ensin joulukuussa VAT-ohjeet nro 1 ja nro 2b ja tammikuussa muut kunnan vaaliviranomaisia koskevat ohjeet. Keskusvaalilautakunnan tulee edelleen jakaa VAT-ohjeet 4c, 4d, 4e niille kunnan vaaliviranomaisille, jotka käyttävät vaalitietojärjestelmää.

VAT-käyttöohjeissa sekä vaalituen lähettämässä viesteissä selostetaan tarkemmin kaikki tarvittava vaalitietojärjestelmän käyttämiseksi.

4.5 Vaalipäivän äänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että äänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalustus.
- Huolehdi äänestyspaikan esteettömyydestä.
- Huolehdi yhdessä vaalilautakunnan kanssa vaaliavustajien ja mahdollisen muun avustavan henkilöstön hankinnasta.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalilautakunnan jäseniä ja vaaliavustajia.
- Huolehdi siitä, että vaalilautakunnalle jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos äänioikeustietojärjestelmää (tai laskentajärjestelmää) käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.

Vaalipäivän äänestyksen toimittamisesta äänestysalueen äänestyspaikassa huolehtii kunnanhallituksen asettama vaalilautakunta. Kunnanhallituksen on ilmoitettava vaalilautakunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot keskusvaalilautakunnalle.

4.5.1 Vaalipäivän äänestyspaikan määrääminen

Vaalilain 70 §:n mukaan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalipäivän äänestystä varten kullakin äänestysalueella on kunnan tähän tarkoitukseen käytettäväksi antama asianmukainen äänestystila (äänestyspaikka) ja tarvittava kalusto. Vaalipäivän äänestyspaikan määräämisestä oikeusministeriö on antanut ohjeita kirjeessään 14.9.2022.

4.5.2 Äänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia esteettömyydestä ja saavutettavuudesta vaalijärjestelyissä. Liikuntaesteisten henkilöiden mahdollisuuksiin äänestää oman alueensa äänestyspaikassa tai ennakoäänestyspaikoissa on kiinnitettävä erityistä huomiota.

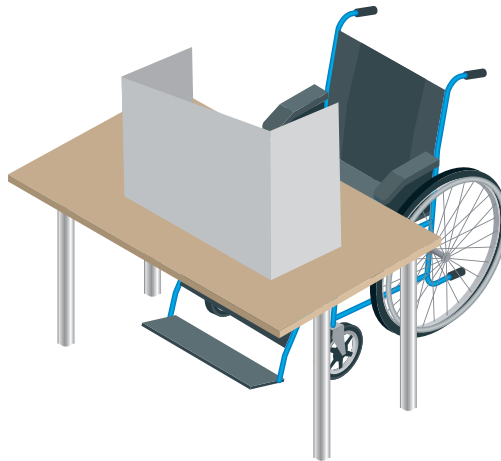
Mahdollisuuksien mukaan on esimerkiksi varattava pysäköintitilaa äänestyspaikan välittömässä läheisyydessä liikuntaesteisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille ja järjestettävä heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Äänestystilan tulee sijaita rakennuksessa niin, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut.

Äänestyspaikalla mahdollisesti olevien kynnysten ja portaiden on oltava varustettu esimerkiksi sellaisella luiskalla⁷, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä pääsee esteettä äänestystilaan.

- Äänestäjä ei ollut päässyt sähkökäyttöisellä pyörätuolilla äänestyspaikkaan, koska äänestyspaikkana toimineella nuorisotalolla oli noin kahdeksan senttimetriä korkea kynnyks. Eduskunnan oikeusasiamies piti kanteluun antamassaan ratkaisussa (29.4.2004) perusoikeusnäkökulmasta epätydyttävänä, että keskusvaalilautakunnan aloitteesta ja kaupunginhallituksen päätöksellä äänestyspaikaksi oli hyväksytty tila, johon liikuntavammaiselle ei ollut järjestetty esteetöntä pääsyä.

Pyörätuolia käyttäviä varten tulee jokaisessa äänestyspaikassa olla sellainen äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai, jos esteetöntä äänestyskoppia ei ole saatavilla, pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen. Kuvaesimerkki:

- Eduskunnan oikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (6.5.2004), että kaupungin keskusvaalilautakunnan olisi tullut huolehtia siitä, että ennakoäänestyspaikka olisi ollut asianmukaisesti varusteltu pyörätuolia käyttävää henkilöä varten. Liikuntarajoitteisten vaalisalaisuuden varmistaminen (esimerkiksi soveltuvilla kirjoituslustoilla tai näkösuojilla) on perustuslain 6 §:ssä turvatus yhdenvertaisen kohtelun sekä perustuslain 14 §:ssä tarkoitetun osallistumisoikeuden aineellista turvaamista.
- Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi mietinnössään (PeVM 3/2013 vp.) muun ohella, että äänestyspaikalla on aina ensisijaisesti pyrittävä järjestämään äänestyskoppiin pääseminen mahdollisimman esteettömäksi.
- Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (19.11.2013), että kaupungin keskusvaalilautakunta laiminlöi sille lain mukaan kuuluvan velvollisuuden huolehtia asianmukaisen esteettömän äänestystilan järjestämisestä ja vaalisalaisuuden säilymisestä

⁷ Ks. ympäristöministeriön asetus esteettömästä rakennuksesta 1.10.2004, Suomen rakentamismääräyskokoelma F1 Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005.

ennakkoäänestyspaikalla ja antoi keskusvaalilautakunnalle huomautuksen vastaisen varalle. Vuoden 2012 kunnallisvaalien ennakkoäänestyspaikassa pyörätuolia käyttäneet äänestäjät joutuivat äänestämään siten, että heidän syliinsä asetettiin irrallinen kirjoituslata, jota vaalivirkailija kannatteli. Keskusvaalilautakunta myönsi selvityksessään, ettei ennakkoäänestyspaikassa (marketin aulatilalla) ollut riittävästi väljyyttä asianmukaisen esteettömyyden toteuttamiseksi.

- Eduskunnan oikeusasiamies totesi ratkaisussaan (11.12.2015) muun ohella, että 1) jos ennakkoäänestyspaikka ei ole esteetön, siitä tiedottamiseen tulisi kiinnittää huomiota ja 2) äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoituslata ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Se ei täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.
- Eduskunnan oikeusasiamies teki ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia kuntavaaleissa 2017 äänestyspaikoille ja selvitti ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä vaalisalaisuuden toteutumista (EOA:n tiedote 7.4.2017). Tarkastuksen perusteella oikeusasiamies päätti kiinnittää kaikkien tarkastuksen kohteena olleiden kaupunkien ja kuntien keskusvaalilautakuntien huomiota havaintoihin opasteiden näkyvyydestä, esteettömyyden puutteista sekä äänestystilojen pienuudesta. Lisäksi tarkastus johti jatkotoimenpiteisiin kolmen kunnan osalta vaalisalaisuuden turvaamiseksi.⁸
- Eduskunnan oikeusasiamies jatkoi ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia vuoden 2018 presidentinvaalissa, jolloin edelleen joidenkin äänestyspaikkojen vaalisalaisuuden turvaamisessa oli puutteita (EOAK 166/2019). Ratkaisussaan EOAK/2657/2019 oikeusasiamies toi esiin tarkastushavaintonsa useasta kunnasta ja totesi esteettömyydessä olevan vakavia puutteita, kun pyörätuolilla ei päässyt äänestyspaikalle.
- Oikeusasiamiehen tarkastukset ovat jatkuneet myös myöhemmissä vaaleissa. Tarkastuspöytäkirjat ja oikeusasiamiehen omien aloitteiden johdosta annetut ratkaisut on julkaistu oikeusasiamiehen verkkosivuilla: www.oikeusasiamies.fi. Kaikilla äänestäjillä – riippumatta heidän toimintakyvystään – tulisi olla yhdenvertainen mahdollisuus äänestää oman valintansa mukaan joko ulkona tai sisätiloissa, jos tällaiset äänestysvaihtoehdot ovat yleisesti käytössä. Laissa säädettyjä esteettömyys- ja yhdenvertaisuusvaatimuksia tulee aina noudattaa riippumatta siitä, miten ennakkoäänestyspaikan järjestelyt on päätetty toteuttaa (EOAK/4495/2021).

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan (**liite 14**), jota tulee käyttää apuna arvioitaessa äänestystilan asianmukaisuutta. Esteettömyyttä suunniteltaessa on myös hyödyllistä kuulla kunnallisia vammaisneuvostoja sekä vammaisjärjestöjä.

⁸ Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomus ennakkoäänestyksen järjestelyistä (2164/2017)

4.5.3 Vaaliavustajien ja muiden vaalilautakuntaa avustavien henkilöiden nimeäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee yhteistyössä vaalilautakuntien kanssa huolehtia siitä, että jokaiselle äänestyspaikalle hankitaan ainakin yksi vaaliavustaja, joka on äänestyspaikalla saapuvilla ja äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. Kaksikielisillä paikkakunnilla on kiinnitettävä huomiota vaaliavustajan riittävään kielitaitoon. Vaaliavustajan on käytettävä rintamerkkiä tai käsivarsinauhaa, johon merkitään sana *Vaaliavustaja*, kaksikielisissä kunnissa *Vaaliavustaja – Valbiträde*.

Keskusvaalilautakunnan on lisäksi varmistettava, että vaalilautakunnalla on käytännössä läsnä riittävästi henkilöitä, kuten varajäseniä, pitämässä huolta varsinaisten lakisääteisten tehtävien lisäksi äänestäjien opastamisesta vaalihuoneistoon, jonojen muodostamisesta ja sen valvomisesta, että äänioikeuttaan jo käyttäneet poistuvat vaalihuoneistosta.

Keskusvaalilautakunnan on hankittava vaalilautakunnan käyttöön vaalilain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua avustavaa henkilöstöä, jos sille on tarvetta. Avustava henkilöstö voi avustaa lautakunnan jäseniä äänestyslippujen laskennassa ja järjestämisessä sekä, jos äänestysalueella käytetään äänioikeustietojärjestelmää tai laskentajärjestelmää, niiden teknisessä käyttämisessä. Avustavan henkilöstön tulee toimia tehtävissään tarkasti vaalilautakunnan jäsenten osoitusten mukaisesti. Vastuu äänioikeusrekisteriin tehtävistä merkinnöistä ja alustavan ääntenlaskennan suorittamisesta on vaalilautakunnalla.

Äänestyspaikalla voi olla paikalla myös muuta henkilökuntaa, kuten tilojen siivoojia tai vahtimestareita. Keskusvaalilautakunnan on yhteistyössä vaalilautakuntien kanssa varmistettava, että nämä henkilöt noudattavat vaalilautakunnan antamia ohjeita ja ohjeistavat äänestäjiä ainoastaan vaalilautakunnan antamien osoitusten mukaisesti.

4.5.4 Vaalimateriaalin jakelu äänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalilautakunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13 on tarkistuslista** kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Jakaessaan vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia vaalilautakunnille keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin. Luovutettaessa vaalimateriaalia keskusvaalilautakunnan edustajan on todettava vaalilautakunnan edustajien henkilöllisyys. Vähintään kahden vaalilautakunnan jäsenen tulisi olla samanaikaisesti paikalla, kun keskusvaalilautakunta luovuttaa vaalimateriaalin vaalilautakunnalle.

Yksi hyvä tapa huolehtia jakelun turvallisuudesta on, että keskusvaalilautakunta pakkaa vaalilautakunnalle annettavat äänestysliput yhteen (tai useampaan) pakettiin ja sulkee paketin teipillä, jonka päälle keskusvaalilautakunnan edustaja tai edustajat merkitsevät allekirjoituksensa. Allekirjoituksen sijasta teippi voidaan myös leimata jollain kunnan virallisella leimasimella, mutta ei kuitenkaan vaalileimasimella. Teippinä ei tule käyttää varsinaista vaalien sinetöintiteippiä, jota jaetaan vaalilautakunnalle samassa yhteydessä.

Saatuaan materiaalin vaalilautakunnan on huolehdittava, että materiaali säilytetään yön yli varmassa tallessa, esimerkiksi äänestyspaikassa olevassa lukitussa tilassa. Keskusvaalilautakunnan on mahdollisuuksien mukaan osoitettava vaalilautakunnille äänestyspaikoilta tällaiset tilat. Vaalilautakunta avaa äänestyslipuja sisältävät paketit vasta samalla hetkellä, kun vaalipäivän äänestystoimitus kello 9 aloitetaan siten, että ensimmäiselle äänestäjälle näytetään, että urna on tyhjä. Sitä ennen kaikkien paikalla olevien vaalilautakunnan jäsenten on todettava, että äänestyslippupakettien teippaukset ovat ehjät.

Keskusvaalilautakunnan harkinnan mukaan äänestysliput ja muu materiaali voidaan jakaa vaalilautakunnille myös muulla luotettavalla tavalla siten, että mahdollisuutta väärinkäyttöksiin ei synny.

4.6 Yleisen ennakoäänestyksen valmistelut

- Huolehdi siitä, että ennakoäänestyspaikka on käytettävissä ja että siellä on tarvittava kalusto ja tietoliikenneyhteydet (jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään).
- Huolehdi ennakoäänestyspaikan esteettömyydestä.
- Määrää vaalitoimitsijat tehtäviinsä, kouluta heidät sekä huolehdi heidän neuvonnastaan ja opastamisestaan koko ennakoäänestysajanjakson ajan.
- Huolehdi siitä, että vaalitoimitsijoille jaetaan tarvittavat vaaliasiakirjat, tarvikkeet, kalusteet, vaaliohjeet sekä, jos äänioikeustietojärjestelmää käytetään, IT-laitteet ja tarvikkeet.
- Huolehdi siitä, että jokaisella vaalitoimitsijalla on äänioikeusrekisteriin kirjaututtaessa tarvittavat tunnistautumisvälineet.
- Tiedota tehokkaasti ennakoäänestyspaikoista.

4.6.1 Ennakkoäänestystilan määrääminen ja sen järjestäminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että kaikissa kunnanhallituksen päätöksellä yleisiksi ennakkoäänestyspaikoiksi määrätyissä paikoissa on ennakkoäänestystä varten asianmukainen ennakkoäänestystila ja tarvittava kalusto.

Oikeusministeriö on 14.9.2022 päivätyssä kirjeessään antanut kunnille yleisten ennakkoäänestyspaikkojen määräämistä koskevia ohjeita.

4.6.2 Ennakkoäänestyspaikan esteettömyydestä huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyydestä. Tältä osin ohjeistus on sama kuin mitä vaalipäivän äänestyspaikkojen osalta edellä todettiin. Mikäli ennakkoäänestyspaikka ei kaikesta huolimatta olisi esteetön, tästä on aiheellista ilmoittaa äänestäjille etukäteen.

4.6.3 Vaalitoimitsijoiden määrääminen

Keskusvaalilautakunta määrää kirjallisesti vaalitoimitsijat yleisiin ennakkoäänestyspaikkoihin. Vaalitoimitsijat on määrättävä ajoissa niin, että heille jää riittävästi aikaa ennakolta tutustua ennakkoäänestystä koskeviin määräyksiin ja ohjeisiin sekä ryhtyä heille kuuluviin ennakkoäänestyksen järjestämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ennakkoäänestystä kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa toimitettaessa vähintään kahden vaalitoimitsijan on oltava yhtä aikaa saapuvilla koko se aika, jolloin ennakkoäänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Ennakkoäänestyspaikkaan on sen vuoksi määrättävä riittävän monta vaalitoimitsijaa. Määrää arvioitaessa on otettava huomioon mahdolliset työvuorojärjestelyt ja lisäksi on varauduttava esimerkiksi sairaustapauksista ja muista vastaavista syistä joutuviin poissaoloihin. Vaalitoimitsijalle kuuluvien tehtävien suorittamista ei saa antaa muulle kuin vaalitoimitsijaksi määrätylle henkilölle.

Vaalitoimitsijoiden kelpoisuusvaatimukset

Vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eivät saa olla vaalitoimitsijana.

Keskusvaalilautakunnan tulee erityisesti varmistua vaalitoimitsijoiden riittävästä kielitaidosta ottaen huomioon kielilain (423/2003) ja saamelaisten

kotiseutualueella myös Saamen kielilain (1086/2003) kielellisiä oikeuksia koskevat säännökset.

Kaksikielisen kunnan ennakoäänestyspaikassa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Tällaisessa kunnassa keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ennakoäänestyspaikassa on aina paikalla vähintään yksi suomea ja yksi ruotsia puhuva vaalitoimitsija ja että muut ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijat tietävät hänet. Mikäli ennakoäänestyspaikan kaikki vaalitoimitsijat eivät osaa ruotsia tai suomea, on hyvä laatia äänestäjien opastamiseksi kyltti tai vastaava opaste (esimerkiksi ”Jag talar också svenska” tai ”Minä puhun myös suomea”) niin, että äänioikeutettu voi tarvittaessa valita tällä perusteella vaalitoimitsijan, jonka kanssa asioi.

Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien keskusvaalilautakuntien on vastaavasti huolehdittava, että yleisessä ennakoäänestyspaikassa asioiva voi käyttää valintansa mukaan joko suomen tai saamen kieltä.

Vaalitoimitsijoiden estetilanteet

Mikäli vaalitoimitsija on estynyt toimittamasta tehtäviään esimerkiksi sairauden takia, hänen on välittömästi ilmoitettava siitä ennakoäänestyspaikan toiselle vaalitoimitsijalle ja keskusvaalilautakunnan sihteerille. Keskusvaalilautakunnan sihteeri määrää viivytyksettä ennakoäänestyspaikkaan jonkun varalla olevan vaalitoimitsijan.

Keskusvaalilautakunnan määräykset ja ohjeet vaalitoimitsijoille

Keskusvaalilautakunnan on koulutettava vaalitoimitsijat tehtäviinsä sekä neuvottava ja opastettava heitä ongelmatilanteissa. Neuvontaa ja opastusta varten vähintään keskusvaalilautakunnan sihteerin tulee olla vaalitoimitsijoiden tavoitettavissa koko ennakoäänestysajanjakson ajan.

Keskusvaalilautakunnan on myös määrättävä, miten sille toimitetaan sille itselleen osoitetut lähetekuoret kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista (omalle kunnalle osoitetut lähetekuoret). Käytännössä asiasta on sovittava vaalitoimitsijoiden kanssa. Eri toimittamistavat on selostettu myöhemmin tässä ohjeessa.

Keskusvaalilautakunnan on erityisesti painotettava vaalitoimitsijoille sitä, että muihin kuntiin osoitetut lähetekuoret on viipymättä jätettävä postin kuljetettavaksi.

4.6.4 Vaalimateriaalin, kalusteiden ja laitteiden toimittaminen ennakkoäänestyspaikkaan

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimitsijoilla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäyttöihin vastaavilla menettelyillä kuin vaalipäivän äänestystä varten toimitettavan materiaalin osalta toimitaan.

Keskusvaalilautakunnan on osoitettava vaalitoimitsijoille sellainen lukittu tila, jossa nämä voivat säilyttää vaaliasiakirjoja ja vaalileimasinta yön yli.

4.6.5 Ennakkoäänestyspaikoista tiedottaminen ja opastuksen järjestäminen

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa vaalilain 49 §:n 1 momentin mukaisin kuulutuksin, julisteilla kadunvarsimainostelaineissa ja kirjastoissa, sanomalehti-ilmoittelulla, koteihin jaettavalla tiedotteella, kunnan kotisivuilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakkoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Kaksikielisessä kunnassa tiedottamisessa on käytettävä suomen ja ruotsin kieltä.

Opastus tulee järjestää selkeästi esimerkiksi ulkona kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle ennakkoäänestyspaikkaan on järjestettävä tarpeellinen opastus. Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ilmoitukset, kuulutukset, julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.7 Laitosäänestyksen valmistelut

- Selvitä, mitä ympärivuorokautista hoitoa antavia sosiaalihuollon toimintayksiköitä ja muita laitosäänestykseen kuuluvia laitoksia kunnassa on ja missä ne sijaitsevat.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimikunnan jäseniä.
- Huolehdi siitä, että vaalitoimikunnalle jaetaan vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

Ennakoäänestyksen järjestämisestä laitoksessa (laitosäänestys) huolehtii kunnanhallituksen hyvissä ajoin ennen vaaleja asettama vaalitoimikunta. Vaalitoimikuntia voidaan tarvittaessa asettaa useampia.

Kunnanhallituksen on ilmoitettava keskusvaalilautakunnalle vaalitoimikunnan jäsenten nimet sekä vähintään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan yhteystiedot.

Ennakoäänestys laitoksessa toimitetaan vähintään yhtenä ja enintään kahtena ennakoäänestysajanjaksoon sattuvana päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että vaalitoimikunnalla on käytössään kaikki sen tarvitsemat asiakirjat, välineet ja kalusteet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista. Vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia jakaessaan keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Keskusvaalilautakunnan on koulutettava vaalitoimikunnan jäsenet tehtäviinsä sekä neuvottava ja opastettava heitä ongelmatilanteissa. Neuvontaa ja opastusta varten vähintään keskusvaalilautakunnan sihteerin tulee olla vaalitoimikuntien tavoitettavissa koko ennakoäänestysajanjakson ajan.

Mikäli vaalitoimikunta käyttää äänioikeuden selvittämiseen vaalitietojärjestelmän mobiiliäänioikeuskyselyä, se tarvitsee tunnistautumisvälineet ja VAT-ohjeen 4e, jossa järjestelmän käyttöä opastetaan tarkemmin.

4.8 Kotiäänestyksen valmistelut

- Lähetä kotiäänestyslomakkeita edellisissä vaaleissa kotonaan äänestäneille.
- Määrää vaalitoimitsijat kotiäänestystä varten.
- Ota vastaan ilmoittautumiset kotiäänestykseen.
- Kouluta, opasta ja neuvo vaalitoimitsijoita.
- Huolehdi sitä, että kotiäänestyksen vaalitoimitsijoille jaetaan vaaliasiakirjat, tarvikkeet ja vaaliohjeet.

4.8.1 Kotiäänestykseen oikeutettu henkilö

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen. Kotiäänestäjän tulee määräajassa ilmoittautua keskusvaalilautakunnalle.

Jos äänestäjä on muuttanut toiseen kuntaan perjantain 10.2.2023 jälkeen (äänioikeusrekisterissä olevan kotikunnan määräytymispäivä), ei hän voi vuoden 2023 eduskuntavaaleissa äänestää kotiäänestyksessä.

Mikäli henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on rajoittunut, voi mennä yleiseen ennakoäänestyspaikkaan tai vaalipäivän äänestyspaikkaan omin neuvoin, muiden kuljettamana tai muuten avustamana, hän ei kuulu kotiäänestykseen oikeutettujen piiriin. Äänestäjän on siis ensisijaisesti käytettävä tavanomaista äänestysmuotoa.

Se raja, milloin äänestäjän tulisi pyytää kotiäänestystä äänestys- tai ennakoäänestyspaikalle menemisen sijasta, on kohtuuttomien vaikeuksien aiheutuminen äänestäjälle. Tämän määrittelyssä tulee ottaa huomioon muun muassa

- ne tosiasialliset edellytykset, joita äänestäjällä kussakin yksittäistapauksessa olisi äänestää varsinaisella äänestyspaikalla tai yleisessä ennakoäänestyspaikassa avustettuna;
- ne terveydelliset haitat, joita kodista poistuminen voisi äänestäjälle mahdollisesti aiheuttaa; sekä
- kuljetuksen vaatimat erityistoimenpiteet ja kustannukset.

Ei voida edellyttää, että esimerkiksi liikuntarajoitteisen tai sairaan henkilön tulisi järjestää itselleen muuta kuljetusta kuin mitä normaalisti vammaisen käytävissä olevat kuljetuspalvelut tarjoavat.

Viime vuosina on noussut esiin kysymyksiä siitä, toimitetaanko esimerkiksi tuki- tai palveluasunnoissa kotiäänestyksiä. Mikäli äänioikeutettu on hoidettavana laitoksessa, jossa suoraan lain nojalla tai kunnanhallituksen päätöksellä toimitetaan ennakoäänestys (laitosäänestys), hän ei kuulu kotiäänestyksen piiriin, vaan kunnan tulee toimittaa kaikissa tällaisissa laitoksissa laitosäänestys.

Omaishoitaja voi äänestää kotiäänestyksen yhteydessä

Kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä

hänen kotikunnakseen.⁹ Muu äänioikeutetun perheenjäsen ei voi äänestää kotiaanestyksen yhteydessä.

Kotiaanestyksen yhteydessä voi siten äänestää omaishoitaja, joka

- 1) on tehnyt kunnan kanssa omaishoitosopimuksen;
- 2) asuu samassa taloudessa kuin hoidettavansa; ja
- 3) on äänioikeusrekisterissä merkitty samaan kuntaan kuin hoidettavansa.

4.8.2 Kotiaanestyslomakkeiden saatavuudesta huolehtiminen

Keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin ennen ennakoöänestysajanjakson alkamista lähettää kotiaanestyslomake (liite 10) niille äänioikeutetuille, jotka edellisissä yleisissä vaaleissa ovat äänestäneet kotiaanestyksessä. Keskusvaalilautakunnalla on tiedot näistä äänestäjistä aiempien vaalien kotiaanestyslomakkeissa. Vanhat lomakkeet tulee kuitenkin käydä läpi siten, että varmistaudutaan siitä, että edellisissä vaaleissa kotona äänestänyt henkilö on merkitty äänioikeusrekisteriin näissäkin vaaleissa.

Keskusvaalilautakunnan tulee muutoinkin huolehtia siitä, että kotiaanestyslomakkeita on painettuna tai monistettuna äänioikeutettujen saatavissa. Lomake löytyy osoitteesta <http://vaalit.fi/aanestaminen-kotona>. Yksi hyvä tapa huolehtia saatavuudesta on linkittää lomake kunnan kotisivuille.¹⁰

4.8.3 Kotiaanestykseen ilmoittautuminen ja ilmoitusten käsittely keskusvaalilautakunnassa

Henkilön, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan, on ilmoitettava siitä kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle. Ilmoituksen voi myös tehdä äänestäjän puolesta tämän valitsema henkilö. Jos samassa taloudessa asuva omaishoitaja aikoo äänestää kotiaanestyksen yhteydessä, se on mainittava ilmoituksessa.

Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti tai puhelimitse viimeistään tiistaina 21.3.2023 ennen kello 16.

⁹ Kotiaanestyksen yhteydessä voi mainittujen edellytysten täytyessä äänestää myös omaishoidontuesta annetun lain 4 a §:ssä tarkoitettu sijaishoitaja.

¹⁰ Oikeusministeriö on vahvistanut kotiaanestyslomakkeen kaavan myös saamenkielisenä.

Ilmoituksessa on mainittava:

- 1) äänestäjän täydellinen nimi, henkilötunnus, osoite, kotikunta ja puhelinnumero sekä, milloin ilmoituksen tekee äänestäjän valitsema henkilö, myös tämän nimi ja yhteystiedot;
- 2) että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan; ja
- 3) voiko äänestäjä itse huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä vaalilain 54 §:ssä tarkoitettu äänestäjän valitsema henkilö; sekä
- 4) kotiaänestäjän omaishoitajan täydellinen nimi, henkilötunnus ja puhelinnumero sekä tieto omaishoitosopimuksen voimassaoloajasta, jos myös omaishoitaja haluaa äänestää kotiaänestyksessä.

Ilmoituksen mukaiset tiedot ovat tarpeen muun muassa

- henkilön äänioikeuden toteamiseksi ja sen varmistamiseksi, että henkilön asuinpaikka on asianomaisessa kunnassa ja että kunta on myös äänioikeusrekisterissä henkilön kotikunta;
- jotta kotiaänestystä toimittava vaalitoimitsija vaivattomasti löytää äänestäjän kodin ja saa häneen tarvittaessa yhteyden puhelimitse;
- jotta äänestäjä kiinnittäisi huomiota siihen, että hän ei pyydä aiheettomasti kotiaänestyksen toimittamista.

Ilmoituksessa ei tarvitse mainita, mikä syy aiheuttaa rajoittuneen kyvyn liikkua tai toimia. Esimerkiksi vammasta tai sairaudesta ei tarvitse esittää lääkärintodistusta. Äänestäjän ei myöskään tarvitse enemmälti perustella tai todistella kohtuuttomien vaikeuksien syntymistä.

Ilmoituksen tekeminen kirjallisesti

Kirjallinen ilmoitus voidaan tehdä joko vapaamuotoisesti tai käyttäen oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaista kotiaänestyslomaketta (vaalilomake nro 14; liite 10). Ilmoittautujan on allekirjoitettava kirjallinen ilmoitus. Mikäli ilmoituksen tekee äänestäjän puolesta hänen valitsemansa henkilö, myös tämä voi allekirjoittaa ilmoituksen.

Kirjallisen ilmoituksen voi lähettää keskusvaalilautakunnalle esimerkiksi postitse. Jos ilmoitus lähetetään sähköpostina tai telefaksina (jos kunnalla on sellainen käytössä), sen käsittelyssä noudatetaan lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003). Mikäli kunnalle voi lähettää sähköpostia suojattuna, on tästä mahdollisuudesta hyvä kertoa mahdollisille kotiaänestäjäksi ilmoittautuville.

Ilmoituksen tekeminen puhelimitse

Kun ilmoitus tehdään puhelimitse, saadut tiedot kirjataan keskusvaalilautakunnassa kotiaänestyslomakkeelle.

Tarvittaessa on varmistettava, että ilmoituksen on todella tehnyt äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Tällainen varmistaminen voi yleensä tapahtua esimerkiksi ottamalla puhelimitse yhteyttä äänestäjään. Varmistaminen tulee tehdä vain, jos jostain syystä epäillään ilmoituksen aitoutta.

Keskusvaalilautakunnan on järjestettävä henkilökuntaa ottamaan vastaan puheluita. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että puheluihin vastataan ainakin virka-aikana ja että jos äänestäjä soittaa numeroon virka-ajan ulkopuolella, hän saa esimerkiksi nauhalta selvän opastuksen siitä, milloin ilmoitus voidaan tehdä. Viimeisenä kotiaänestyskseen ilmoittautumispäivänä puheluihin on vastattava kello 16:een saakka. Jos puhelinnumeroon liittyy puheposti tai vastaava järjestely, keskusvaalilautakunnan on käytävä läpi siihen mahdollisesti jätetyt ilmoittautumiset.

Koska kotiaänestysmahdollisuudesta ja siihen ilmoittautumisen menettelystä kerrotaan äänioikeutetulle lähetetyn äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) kääntöpuolella, on oletettavissa, että puhelinsoitot asiasta tulevat pääsääntöisesti siihen numeroon, joka on tulostettu ilmoituskortin etupuolelle keskusvaalilautakunnan yhteystiedoksi.

Puutteellisen ilmoituksen täydentäminen

Keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan täydennettävä puutteellinen ilmoitus viran puolesta ja varmistettava, että ilmoituksen on tehnyt siinä mainittu äänestäjä tai tämän valitsema henkilö. Ilmoitus voi olla puutteellinen esimerkiksi sen vuoksi, että siinä äänestäjän nimi ei ole täydellinen tai siitä puuttuu maininta äänestäjän kotikunnasta taikka puhelinnumerosta. Jos kirjallinen ilmoitus on saapunut ilman allekirjoitusta, on ilmoituksen tekijään pyrittävä ottamaan yhteyttä, kiireellisissä tapauksissa puhelimitse.

Jos kirjallisessa ilmoituksessa ei ole mainittu, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakkoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan, keskusvaalilautakunnan on otettava yhteyttä ilmoituksen tekijään, jotta hän voi täydentää ilmoituksen tältä osin.

Väärälle viranomaiselle tehty ilmoitus

Jos ilmoitus on tehty väärälle viranomaiselle, esimerkiksi väärän kunnan keskusvaalilautakunnalle, tämän on siirrettävä ilmoitus oikealle viranomaiselle hallintolaissa (434/2003) edellytetyllä tavalla.

Ilmoittaminen äänestäjälle siitä, että kotiaänestystä ei toimiteta

Jos kotiaänestystä ei toimiteta, on tästä pyrittävä ilmoittamaan äänestäjälle mahdollisimman pian, että hänelle jäisi vielä tilaisuus käydä ennakoäänestyspaikalla äänestämässä. Ilmoitus voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoituksen äänestäjän puolesta. Ilmoitus on ensisijaisesti toimitettava kirjallisesti postilähetyksenä. Kiireellisissä tapauksissa ja muutoinkin, milloin se on tarkoituksenmukaista, ilmoitus voidaan antaa myös puhelimitse taikka sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla. Ilmoituksessa on mainittava syy siihen, miksi kotiaänestystä ei toimiteta.

Kotiaänestystä ei toimiteta, jos

- 1) ilmoitusta ei ole voitu jälkeinpäinkään täydentää tiedolla, että äänestäjän kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän ilman kohtuuttomia vaikeuksia pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ja että hän tämän vuoksi haluaa äänestää ennakolta kotonaan,
- 2) äänestäjän osoitetta ei ole voitu jälkeinpäinkään täydentää,
- 3) ilmenee, että ilmoitus on tehty ilman äänestäjän suostumusta,
- 4) äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen ei ylipäättänsäkään ole mahdollista ilmoituksen perusteella,
- 5) ilmoitus on tehty säädetyn määräajan jälkeen tai
- 6) äänestäjä ei ole äänioikeutettu kyseisessä kunnassa tai hänen kotinsa ei ole siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kotikunnakseen.

Vain sellainen ilmoituksessa oleva puutteellisuus, joka vaikuttaa kotiaänestysten toimittamiseen ja jota ei ole voitu jälkeinpäinkään poistaa, muodostaa esteen kotiaänestyselle. Esimerkiksi se, että ilmoitus on jäänyt puutteelliseksi puhelinnumeron tai äänestäjän täydellisen nimen osalta, ei estä kotiaänestystä.

Kun kotiaänestystä ei toimiteta, asianomaisen kotiaänestyslomakkeen kohtaan ”Lisätietoja” on merkittävä tieto tästä ja syy siihen, sekä myös tiedot siitä, koska ja miten asiasta on äänestäjälle ilmoitettu.

4.8.4 Kotiäänestyksen toimittamisen valmistelut

Kotiäänestyksen vaalitoimitsija

Ennakoäänestyksen järjestämisestä äänestäjän kotona (kotiäänestys) huolehtii kunnan keskusvaalilautakunnan määräämä vaalitoimitsija.

Keskusvaalilautakunta voi määrätä kotiäänestyksen vaalitoimitsijat samassa yhteydessä kuin se määrää yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijat. Tarkoitus on, että keskusvaalilautakunta määrää tietyn määrän henkilöitä kotiäänestyksen vaalitoimitsijoiksi, minkä jälkeen keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja sitten jäljempänä selostetun mukaisesti määrää näistä henkilöistä vaalitoimitsijan kunkin yksittäisen kotiäänestyksen suorittamiseen.

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Asianomaisissa vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö eikä myöskään hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei saa olla kotiäänestyksen vaalitoimitsijana. Kotiäänestyksen vaalitoimitsijalta edellytetään käytännössä hyvää vaalimenettelyn tuntemusta ja kykyä hoitaa erityinen äänestäjän kotona tapahtuva äänestystilanne luotettavasti.

Ennen vuonna 2013 tehtyä vaalilain muutosta (496/2013) kotiäänestyksen vaalitoimitsijat olivat aina vaalitoimikunnan jäseniä tai varajäseniä. Estettä ei ole sille, että keskusvaalilautakunta määrää heitä edelleenkin tähän tehtävään.

Milloin kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys toimitetaan jonakin kotimaan ennakoäänestyksen ajanjaksoon sattuvana päivänä äänestäjälle erikseen ilmoitettuna, kello 9:n ja 20:n välisenä aikana. Kotiäänestys voidaan siis toimittaa joko arkipäivänä tai sunnuntaina.

Kuka vaalitoimitsija toimittaa yksittäisen kotiäänestyksen?

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on määrättävä kotiäänestyksen vaalitoimitsijoista ne, jotka kussakin yksittäistapauksessa huolehtivat vaalitoimitsijoina kotiäänestyksen toimittamisesta äänestäjän luona.

Kunkin kotiäänestyksen toimittamisesta huolehtii yksi vaalitoimitsija. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja määrää, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee. Vaalitoimitsijat eivät voi sopia siitä keskenään.

Sen jälkeen, kun kotiäänestykseen ilmoittautumisaika on päättynyt, tulee keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan laatia yksityiskohtainen suunnitelma kotiäänestyksen toimittamisesta. Puheenjohtaja voi jo etukäteen määrätä vaalitoimitsijoille henkilökohtaiset varamiehet muun muassa estyneisyystapauksia varten.

Kotiäänestyksessä ei saa kotiäänestyksen vaalitoimitsijan ominaisuudessa olla paikalla muita henkilöitä.

Kotiäänestyksessä läsnä olevan henkilön hankkiminen

Kotiäänestyksessä on oltava läsnä vaalitoimitsijan lisäksi yksi äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Läsnä olevana henkilönä ei kuitenkaan voi toimia vaaleissa ehdokkaana oleva. Muita kelpoisuusehtoja hänelle ei ole asetettu. Siten esimerkiksi äänestäjän puoliso, muu lähiomainen tai omaishoitaja voi olla tällaisena henkilönä.

Mikäli jostain syystä äänestäjällä ei ole tilaisuutta tai hän ei halua valita läsnä olevaa henkilöä, hänen on mainittava tästä ilmoittautuessaan kotiäänestykseen. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan asiana on tällöin huolehtia siitä, että tällainen henkilö hankitaan kotiäänestyksen toimittamiseen.

Läsnä oleva henkilö voi olla esimerkiksi joku toinen keskusvaalilautakunnan kotiäänestyksen vaalitoimitsijaksi määräämä henkilö. Tällöin hän ei kuitenkaan toimi vaaliviranomaisen ominaisuudessa.

Ilmoittaminen äänestäjälle kotiäänestyksen toimittamisesta

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että äänestäjälle annetaan tieto kotiäänestyksen ajankohdasta ainakin kahden tunnin tarkkuudella. Tieto on annettava hyvissä ajoin ennen kyseistä ajankohtaa. Samalla on mainittava vaaliviranomaisen puhelinumero, jotta äänestäjä voi tarvittaessa ottaa tähän yhteyttä esimerkiksi siinä tarkoituksessa, että kotiäänestyksen ajankohtaa muutettaisiin. Tieto kotiäänestyksen toimittamisesta voidaan toimittaa myös sille, joka on tehnyt ilmoittautumisen kotiäänestykseen äänestäjän puolesta.

Ilmoitus voidaan tehdä joko

- kirjallisesti postilähetyksenä,
- puhelimitse taikka
- sähköpostitse, jos ilmoittautuminen on tehty sähköpostilla.

Oleellista on, että tieto kotiäänestyksen järjestämisestä tavoittaa äänioikeutetun varmasti ja hyvissä ajoin ennen äänestyksen ajankohtaa.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava ilmoitusten antamisesta esimerkiksi määrämällä sopiva henkilö antamaan ilmoituksia puheenjohtajan osoitusten mukaisesti.

Ilmoittaminen äänestäjälle mahdollisista estetilanteista

Käytännössä voi esiintyä lukuisia erilaisia tilanteita, joissa kotiaänestyksen toimittaminen ei suju ennalta laaditun suunnitelman mukaan. Tällaisia tilanteita voivat olla muun muassa seuraavat:

- vaalitoimitsija ei löydä äänestäjän luokse, koska esimerkiksi osoite on virheellinen,
- vaalitoimitsija ei tapaa äänestäjää tämän osoitteesta,
- äänestäjä ei haluakaan äänestää kotiaänestysmenettelyssä tai
- syntyy vaikeuksia löytää läsnä olevaa henkilöä, jonka äänestäjä hyväksyy.

Jos vaalitoimitsija on estynyt saapumasta ilmoitettuna ajankohtana, on esteestä ja uuden käynnin ajankohdasta viipymättä ilmoitettava äänestäjälle. Yhteys äänestäjään on otettava esimerkiksi puhelimitse. Äänestäjälle on annettava tilaisuus äänestää jonakin toisena ajankohtana. Jos kotiaänestystä ei voida lainkaan toimittaa kulkuyhteyksien katkeamisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi, on myös siitä viipymättä ilmoitettava äänestäjälle.

Ensisijaisesti ja useimmissa tapauksissa ilmoituksen voi tehdä asianomainen vaalitoimitsija. Mutta esimerkiksi sairastumisen johdosta sen voi joutua tekemään muukin vaaliviranomainen.

Mikäli vaalitoimitsija pystyy itse hoitamaan myöhemmin kysymyksessä olevan äänestäjän kotiaänestyksen, voi hän päättää ja ilmoittaa uudesta ajankohdasta. Mikäli kotiaänestyksen toimittaminen siirtyy toiselle vaalitoimitsijalle, on keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tehtävä tästä päätös ja huolehdittava myös siitä, että asiasta ilmoitetaan äänestäjälle. Vaalitoimitsijat eivät saa keskenään sopia siitä, kenen äänestäjän luokse kukin vaalitoimitsija menee, ellei keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja ole etukäteen määrännyt henkilökohtaisia varajäseniä.

Esteestä ilmoittamisesta ja kotiaänestyksen uudesta ajasta sekä vaalitoimitsijan mahdollisesta vaihtumisesta ja tämän nimestä on tehtävä merkintä kotiaänestyslomakkeen kohtaan ”Lisätietoja”.

Kotiaänestyksistä pidettävä luettelo (kotiaänestyslomakkeet)

Keskusvaalilautakunnassa tarkastetaan, että sinne saapuneissa kotiaänestyslomakkeilla tehdyissä ilmoituksissa ja puhelimesta vastaanotetuista ilmoituksista laadituissa lomakkeissa on kaikki ilmoituksessa edellytetyt tiedot. Näistä

lomakkeista muodostuu kotiaänestysilmoituksista pidettävä luettelo, kun lomaketta täydennetään seuraavilla tiedoilla:

- kotiaänestykselle määrätty päivä ja kellonaika sekä tehtävään määrätty vaalitoimitsija ja
- merkintä siitä, miten äänestysajankohdasta on äänestäjälle ilmoitettu.

Keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja vastaa luettelon pitämisestä. Vaalitoimitsijan tulee ottaa kaikkien niiden äänestäjien lomakkeet mukaansa, joiden luona hänen tehdyn suunnitelman mukaan tulee kunakin päivänä käydä.

Siitä huolimatta, että osa lomakkeista on ennakoäänestyspäivinä vaalitoimitsijoiden mukana, keskusvaalilautakunnan tulee kaikkina ennakoäänestyspäivinä voida selvittää, ketkä ovat ilmoittautuneet kotiaänestykseen ja kenen vaalitoimitsijan tehtäväksi kukin kotiaänestys on määrätty. Tämän vuoksi keskusvaalilautakunnan tulee esimerkiksi kopioida luettelo tai laatia niistä muunlainen kunnan olosuhteet huomioon ottaen sopiva luettelo. Vaalitoimitsijoiden palauttamamat lomakkeet säilytetään tietosuoja huomioon ottaen. Seuraavissa yleisissä vaaleissa keskusvaalilautakunta lähettää kotiaänestykseen oikeutetuille kotiaänestyslomakkeen kotiaänestykseen ilmoittautumista varten, jos kotiaänestäjä on antanut siihen kotiaänestykseen ilmoittautuessaan suostumuksen.

4.8.5 Kotiaänestyksessä tarvittavan vaalimateriaalin jakaminen

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että kotiaänestyksen vaalitoimitsijalla on käytössään kaikki tarvittavat asiakirjat ja tarvikkeet. Tämän ohjeen **liitteenä 13** on tarkistuslista kunnan vaaliviranomaisten tarvitsemasta materiaalista.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalimateriaali jaetaan kotiaänestyksen vaalitoimitsijoille luotettavalla tavalla niin, ettei synny mahdollisuutta väärinkäyttöksiin.

Kotiaänestyksessä kotiaänestäjän lähetekirjeenä on aina käytettävä kotiaänestyksen lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5K, **liite 5b**). Kotiaänestyksen lähetekirjelomake on erikseen täytettävä silloinkin, kun äänestäjä luovuttaa saamansa ilmoituskortin vaalitoimitsijalle.

Mikäli kotiaänestyksen yhteydessä äänestää kotiaänestykseen oikeutetun lisäksi myös tämän kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja, hänen lähetekirjeenään ei käytetä kotiaänestyksen lähetekirjelomaketta, vaan omaishoitajan omaa ilmoituskorttia tai lähetekirjelomaketta (vaalilomake nro 5, **liite 5a2**).

4.9 Vaalitarkkailijoiden valtuuttaminen

Vaalilain 184 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Jos keskusvaalilautakunta antaa valtuutuksen joillekin vaalitarkkailijoille, siitä olisi hyvä ilmoittaa myös oikeusministeriölle.¹¹

Vaalitarkkailijalla on oikeus olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa, kuten ääntenlaskentaa.

¹¹ Erilaiset kunnan kansainväliset ja kotimaiset vieraat eivät ole vaalitarkkailijoita eivätkä siten myöskään tarvitse mitään erityisiä valtuutuksia. Heistä ei myöskään tule ilmoittaa oikeusministeriölle. Vieraat voivat esimerkiksi seurata vaalipäivän äänestystä ilman valtuutuksiakin edellyttäen, että vierailu ei häiritse vaalilautakunnan työskentelyä.

5. ENNAKKOÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN JA KIRJEÄÄNESTYSASIAKIRJOJEN TARKASTUS

Keskusvaalilautakunnan on tarkastettava sille saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat (vaalilaki 63 §) ja kirjeäänestysasiakirjat (vaalilaki 66 g §).

Ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat saapuvat keskusvaalilautakunnalle muun postin mukana siihen osoitteeseen, joka on merkitty vaalitietojärjestelmän pohjatietojärjestelmään.

5.1 Tarkastettavien asiakirjojen saapuminen keskusvaalilautakunnalle

5.1.1 Ennakkoäänestyksen lähetekuoret

Ennakkoäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle:

- kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista,
- vaalitoimikunnilta,
- oman kunnan kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta sekä
- ulkoministeriön välityksellä Suomen edustustoista ja suomalaisista laivoista.

Kotimaan yleisestä ennakkoäänestyspaikasta saapuvat lähetekuoret

Vaalitoimitsijat lajittelevat lähetekuoret ennakkoäänestyspaikassa kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Lähetekuoret toimitetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle siten kuin keskusvaalilautakunta määrää. Keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava vaalitoimitsijoille, mitä toimittamistapaa käytetään. Toimittamistavat ovat seuraavat:

- 1) keskusvaalilautakunnan edustaja hakee lähetekuoret ennakkoäänestyspaikasta jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittavina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittaukseen on merkittävä luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakkoäänestyspaikan nimi sekä vaalitoimitsijan ja lähetekuorten hakijan allekirjoitukset. Lähetekuorten hakijan on varauduttava selvittämään henkilöllisyytensä vaalitoimitsijalle.

- 2) vaalitoimitsija tuo lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle jokaisen ennakkoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittuina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakkoäänestyspaikan nimi sekä allekirjoitukset.

- 3) vain painavista syistä, esimerkiksi pitkien etäisyyksien vuoksi: vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret postitse.

Postitse toimittaminen tapahtuu sillä jakelutavalla, jota kunta tavanomaisestikin käyttää. Jos kunta on postilokeroasiakas, kunta yleensä noutaa itse saapuvan postinsa postikonttorista, jolloin lähetekuoret luovutetaan kunnalle tässä yhteydessä. Lähetekuori kuljetetaan postissa aina pikakirjeenä.

- 4) vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle erillisenä kuriiripalveluna (esimerkiksi kunnan tilaama erityispalvelu).

Vaalitoimikunnalta saapuvat lähetekuoret

Myös vaalitoimikunnat jaottelevat haltuunsa kertyneet lähetekuoret kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret.

Vaalitoimikunnan tulee toimittaa oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä tavalla. Soveltuvin tapa on, että vaalitoimikunta vie nämä lähetekuoret laitosäänestyspäivän päätteeksi suoraan keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunnan on annettava vaalitoimikunnalle kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava vastaanotettujen lähetekuorten lukumäärä sekä päivämäärä ja kellonaika. Vaalitoimikunta saa antaa omalle keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret postin kuljetettaviksi vain painavista syistä, jollaisena pidetään lähinnä vain pitkiä etäisyyksiä.

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta saapuvat lähetekuoret

Kotiäänestyksen vaalitoimitsijat tuovat kunkin äänestyskierroksen jälkeen lähetekuoret viipymättä oman kunnan keskusvaalilautakunnalle. Ainoastaan silloin, jos tämä ei ole (esimerkiksi pitkien ja hankalien kulkuyhteyksien takia) mahdollista, vaalitoimitsija voi lähettää lähetekuoret postitse.

Edustustoista ja laivoista saapuvat lähetekuoret

Edustustoissa ja laivoissa annetut lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle aina postin välityksellä. Edustustojen ja laivojen vaalitoimitsijat toimittavat lähetekuoret ulkoministeriölle, joka puolestaan postittaa ne edelleen asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Koska lähetekuorten kulku ennakoöänestyspaikasta ulkoministeriölle saattaa kestää kauankin, tulee keskusvaalilautakunnassa varautua siihen, että erityisesti näitä lähetekuoria saattaa saapua vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina tai perjantaina tai jopa tämän jälkeen.

Ennakoöänestys ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa voidaan aloittaa jo keskiviikkona 15.3.2023 eli viikkoa aiemmin kuin muissa ennakoöänestyspaikoissa. Näin ollen keskusvaalilautakuntaan saattaa saapua lähetekuoria jo ennen ensimmäistä kotimaan ennakoöänestyspäivää (22.3.2023). Näitä lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi tiistaina 21.3.2023 klo 12 lukien.

5.1.2 Kirjeäänestyksen lähetekuoret

Kirjeäänestyksen lähetekuoret saapuvat keskusvaalilautakunnalle suoraan ulkomailla olevilta äänestäjiltä postitse tai kuriiripalvelun välityksellä. Kuriiripalvelun tuomat lähetekuoret saattavat olla suljettuina esimerkiksi kuriiripalvelun omiin kirjekuoriin. On tärkeää, että kaikki kuriirilähetykseen liittyvät asiakirjat, esimerkiksi mahdolliset kuitit ja vastaavat (siis muutkin kuin itse lähetekuori) toimitetaan sellaisenaan kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaville henkilöille, jotta ne ja niihin mahdollisesti sisältyvät tiedot voidaan ottaa huomioon tarkastuksessa.

Kirjeitse äänestävä voi äänestää ja postittaa lähetekuorensa Suomeen aikaisintaan torstaina 2.3.2023. Näin ollen kirjeäänestyksen lähetekuoria alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan pian tämän jälkeen. **Lähetekuoria ei kuitenkaan saa avata ja tarkastaa ennen kuin vasta sen jälkeen, kun äänioikeusrekisteri on tullut lainvoimaiseksi tiistaina 21.3.2023 klo 12 lukien.**

Kirjeitse äänestävä on voinut postittaa lähetekuorensa kirjattuna kirjeenä. Oikeusministeriö on sopinut Postin kanssa, että postitoimipaikat toimittavat nämäkin lähetekuoret suoraan keskusvaalilautakunnalle (normaalisti kirjatut kirjeet on vastaanottajan erikseen haettava). Keskusvaalilautakunnan voi kuitenkin olla hyvä tarkistaa paikallisesta postista, ettei sinne ole jäänyt tällaisia lähetekuoria.

5.2 Saapuneiden lähetekuorten säilyttäminen

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet (ja sille osoitetut) ennakkoäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekuoret sisältöineen on säilytettävä varmassa tallessa niin, että asiattomien pääsy niiden säilytyspaikkaan estetään. Lähetekuorten säilyttäminen on turvattava heti siitä alkaen, kun niitä alkaa saapua keskusvaalilautakuntaan.

5.3 Tarkastusmenettely

Keskusvaalilautakuntaan saapuneet ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat tarkastetaan vaalikuoria avaamatta kokouksissa, jotka on pidettävä siten, että perjantaina 31.3.2023 ennen klo 19 saapuneet asiakirjat ehditään niissä käsitellä. Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet asiakirjat on ehdittävä käsitellä. Keskusvaalilautakunnan on tämän mukaisesti päätettävä kokousaikataulustaan.

Ennakkoäänestysasiakirjat ja kirjeäänestysasiakirjat on tarkastettava omina kokonaisuuksinaan. Tavoitteena siis on, että tarkastuksen päätteeksi keskusvaalilautakunnalla on

- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna ennakkoäänestyksen hyväksytyt (ruskeat) vaalikuoret ja
- erikseen äänestysalueittain lajiteltuna kirjeäänestyksen hyväksytyt (turkoosit) vaalikuoret.

Tarkastuksen eriyttämisestä johtuen tämä ohje sisältää erikseen yksityiskohtaiset ohjeet ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 5.3.1) ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisesta (luku 5.3.2).

Keskusvaalilautakunnan harkintaan jää, miten se käytännössä suorittaa asiakirjojen tarkastamisen. Keskusvaalilautakunnan on päätettävä mahdollisista valmistavista toimenpiteistä ennen kaikkea sen perusteella, kuinka paljon ja minkä tyyppisiä asiakirjoja keskusvaalilautakuntaan saapuu.

Jos tarkastettavia asiakirjoja on odotettavissa vähän, voi päätösvaltainen keskusvaalilautakunta itse tarkastaa kaikki asiakirjat yhdessä tai useammassa kokouksessa. Jos taas tarkastettavia asiakirjoja tulee runsaasti, keskusvaalilautakunta voi päättää, että keskusvaalilautakunnan sihteeri yhdessä avustavan henkilökunnan kanssa suorittaa asiakirjojen valmistavan tarkastamisen keskusvaalilautakunnan käsittelyä varten lautakunnan antamien ohjeiden mukaisesti. Keskusvaalilautakunnan on tällöin huolehdittava tarpeellisen valvonnan järjestämisestä.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota tarkastusmenettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aihetta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäytösmahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että

- vähintään kahden henkilön on oltava samanaikaisesti paikalla aina kun asiakirjoja käsitellään,
- tarkastusta suorittavien henkilöiden ulottuvilla ei ole käyttämättömiä vaali-asiakirjoja eikä vaalileimasimia,

Tilan, jossa tarkastus suoritetaan, on oltava riittävän avoin, jotta tarkastuksen valvonta on mahdollista toteuttaa.

Tarkastamiseen liittyvät ratkaisut, kuten kaikki huomioon ottamatta jättämiset, keskusvaalilautakunnan on tehtävä päätösvaltaisessa kokoonpanossa. Keskusvaalilautakunnan kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa.

5.3.1 Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat ennakkoäänestysasiakirjat ovat:

- 1) **lähetekuori**
 - etupuolen väritään alaosasta valkoinen ja muutoin keltainen; siinä on punainen pikakirjemerkki; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja kuittausmerkinäikkuna ylhäällä vasemmalla; sekä lähetekuoren sisällä olevat
- 2) **lähetekirje**, joka on joko
 - lähetekirjelomake tai
 - ilmoituskortti; ja
- 3) **vaalikuori** (jonka sisään on suljettu äänestyslippu).
 - väritään ruskea; koko C6; alareunassa pieni ikkuna.

Ennakköäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:

- Vaihe 1: Lähetekuoren osoitekentän tarkastaminen
- Vaihe 2: Lähetekuoren lajittelu äänestysalueittain
- Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen
- Vaihe 4: Ennakköäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta
- Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakköäänestysten merkitseminen tarvittaessa äänioikeusrekisteriin ja/tai vaaliluetteloihin
- Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

Vaihe 1: Saapuneiden lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut lähetekuori on osoitettu nimenomaan oman kuntasi keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan tulee heti lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Vaihe 1A: Väärään paikkaan saapuneen lähetekuoren edelleen toimittaminen

Mikäli jokin lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se **avaamattomana** viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle.

Tällainen väärään paikkaan erehdyksessä saapunut lähetekuori on siirrettävä oikealle vastaanottajalle (keskusvaalilautakunnalle) kunnasta riippumatta koko maan alueella.

Korkein hallinto-oikeus käsitteli tapauksessa KHO:1997:34 tilannetta, jossa kunnan laskentaan oli epähuomiossa joutunut 19 kuntaan kuulumatonta ääntä eikä yhdeksän hylätyn äänestyslipun yhteyttä kuntaan kuulumattomiin äänestyslippuihin ei voitu selvittää. Sanotut 19 ääntä saattoivat siten jäädä vaikuttamaan kunnan vaalien tulokseen. Vaaliviranomaisten toimet olivat olleet lainvastaisia ja vaalit oli toimitettu virheellisessä järjestyksessä. Kun neljä ehdokasta

oli jäänyt yhden äänen päähän valtuustopaikasta, virheellisyydet olivat ilmeisesti saattaneet vaikuttaa kunnallisvaalien tulokseen. Lääninoikeus kumosi vaalit ja määräsi kunnassa toimitettaviksi uudet vaalit. KHO piti voimassa lääninoikeuden päätöksen vaalien kumoamisesta.

Vaihe 2: Lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain

- Lajittele lähetekuoret äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähetekuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltuina.

Keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret tulee ehdottomasti lajitella äänestysalueittain kuoren oikealla puolella olevasta ikkunasta näkyvän äänestysalueen numeron (esimerkiksi 011) mukaisesti. Lähetekuoren ikkunasta näkyy myös kunnan numerotunnus, joten esimerkiksi Espoon äänestysalueelle nro 11 kuuluvassa lähetekuoressa näkyy keskusvaalilautakunnan nimen yläpuolella numerosarja 049 011.

Lähetekuorten äänestysalueittainen lajittelu on välttämätöntä siksi, että ennakkoäänät lasketaan äänestysalueittain.

Jos kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei lähetekuoren ikkunasta näy, se tarkoittaa, että lähetekirjeenä on käytetty käsin täytettyä lähetekirjelomaketta tai ilmoituskorttia ja että äänestystä ei ole merkitty ääni-oikeusrekisteriin ennakoäänestyspaikassa. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt vaalikuoret ovat lajiteltuina äänestysalueittain.

Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä: Avaa lähetekuori ja tarkasta vaalikuori ja lähetekirjeen allekirjoitukset.
- Jos lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää: Avaa lähetekuori, tarkasta vaalikuori sekä se, kuka henkilö on äänestänyt ja että tämä henkilö kuuluu kunnan ääni-oikeusrekisteriin/vaaliluetteloon.
- Jos vaalikuori on avonainen: Sulje se vaalisalaisuus säilyttäen.

3 (i) Lähetekuorten avaaminen

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

Keskusvaalilautakunnalle saapuu kahdenlaisia ennakoäänestyksen lähetekuoria:

- 1) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä ja

- 6) niitä, joiden vasemmanpuoleisesta ikkunasta näkyy, että lähetekirjeeseen ei ole tehty kuittausmerkintää.

3 (ii.a) Kuittausmerkinnällä varustetut lähetekirjeet

Kuittausmerkinnällä varustetut lähetekuoret avataan ja ennakkoäänestysasia-kirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja
- 7) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on äänestäjän allekirjoitus ja vaalitoimitsijan allekirjoitus.

Mikä on kuittausmerkintä?

Ennakkoäänestyspaikassa, jossa äänioikeustietojärjestelmä (äänioikeusrekisteri) on käytössä, vaalitoimitsija tulostaa lähetekirjelomakkeen vasempaan yläreunaan kuittausmerkinnän osoittamaan sitä, että äänestys on merkitty äänioikeusrekisteriin jo ennakkoäänestyspaikassa. Ennakkoäänestyksen lähetekirjeenä on käytettävä lähetekirjelomaketta aina silloin, kun äänioikeuden käyttäminen merkitään ennakkoäänestyspaikassa äänioikeusrekisteriin. **Ilmoituskortille kuittausmerkintää ei voi tulostaa.** Ilmoituskortissa olevaa lähetekirjeosaa voidaan siten käyttää lähetekirjeenä vain silloin, kun äänestys vastaanotetaan manuaalisesti merkitsemättä sitä äänioikeusrekisteriin.

Kaikki kuittausmerkinnät ovat seuraavantyyppisiä:

23.3.2023 092E28 Vantaa

Kuittausmerkinnässä tarkoittaa

- päiväys (esim. 23.3.2023) päivää, jolloin ennakkoäänestys tapahtui;
- numero-kirjain -yhdistelmä ja kunnan nimi (esim. 092E28 Vantaa) sitä kunnan yleistä ennakkoäänestyspaikkaa, jossa äänestäminen tapahtui (092 = kunnan kunnanumero; E1, E2, E3 ja niin edelleen = kunnan ennakkoäänestyspaikkojen koodit);

Kuittausmerkintä näkyy lähetekuoren ylävasemmalla olevasta ikkunasta. Kuittausmerkinnän lisäksi lähetekirjelomakkeelle muihin kohtiin tulostuvat äänioikeustietojärjestelmästä äänestäjän sukunimi ja etunimet, äänestäjän henkilötunnus, äänestäjän äänioikeuskunnan kunnanumero ja äänestysalueen numero sekä keskusvaalilautakunnan yhteystiedot.

3 (ii.b) Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekirjeet

Ilman kuittausmerkintää olevat lähetekuoret avataan ja ennakkoäänestysasia-kirjat tarkastetaan seuraavasti:

- Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja
- tarkastetaan, että lähetekirjeessä on ensinnäkin äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika ja osoite sekä allekirjoitus ja
- toiseksi ennakköäänestyspaikan nimi tai (laitos- ja kotiäänestyksessä) asianomaisen kunnan nimi, päiväys ja vaalitoimitsijan allekirjoitus; sekä
- tarkastetaan äänioikeusrekisteristä tai vaaliluettelosta, että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

Miksi lähetekirjeessä ei ole kuittausmerkintää?

Jos äänioikeusrekisteri ei ennakköäänestyspaikassa ole lainkaan käytössä tai on väliaikaisesti poissa käytöstä, lähetekirjeeseen ei tehdä kuittausmerkintää. Kuittausmerkinnän puuttuminen lähetekirjeestä (ja siten myös lähetekuoren vasemmanpuoleisesta ikkunasta) osoittaa sen, että ennakköäänestystä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakköäänestyspaikassa.

Näitä ns. manuaalisia ennakköäänestyksiä saapuu keskusvaalilautakunnalle:

- edustustoista,
- laivoista,
- oman kunnan ja muiden kuntien vaalitoimikunnilta (laitosäänestykset),
- oman kunnan kotiäänestyksen vaalitoimitsijoilta (kotiäänestykset) ja
- niistä kotimaan yleisistä ennakköäänestyspaikoista, joissa äänioikeusrekisteriä ei tilapäisesti tai ei lainkaan käytetä.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähetekirjeet

Ennakköäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoressa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on äänioikeutettu muussa kunnassa. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu. Tällaiset ovat mahdollisia niissä tapauksissa, joissa lähetekirje on täytetty käsin.

Jos lähetekirje on virheellisesti osoitettu toisen kunnan keskusvaalilautakunnalle, lähetekirje voidaan siirtää eteenpäin saman vaalipiirin sisällä. Toisen vaalipiirin kuntaan osoitettua lähetekirjettä ei siirretä eteenpäin, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän vaalipiirin ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään ottamatta huomioon.

On syytä korostaa, että tässä tarkoitettu menettely (virheellisesti osoitettu lähetekuori) ja vaiheessa 1A tarkoitettu menettely (väärään paikkaan saapunut lähetekuori) ovat eri asioita ja niissä toimitaan eri tavoin.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen, keskusvaalilautakunnan on suljettava se vaalislaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei jostain syystä pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla.

Vaihe 4: Ennakoäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö ennakoäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon.
- Erotta vasta päätöksen jälkeen hyväksytyt vaalikuori lähetekirjeestä.
- Jos ennakoäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta vaaliluetteluun ei tässä vaiheessa tehdä mitään merkintää.

4 (i) Ennakoäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Ennakoäänestys on jätettävä ottamatta huomioon, jos:

- 1) Ennakkoon äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin kyseisen kunnan kohdalle eikä virheellisesti osoitettuja ennakoäänestysasiakirjoja edellä sanotun mukaisesti siirretä toisen vaalipiirin alueella olevan kunnan keskusvaalilautakunnalle;
- 2) Vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;
- 3) Lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttaa, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt;
- 4) Kotiäänestyksen lähetekirjeestä puuttuu äänestyksessä läsnä olleen 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus.

Jokin huomaamattomuudesta johtuva vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus tai epäselvyys lähetekirjeessä ei yleensä aiheuta sitä, että ennakoönnestys jätettäisiin huomioon ottamatta. Keskusvaalilautakunnalle kuuluu kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia lähetekirjeessä (ja kotiaännestyksessä siihen mahdollisesti liitetystä ilmoituskortista) olevien tietojen ja mahdollisen muun saatavissa olevan selvityksen perusteella. Keskusvaalilautakunta voi viran puolesta itse hankkia lisäselvitystä vaalitoimitsijoilta tai vaalitoimikunnan jäseniltä taikka toissijaisesti myös itse äänestäjältä, jos tämä on lähetekirjeestä selvitetävissä ja tavoitettavissa. Jos lähetekirjeeseen on tehty kuittausmerkintä, voidaan sen perusteella selvittää äänioikeustietojärjestelmästä äänestämisen tarkka ajankohta ja kirjauksen järjestelmään tehnyt vaalitoimitsija.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme äänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannelta lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset. Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat olleet niin puutteellisia tai epäselviä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyn tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

4 (ii) Ennakoönnestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, ennakoönnestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksytyihin vaalikuoriin ei saa tehdä mitään merkintöjä.

4(iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaanaton vaalikuori on lähetekirjeineen ja kuoriineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalialaisuus säilyttäen.

Kun äänioikeusrekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa merkitty äänestys jätetään ottamatta huomioon, keskusvaalilautakunta voi harkintansa mukaan poistaa merkinnän äänioikeusrekisteristä (tarkemmat ohjeet VAT-ohjeessa nro 4b). Kun ennakoäänestyspaikassa manuaalisesti vastaanotettu äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä minkäänlaista merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen ennakoäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin

- Merkitse äänioikeusrekisteriin ne hyväksytyt ennakoäänestykset, joita ei ole merkitty rekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa.
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (29.3.2023 klo 18), tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin.
- Tee viipymättä äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin mahdolliset vaalitoimitsijan ilmoittamat korjausmerkinnät.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaalilautakunnille toimitetuista vaaliluetteloista käy selvästi ja luotettavasti ilmi, ketkä äänioikeutetut ovat käyttäneet äänioikeutensa jo ennakoäänestyksessä ja keillä se on vielä käyttämättä vaalipäivän äänestyksessä.

5 (i) Mitkä ennakoäänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin keskusvaalilautakunnassa?

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä (ns. jälkikirjauksina) äänioikeusrekisteriin kaikki ne hyväksytyt ennakoäänestykset, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennakoäänestyspaikassa. Tällaisten ennakoäänestysten lähetekirjeessä ei ole edellä mainittua kuittausmerkintää. Tyypillisiä tällaisia ennakoäänestyksiä ovat ulkomailla edustustoissa ja laivoissa annetut äänet sekä laitos- ja kotiäännet.

Jos lähetekirjeessä on kuittausmerkintä, se tarkoittaa sitä, että äänestys on merkitty rekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa, eikä merkintää siis tehdä enää keskusvaalilautakunnassa.

5 (ii) Miten merkinnät tehdään?

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin on yksityiskohtaisesti selostettu keskusvaalilautakunnille jaetussa VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Ennen rekisterimerkintöjen tekemistä keskusvaalilautakunnan kannattaa lajitella ennakoäänestysasiakirjat ennakoäänestystyyppin mukaan seuraavasti:

- kotiaäänestykset ja kotiaänestysten yhteydessä toimitetut omaishoitajien äänestykset,
- laitosaäänestykset,
- ulkomailla laivoissa tapahtuneet äänestykset,
- ulkomailla edustustoissa tapahtuneet äänestykset, ja
- kotimaan yleisissä ennakoäänestyspaikoissa tapahtuneet äänestykset.

Jos lähetekirjeestä ei selvästi ilmene, missä ennakoäänestyspaikassa hyväksytty ennakoäänestys on tapahtunut (esimerkiksi laitoksessa vai yleisessä ennakoäänestyspaikassa), keskusvaalilautakunnan tulee kussakin yksittäistapauksessa ratkaista asia ja merkitä äänestys äänioikeusrekisteriin jonakin ennakoäänestystyyppinä, esimerkiksi laitosaänestyksenä. Merkinnällä on tilastollinen merkitys. Tapauksissa, joissa ennakoäänestys on otettu vastaan manuaalisesti ja äänestyspaikaksi on merkitty kunnan nimi, kyse on laitosaänestyksestä.

5 (iii) Milloin merkinnät tehdään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloon?

Keskusvaalilautakunnan tulee pyrkiä siihen, että merkinnät äänioikeusrekisteriin tehdään mahdollisimman kattavasti ennen keskiviikkoa 29.3. klo 18, jolloin oikeusministeriö aloittaa vaaliluetteloiden keskitetyn tulostuksen äänioikeusrekisteristä.¹² Viimeisetkin jälkikirjaukset on tehtävä äänioikeusrekisteriin viimeistään 1.4. klo 17.

Mikäli ilman kuittausmerkintää olevia hyväksyttäviä ennakoäänestyksiä kuitenkin saapuu keskusvaalilautakunnalle edellä sanotun määräajan jälkeen, keskusvaalilautakunnan tulee huolehtia siitä, että äänioikeuden käyttäminen merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että paperisiin vaaliluetteloihin. Vaaliluetteloihin on otettu ne äänioikeudet, joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen kuin niiden tulostus aloitettiin.

Merkintä vaaliluetteloon tehdään siten, että merkitään **E** ennakolta äänestäneen henkilön nimen kohdalle sarakeeseen **EKV-2023**.¹³ Vaaliluettelot ovat äänioikeutettujen sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

12 Joillekin kunnille vaaliluettelot tulostetaan kuntien pyynnöstä vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina.

13 Vaalilautakunta merkitsee samaan sarakeeseen vaalipäivän äänestämiset jollain muulla merkillä (esim. V, X tai /).

Aakkostuksessa kirjainten keskinäinen järjestys on suomen kielen mukainen, v ja w -kirjaimet on erotettu toisistaan. Etuliitteelliset sukunimet on aakkostettu etuliitteen mukaan, esimerkiksi henkilö nimeltä "von Tafelsson Bror-Erik" löytyy vaaliluettelosta v-kirjaimella alkavien sukunimien joukosta. Tyhjä merkki sijoittuu ennen muita merkkejä, esimerkiksi henkilö "Ek Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eka Liisa". Väliviiva on aakkostettu kuten tyhjä merkki, esimerkiksi henkilö "Ek-Roine Liisa" on vaaliluettelossa ennen henkilöä "Eko Liisa". Useimmat tarkkeet jätetään huomiotta, esimerkiksi é on aakkostettu kuten e, mutta poikkeuksen muodostaa ü, joka on aakkostettu kuten y.

Merkintöjen tekemisen jälkeen tehdään myös vastaavat lukumäärämuutokset (vähennykset) vaaliluetteloiden kansilehden laskelmasivun sarakkeeseen "Tilanne 2".

5 (iv) Korjausmerkintöjen tekeminen eräissä tapauksissa

Jos yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsija merkitsee ennakoäänestyksen äänioikeusrekisteriin väärän henkilön kohdalle tai muutoin virheellisesti ja havaitsee virheensä vasta hyväksytyään näyttöruudun, hänen on a) merkittävä äänestys uudelleen oikean henkilön kohdalle sekä b) viipymättä pyydyttävä asianomaista keskusvaalilautakuntaa poistamaan edellinen virheellinen äänestysmerkintä äänioikeusrekisteristä.

Keskusvaalilautakunnan on tällöin viipymättä poistettava äänestysmerkintä sen äänestäjän kohdalta, jonka vaalitoimitsija oli virheellisesti merkinnyt äänestäneeksi. Mikäli äänestysmerkinnän poisto tehdään vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (ks. edellä), sama korjaus on tehtävä myös paperimuotoisiin vaaliluetteloihin lisäämällä henkilön nimi vaaliluetteloon.

Korjausmerkintöjen tekemistä äänioikeusrekisteriin on selostettu VAT-ohjeessa nro 4b. Keskusvaalilautakunnan on merkittävä äänioikeusrekisteriin poiston syy ja tarkentava selvitys, miksi äänestysmerkintä poistetaan.

Vaihe 6: Hyväksytyjen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain ja merkitse luvut pöytäkirjaan.
- Merkitse hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin.
- Säilytä hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain lajiteltuina laskentaa varten.

- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuina.

6 (i) Vaalikuorten lukumäärän laskeminen kussakin äänestysalueessa

Keskusvaalilautakunnan on laskettava hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa, todettava äänioikeusrekisteriin (tai vaaliluetteloihin) äänestäneiksi merkittyjen lukumäärä kussakin äänestysalueessa ja merkittävät saadut luvut keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan.

Mikäli hyväksytyjen vaalikuorien määrät ja äänestäneiksi merkittyjen määrät poikkeavat toisistaan, laskenta on suoritettava uudelleen. Jos uudenkin laskennan jälkeen luvuissa on eroja, erotuksen syy on selvitettävä ja merkittävä pöytäkirjaan. Mikäli äänioikeusrekisteristä saatavat luvut ovat suurempia kuin vaalikuorten luvut, saattaa syynä olla esimerkiksi se, että keskusvaalilautakunta on jättänyt joitakin rekisteriin merkittyjä ennakoäänestyksiä huomioon ottamatta (ks. edellä) tai se, ettei postitse ennakoäänestyspaikasta lähetetty lähetekuori ole saapunut ajoissa keskusvaalilautakunnalle.

6 (ii) Vaalikuorten lukumäärien merkitseminen äänestysalueittain tuloslaskentajärjestelmään ja vaaliluetteloihin

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä tuloslaskentajärjestelmän asianomaiseen kohtaan hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa. **Tuloslaskentajärjestelmässä ennakkoon äänestäneiden lukumäärä äänestysalueessa on siis yhtä kuin hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä äänestysalueessa.**

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärät merkitään tuloslaskentajärjestelmään aikaisintaan perjantaina 31.3.2023 klo 12 jälkeen ja viimeistään lauantaina 1.4. klo 17 mennessä.

Hyväksytyjen vaalikuorten lukumääriä vastaavat äänestäneiden lukumäärät on lisäksi merkittävä kunkin äänestysalueen vaaliluettelon kansilehden laskelmasivun asianomaisiin kohtiin.

Vaalikuorten lukumäärien tallennus tuloslaskentajärjestelmään selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee, että jossakin äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksytyä vaalikuorta, sen on päätettävä, että kyseisen äänestysalueen ennakoäänäet ja vaalipäivän äänäet lasketaan yhdessä. Mikäli keskusvaalilautakunta arvioi, että äänestysalueella ennakkoon ja vaalipäivänä

äänestää yhteensä vähemmän kuin 50 äänioikeutettua, äänestysalueen ennakko- ja vaalipäivän äänet yhdistetään jonkun toisen äänestysalueen ääniin. Keskusvaalilautakunnan on molemmissa tapauksissa tehtävä asiasta päätös ja ilmoitettava vaalipiirilautakunnalle, jonka on merkittävä yhdistäminen tulolaskentajärjestelmään. Lisätietoa pienistä äänestysalueista on luvussa 9. Yhdistelyjen vaikutuksesta tulolaskentajärjestelmän tallennuksiin selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 5b (Tulolaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).”

6 (iii) Vaalikuorten säilyttäminen ennen laskentaa

Vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina ja äänestysalueittain jaoteltuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa siihen asti, kun kun ne lähetetään vaalipiirilautakunnalle.

6 (iv) Vaalikuorten lähettäminen vaalipiirilautakunnalle

Vaalikuoret on lähetekirjeistä erotettuina ja äänestysalueittain jaoteltuina säilytettävä avaamattomina varmassa tallessa siihen asti kun ne toimitetaan vaalipiirilautakunnalle laskentaa varten.

Ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastuksen päätyttyä keskusvaalilautakunnan on pakattava hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueittain jaoteltuina kestävään päällykseen, joita voi olla yksi tai useampia. Kunkin äänestysalueen vaalikuoret on pakattava erikseen nippuihin siten, ettei sekoittumisvaaraa muiden äänestysalueiden vaalikuoriin ole. Jokaiseen nippuun on merkittävä äänestysalueen numero ja vaalikuorten lukumäärä. Päällyks on suljettava huolellisesti ja siihen on merkittävä

- vaalipiirilautakunnan osoite;
- päällykseen pakattujen vaalikuorien lukumäärä kussakin äänestysalueessa; ja
- lähettäjä (keskusvaalilautakunnan nimi).

Lähetys on sinetöitävä keskusvaalilautakunnalle toimitetulla sinetöintinauhalla ja se on toimitettava kiireellisesti vaalipiirilautakunnalle sen määräämällä tavalla. Jos jossakin äänestysalueessa on paljon vaalikuoria, vaalipiirilautakunta voi määrätä sen äänestysalueen vaalikuoret niputtaviksi esimerkiksi 500 kappaleen nippuihin.

Lähetyksen on ehdottomasti oltava vaalipiirilautakunnan hallussa viimeistään sunnuntaina 2.4.2023 klo 10, jolloin niiden laskeminen aikaisintaan voidaan aloittaa. Jos keskusvaalilautakunnalle ei ole toimitettu vaalikuoria, jotka olisi

lähetettävä edelleen vaalipiirilautakunnalle, on siitä ilmoitettava vaalipiirilautakunnalle.

Jos keskusvaalilautakunta päättää vaalilain 82 §:n 1 momentin mukaisesti, että jonkun äänestysalueen ennakköänet lasketaan yhdessä saman äänestysalueen vaalipäivän äänten kanssa tai vaalilain 82 §:n 2 momentin mukaisesti, että kahden tai useamman äänestysalueen äänestysliput yhdistetään, sen on viipymättä ilmoitettava tästä vaalipiirilautakunnalle. Näitä pieniä äänestysalueita koskevia toimenpiteitä selostetaan tarkemmin luvussa 9.

6 (v) Lähetekirjeiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan on säilytettävä lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuna henkilöiden sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä tai muutoin siten, että tietty lähetekirje on tarvittaessa helposti löydettävissä.

6 (iv) Määräajan jälkeen saapuneiden lähetekuorten käsittely

- Jätä määräajan jälkeen saapuneet lähetekuoret huomioon ottamatta ja arkistoi ne avaamattomina.

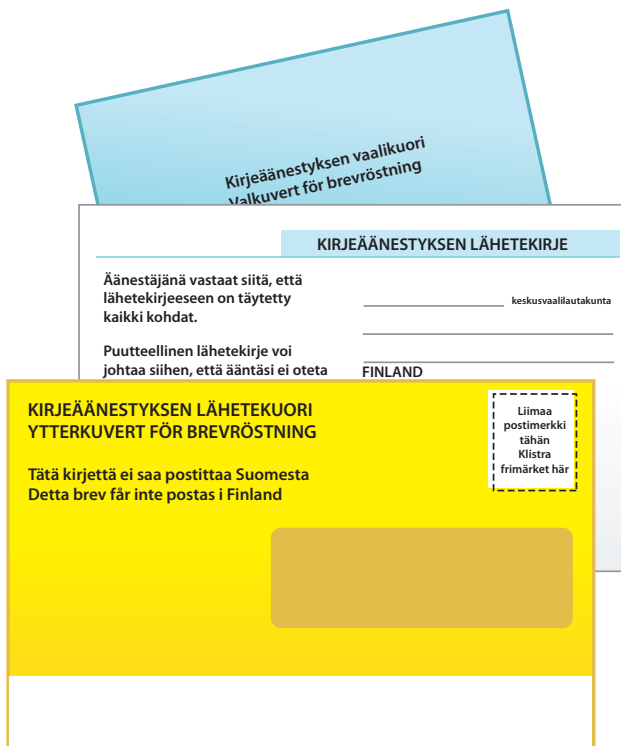
Lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (31.3. ennen klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret arkistoidaan luvussa 10 mainitulla tavalla.

5.3.2 Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen

Kirjeäänestysasiakirjoja ei jaeta keskusvaalilautakunnalle, vaan asiakirjat lähetetään suoraan kirjeäänestäjille heidän tekemiensä tilausten mukaisesti. Keskusvaalilautakunta saa nähtäväkseen kirjeäänestysasiakirjat vasta, kun ne saapuvat sille tarkastettavaksi.

Keskusvaalilautakunnalle saapuvat kirjeäänestysasiakirjat ovat:

- 1) kirjeäänestyksen lähetekuori
 - etupuolen väriltään alaosasta valkoinen ja muutoin keltainen; koko C5; osoiteikkuna oikealla ja teksti ”kirjeäänestyksen lähetekirje” ylhäällä vasemmalla; sekä
- 2) kirjeäänestyksen lähetekuoren sisällä olevat
 - kirjeäänestyksen lähetekirje, ja
 - kirjeäänestyksen turkoosi vaalikuori (jonka sisään on suljettu leimaamaton äänestyslippu), jonka alareunassa on pieni ikkuna.

Kirjeäänestysasiakirjojen käsittelyssä on seuraavat vaiheet:

Vaihe 1: Lähetekuoren osoitekentän tarkastaminen

Vaihe 2: Lähetekuoren lajittelu äänestysalueittain

Vaihe 3: Lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastaminen

Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja/tai vaaliluetteloihin

Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

Vaihe 7: Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely

Vaihe 1: Saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten osoitekentän tarkastaminen

- Tarkista aina ensimmäiseksi, että saapunut kirjeäänestyksen lähetekuori on osoitettu nimenomaan sinun kuntasi keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan tulee heti kirjeäänestyksen lähetekuoren saatuaan ennen sen avaamista ehdottomasti tarkistaa lähetekuoren osoitekentästä, että lähetekuori on sille osoitettu.

Jos lähetekuori on saapunut väärään paikkaan (jos vastaanottajaksi on merkitty jonkun muun kunnan keskusvaalilautakunta), on se avaamattomana viipymättä postitettava oikealle vastaanottajalle siten kuin ennakkoäänestysasiakirjojen tarkastuksen osalta edellä selostettiin.

Vaihe 2: Kirjeäänestyksen lähetekuorten lajittelu äänestysalueittain

- Lajittele kirjeäänestyksen lähetekuoret äänestysalueittain ja pidä myös jatkossa lähetekuorten sisältämät asiakirjat äänestysalueittain lajiteltui-
na (ja ennakkoäänestyksen asiakirjoista erillisinä)

Jos kirjeäänestäjä on sijoittanut kirjeäänestyksen lähetekuoreen ilmoituskorttinsa, kuoren ikkunasta on nähtävissä numerotunnus, jossa on kunnan numero ja äänestysalueen numero (esimerkiksi 049 011). Keskusvaalilautakunnalle osoitetut kirjeäänestyksen lähetekuoret tulee lajitella numerosarjan mukaisesti äänestysalueittain.

Kirjeäänestyksissä kunnan numerotunnusta ja äänestysalueen numeroa ei kuitenkaan välttämättä näy lähetekuoren ikkunasta, jos ilmoituskorttia ei ole sijoitettu lähetekuoreen. Tällöin lähetekuori on avattava ja äänestäneen äänestysalue selvitettävä ennen kuin lajittelu voidaan suorittaa.

Asiakirjojen äänestysalueittaisessa lajittelussa on oleellista se, että asiakirjojen tarkastuksen päätteeksi kaikki hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret ovat lajiteltuina äänestysalueittain.

Vaihe 3: Kirjeäänestyksen lähetekuoren avaaminen ja sen sisällä olevien lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

- Avaa lähetekuori ja tarkasta lähetekuori, lähetekirje ja vaalikuori sekä se, kuka henkilö on äänestänyt ja että tämä henkilö kuuluu kunnan äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon

3 (i) Lähetekuorten avaaminen

Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet kirjeäänestyksen lähetekuoret on avattava siten, ettei niiden sisältö vahingoitu.

Vielä tässä avaamisvaiheessa lähetekuoreissa olevia lähetekirjettä ja vaalikuorta ei saa erottaa toisistaan. Erottelu tehdään vasta sitten, kun lähetekirje ja vaalikuori jäljempänä selostetun mukaisesti voidaan hyväksyä.

3 (ii) Lähetekuoren, lähetekirjeen ja vaalikuoren tarkastus

Kirjeäänestyksen lähetekuoret avataan ja asiakirjat tarkastetaan seuraavasti:

- 1) Tarkastetaan lähetekuoreen tehtyjen tai siihen liitettyjen postitus- tai lähetyksmerkintöjen perusteella, onko kirjeäänestyksen lähetekuori postitettu ulkomailta;
- 2) Tarkastetaan, että vaalikuori on suljettu ja että siihen ei ole tehty äänestäjää tai ehdokasta koskevaa tai muuta asiatonta merkintää; ja

- 3) Tarkastetaan, että lähetekirjeessä on
 - äänestäjän nimi, henkilötunnus tai syntymäaika, osoite, valtio jossa äänestys tapahtui sekä päiväys ja äänestäjän allekirjoitus ja
 - kahden todistajan allekirjoitukset, nimenselvennykset, syntymäajat ja osoitteet;
- 4) Tarkastetaan äänioikeusrekisteristä tai vaaliluettelosta, että äänestäjä on merkitty äänioikeutetuksi kyseisen kunnan johonkin äänestysalueeseen.

3 (iii) Keskusvaalilautakunnan toimenpiteet eräissä tapauksissa

Virheellisesti osoitetut lähetekirjeet

Kirjeäänestysasiakirjoja tarkastaessaan keskusvaalilautakunta saattaa havaita, että lähetekuoressa oleva lähetekirje on kyllä osoitettu sille, mutta äänestäjä ei äänioikeusrekisterin mukaan kuulu kyseiseen kuntaan, vaan on äänioikeutettu muussa kunnassa. Lähetekirje on siten virheellisesti osoitettu.

Virheellisesti osoitetut asiakirjat siirretään eteenpäin saman vaalipiirin sisällä. Eduskuntavaaleissa virheellisesti osoitettuja asiakirjoja ei siirretä eteenpäin oman vaalipiirin ulkopuolelle, koska oletetaan, että lähetekirjeen virheellisesti osoittanut äänestäjä on myös virheellisesti äänestänyt väärän vaalipiirin ehdokasta. Nämä äänestykset jätetään siten ottamatta huomioon.

Avonaisen vaalikuoren sulkeminen

Jos vaalikuori on avonainen ja voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu kuoren teknisestä toimimattomuudesta (eli kuori näyttää siltä, että se olisi kyllä asianmukaisesti suljettu liimaamalla se kiinni, mutta kuori olisi huonon liimapinnan takia itsestään auennut), keskusvaalilautakunnan on suljettava kuori vaalisalaisuus säilyttäen. Jos vaalikuoren liimaus ei pidä, kuori voidaan sulkea sinettinauhalla. Mikäli sen sijaan vaikuttaa siltä, että vaalikuori on asiattomasti avattu, äänestys tulee jättää ottamatta huomioon.

Lähetekuoressa on useampia kuin yksi vaalikuori

Jos kirjeäänestyksen lähetekuoren sisällä on kaksi vaalikuorta, mutta vain yksi lähetekirje, äänestys jätetään ottamatta huomioon. Tällöin on ilmiselvää, että äänestys ei ole tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Kirjeäänestäjä ei ole laillisesti voinut käyttää kahta vaalikuorta ja äänestyslippua.

Jos lähetekuoressa on kaksi vaalikuorta ja kaksi lähetekirjettä, jotka tarkastuksen jälkeen voidaan todeta kahden eri henkilön asiakirjoiksi, molemmat äänestykset voitaneen hyväksyä, jos jäljempänä mainitut ehdot täyttyvät.

Lähetekuorena on käytetty muuta kuin kirjeäänestyksen lähetekuorta

Jos kirjeäänestyksen lähetekirje ja suljettu vaalikuori postitetaan asianmukaisilla merkinnöillä varustettuna muussa kirjekuoressa kuin kirjeäänestyksen lähetekuoressa, äänestys voidaan hyväksyä, jos kuoresta käy selville se, että se on postitettu ulkomailta.

Vaihe 4: Kirjeäänestyksen hyväksyminen tai jättäminen huomioon ottamatta

- Tee päätös siitä, hyväksytäänkö kirjeäänestys vai jätetäänkö se ottamatta huomioon
- Erotta hyväksytty vaalikuori lähetekirjeestä
- Jos kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, siitä tehdään merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan, mutta äänioikeusrekisteriin/vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää

4 (i) Kirjeäänestyksen huomioon ottamatta jättämisen perusteet

Kirjeäänestys on jätettävä ottamatta huomioon, jos:

- 1) Kirjeäänestyksessä äänestänyttä henkilöä ei ole otettu äänioikeusrekisteriin kyseisen kunnan kohdalle;
- 2) Kirjeäänestyksen vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva tai muu asiaton merkintä;
- 3) Kirjeäänestyksen lähetekirje on niin puutteellinen tai epäselvä, ettei varmasti voida vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyn tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Tätä kohtaa sovelletaan myös niihin tapauksiin, joissa lähetekuoresta ei löydy lähetekirjettä eli sitä ei ole. Äänestäjän oman allekirjoituksen puuttuminen kirjeäänestyksen lähetekirjeestä on merkittävä puutteellisuus ja aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, koska kirjeitse äänestäjän on allekirjoituksellaan vakuutettava, että hän on äänestänyt vaalisalaisuutensa ja vaalivapautensa säilyttäen. Mikäli äänestyksessä on käytetty avustajaa, lähetekirje voi olla myös avustajan allekirjoittama. Jokin vähäinen tai epäolennainen puutteellisuus lähetekirjeessä

ei välttämättä aiheuta huomioon ottamatta jättämistä. Keskusvaalilautakunnan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia;

- 4) Kirjeäänestyksen lähetekuoreen tehtyjen postitus- tai lähetysmerkintöjen perusteella ei voida varmasti vakuuttua siitä, että kuori on postitettu tai lähetetty ulkomailta. Lähetekuoreessa tulisikin olla ulkomaan postimerkkejä, ulkomaan postileima tai, jos kansainvälistä kuriiripalvelua on käytetty, kuoreessa tai siihen liitettynä tulisi olla muu vastaava todiste siitä, että kuori on peräisin ulkomailta, eikä Suomesta;
- 5) Kirjeäänestyksen vaalikuori on sillä tavalla avonainen, että voidaan päätellä, että avonaisuus johtuu jostain muusta kuin kuoren teknisestä toimimattomuudesta (eli muusta kuin siitä, että kuori on huonon liimapinnan vuoksi itsestään auennut) tai on muutoin sellainen, ettei varmasti voida vakuuttua, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Avonainen vaalikuori, josta voidaan päätellä, että sitä ei ole yritettykään liimata kiinni, aiheuttaa huomioon ottamatta jättämisen, samoin se, jos kuoresta voidaan päätellä, että se on ensin suljettu, sitten revitty auki ja sen jälkeen suljettu uudelleen;
- 6) Kirjeäänestyksen lähetekirjeestä puuttuvat laissa säädetyt läsnä olleiden todistajien allekirjoitukset ja heitä koskevat tiedot. Lähtökohtaisesti keskusvaalilautakunta voi luottaa siihen, että todistajat täyttävät kelpoisuusehdot. Syntymäajasta voidaan kuitenkin päätellä, onko todistaja 18-vuotias. Todistajan nimestä ja osoitteesta saatetaan voida päätellä, onko hän joku vaalilain 66 d §:n 5 momentissa mainituista henkilöistä, jotka eivät voi toimia todistajana. Jos todistaja on alle 18-vuotias tai joku, joka ei saa toimia todistajana, äänestys jätetään huomioon ottamatta edellä kohdan 3 nojalla (lähetekirjeen perusteella ei voida vakuuttua siitä, että äänestys on toimitettu laissa säädetyin tavoin).

Yksikin sanotuista perusteista riittää siihen, että kirjeäänestys jätetään huomioon ottamatta. Jos epäilet väärinkäytöksiä, ota yhteyttä vaalitukeen lisäohjeiden saamiseksi.

4 (ii) Kirjeäänestyksen hyväksyminen

Jos edellä mainitut huomioon ottamatta jättämisen perusteet eivät täyty, kirjeäänestys on hyväksyttävä.

Hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori on erotettava lähetekirjeestä. Kirjeäänestyksen vaalikuoret on säilytettävä äänestysalueittain ryhmiteltyinä.

Hyväksytyihin kirjeäänestyksen vaalikuoriin ei saa tehdä merkintöjä, jos ne eivät ole välttämättömiä esimerkiksi äänestysalueittaisen lajittelun toteuttamiseksi.

4 (iii) Huomioon ottamatta jättämisestä aiheutuvat toimenpiteet

Kun kirjeäänestys jätetään ottamatta huomioon, on siitä tehtävä merkintä keskusvaalilautakunnan kokouksessa pidettävään pöytäkirjaan. Vaalikuorta ei saa avata.

Huomioon ottamatta jätetty avaamaton kirjeäänestyksen vaalikuori on lähetekirjeineen ja kuorineen liitettävä pöytäkirjaan. Vaalikuoren avonaisuus edellä sanotusta syystä ei ole huomioon ottamatta jättämisen peruste, mutta jos vaalikuori muusta syystä jätetään ottamatta huomioon ja se on avonainen, se on suljettava vaalisalaisuus säilyttäen.

Kun äänestys jätetään ottamatta huomioon, äänioikeusrekisteriin tai vaaliluetteloon ei tehdä mitään merkintää.

Vaihe 5: Hyväksytyjen kirjeäänestysten merkitseminen äänioikeusrekisteriin ja vaaliluetteloihin

- Merkitse hyväksytyt kirjeäänestykset äänioikeusrekisteriin
- Jos teet merkintöjä vaaliluetteloiden tulostusajankohdan jälkeen (29.3.2023 klo 18), tee ne sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin

Keskusvaalilautakunnan on merkittävä ns. jälkikirjauksina äänioikeusrekisteriin kaikki hyväksytyt kirjeäänestykset. Kirjeäänestyksen merkitseminen tapahtuu pääosin samalla tavalla kuin ennakoäänestyksen merkitseminen (ks. luku 5.3, Vaihe 5). Äänestyksen tyyppiksi valitaan äänioikeusrekisterissä ”Kirjeäänestys”.

Merkintöjen tekninen tekeminen äänioikeusrekisteriin myös kirjeäänestysten osalta on yksityiskohtaisesti selostettu VAT-ohjeessa nro 4b (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle).

Jos kirjeäänestys merkitään sekä äänioikeusrekisteriin että vaaliluetteloihin, merkitään kirjeäänestys vaaliluetteloon kirjaimella **E**.

Vaihe 6: Hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten ja lähetekirjeiden käsittely

- Laske hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärät äänestysalueittain ja merkitse luvut pöytäkirjaan

- Avaa hyväksytyt kirjeäänestyksen vaalikuoret, ota äänestyslippu ulos kuoresta vaalisalaisuus säilyttäen (lippua ei saa avata), leimaa lippu vaalileimasimella ja sulje leimattu lippu ennakoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen sekä lopuksi lajittele näin syntyneet ruskeat ennakoäänestyksen vaalikuoret asianomaisen äänestysalueen kohdalle hyväksytyjen ennakoäänestyksen vaalikuorten joukkoon
- Säilytä mahdollisia tarkistuksia varten kirjeäänestyksen lähetekirjeet äänestysalueittain lajiteltuina

Keskusvaalilautakunnan on laskettava hyväksytyjen kirjeäänestyksen vaalikuorten lukumäärä kussakin äänestysalueessa ja merkittävä luvut pöytäkirjaan.

Keskusvaalilautakunnan on

- avattava jokainen hyväksytty kirjeäänestyksen vaalikuori,
- otettava kuoressa oleva äänestyslippu ulos vaalisalaisuus säilyttäen (äänestyslippua ei saa avata taitoksestaan),
- leimattava äänestyslippu vaalileimasimella (ei ole väliä, kummalle puolelle leima tulee),
- laitettava näin leimattu äänestyslippu ennakoäänestyksen (ruskeaan) vaalikuoreen ja suljettava kuori liimaten,
- sijoitettava näin syntynyt vaalikuori ennakoäänenten joukkoon.

Uudelleen kuoritus tulee tehdä äänestysalueittain, jolloin on helppo sijoittaa kunkin äänestysalueen uudelleen kuoritettut kirjeäänent (muiden) ennakoäänestysten joukkoon asianomaisen äänestysalueen kohdalle. Uudelleen kuorittamisen jälkeen kirjeäänent ovat ennakoäänenten seassa.

Kirjeäänestyksen vaalikuorten avaus, lippujen leimaaminen ja niiden sulkeminen ennakoäänestyksen vaalikuoreen tulee tehdä joko keskusvaalilautakunnan itsensä toimesta tai sen valvonnassa. Jos tämä ei kuitenkaan, lähinnä vaalikuorten suuresta lukumäärästä johtuen, ole käytännössä mahdollista, keskusvaalilautakunta voi päättää, että tehtävä suoritetaan sihteerin ja vähintään kolmen muun samanaikaisesti paikalla olevan henkilön toimesta. Nämä henkilöt voivat olla keskusvaalilautakunnan jäseniä tai sen henkilökuntaa.

Keskusvaalilautakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota menettelyn turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Menettelyn on oltava sellainen, että se ei anna aiheutta minkäänlaisiin epäilyksiin menettelyn asianmukaisuudesta. Kaikki väärinkäytösmahdollisuudet tulee sulkea pois. Tämä tarkoittaa esimerkiksi, että tila, jossa tehtävä suoritetaan, on riittävän avoin, jota menettelyn valvonta on mahdollista toteuttaa.

Jos kirjeäänestyksen vaalikuoria avattaessa havaitaan, että

- kuoresta löytyy useampi kuin yksi äänestyslippu,
- kuoresta löytyy muitakin kuin äänestyslippu,
- kuoresta ei löydy äänestyslippua, mutta jotain muuta,
- kuori on tyhjä,

yhden tai useamman äänestyslipun löytyessä leimataan vain yksi äänestyslippu, ja muutoin kaikki kirjeäänestyksen vaalikuoreissa ollut materiaali siirretään selaisenaan ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Tyhjä kirjeäänestyksen vaalikuori vaihdetaan tyhjään ennakoäänestyksen vaalikuoreen. Vaalipiirilautakunta ottaa myöhemmin kantaa äänestyslipun hyväksymiseen vaalilain 85 §:n mukaisesti.

5.4 Määräajan jälkeen saapuneiden kirjeäänestyksen lähetekuorten käsittely

Kirjeäänestyksen lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakuntaan edellä mainitun määräajan (31.3. ennen klo 19) jälkeen, jätetään avaamattomina huomioon ottamatta. Jokaiseen tällaiseen avaamattomaan lähetekuoreen on tehtävä merkintä siitä, minä päivänä ja mihin kellonaikaan kuori on saapunut keskusvaalilautakuntaan. Kuoret arkistoidaan luvussa 10 mainitulla tavalla. On huomattava, että myöhässä saapuvia kirjeäänestyksen lähetekuoria voi saapua vielä pitkänkin ajan kuluttua.

5.5 Lähetekuorten postittamisesta toiselle keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunta postittaa lähetekuoria eduskuntavaaleissa muille keskusvaalilautakunnille kolmessa tapauksessa: väärään paikkaan saapunut lähetekuori postitetaan uudelleen oikealle keskusvaalilautakunnalle, väärin osoitettu lähetekuori postitetaan oman vaalipiirin sisällä ja jos vaalitoimitsija tai vaalitoimikunta eivät itse postita ennakoäänestyksen lähetekuoria muihin kuntiin.

Kaikki lähetekuoret kulkevat postissa pikakirjeinä. Tätä varten lähetekuoriin on valmiiksi painettu pikakirjemerkki. Lähetekuoret on lähetettävä viivytyksetä vähintään päivittäin, mutta joka tapauksessa niiden on ehdottomasti oltava postin kuljetettavina viimeistään keskiviikkona 29.3.2023 ennen asianomaisen postitoimipaikan viimeistä jättöaikaa. Sen jälkeen postitettava lähetekuori ei ehdi vaalilain 63 §:ssä säädettyssä määräajassa perille edes pikakirjeenä. Lähetekuoret jätetään Postin kuljetettaviksi lähetekuorten kuittauslista -lomaketta (liite 9) käyttäen.

Oikeusministeriö toimittaa keskusvaalilautakunnille hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkamista luettelon, johon on koottu kunnittain kaikkien Postin myymälöiden ja myyntipisteiden viimeiset jättöajat. Keskusvaalilautakunnan on kopioitava ja jaettava luettelo yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijoille ja tarvittaessa myös vaalitoimikunnille.

Toiselle keskusvaalilautakunnalle postitettavien lähetekuorten toimituksessa ei ole mitään syytä aikaila, vaan lähetekuoret on toimitettava postin kuljetettavaksi **heti, kun se on mahdollista**. Torstaina 30.3. tai perjantaina 31.3.2023 toiseen kuntaan toimitettava lähetekirje ei ehdi enää postitse perille, jolloin on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä muita keinoja saada lähetekirjeet lain mukaisessa määräajassa oikealle vastaanottajalle.

6. VAALILUETTELOT JA NIIDEN JAKELU

- Kuittaa oikeusministeriön lähettämien vaaliluetteloiden saapuminen tekemällä merkintä vaalitietojärjestelmään viimeistään perjantaina 31.3.2023 klo 17.
- Tee vaaliluetteloihin tarvittavat merkinnät hyväksytyistä ennakkoäänestyksistä ja kirjeäänestyksistä, joita ei ole merkitty äänioikeusrekisteriin ennen vaaliluettelon tulostamista.
- Jaa vaaliluettelot vaalilautakunnille vaalipäivää varten.

Oikeusministeriö huolehtii vaaliluetteloiden tulostamisesta äänioikeustietojärjestelmästä (äänioikeusrekisteristä) ja niiden toimittamisesta keskusvaalilautakunnille. Vaaliluettelot tulostaa Edita Prima Oy.

Vaaliluettelot toimitetaan keskusvaalilautakunnalle ennakkoäänestyksen päätyttyä. Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaliluettelot ovat ennen vaalitoimituksen alkamista vaalilautakuntien käytettävissä.

6.1 Vaaliluettelon sisältö

Vaaliluettelot tulostetaan äänestysalueittain. Vaaliluetteloihin on merkitty vain kunkin äänestysalueen ne äänioikeutetut, jotka eivät äänestäneet ennakkoon tai joiden ennakkoon äänestämistä ei ole merkitty äänioikeustietojärjestelmään vaaliluetteloiden tulostushetkellä. Ennakkoon äänestäneet on puolestaan merkitty erilliseen ennakkoon äänestäneiden luetteloon, joka toimitetaan keskusvaalilautakunnalle vaaliluetteloiden mukana. Vaaliluettelo ja ennakkoon äänestäneiden luettelo yhdessä sisältävät äänestysalueen kaikki äänioikeutetut. Keskusvaalilautakunta voi pitää hallussaan ennakkoon äänestäneiden luettelot tai tarvittaessa jakaa ne vaalilautakunnille vaaliluetteloiden mukana.

Vaaliluetteloja luetaan pystysuunnasta. Vaaliluettelossa on kansilehti, laskelmasivu sekä varsinaiset vaaliluettelosivut, joissa kussakin on enintään 38 äänioikeutettua (**liite 2a-c**). Heti vaaliluettelon perässä on kyseisen äänestysalueen ennakkoon äänestäneiden luettelo (kansilehti, tilastosivu ja varsinaiset luettelosivut; **liite 2d**).

Äänestysalueen äänioikeutetut ovat vaaliluettelossa sukunimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Jokaisesta äänioikeutetusta on vaaliluetteloon merkitty täydellinen nimi ja henkilötunnus. Lisäksi merkintöjä ovat T, jos äänioikeutetulla on turvakielto, sekä kolmen numeron numerosarja (valtiokoodi), jos äänioikeutetun asuinmaa on muu kuin Suomi. Äänestämismerkinnän tekemistä varten vaaliluettelossa on sarake **EKV-2023**, johon tehdään äänioikeutetun kohdalle

- merkintä **E**, jos hän on äänestänyt ennakoon tai kirjeitse (nämä merkinnät voi tehdä vain keskusvaalilautakunta) tai
- muu merkintä, esimerkiksi **X**, **V** tai / vaalipäivän äänestämisestä (tämän merkinnän voi tehdä vain vaalilautakunta).

Kunkin äänestysalueen vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjaimien L ja M välissä. Tämä on tehty helpottamaan vaaliluettelon mahdollista ositusta kirjaimiin A-L ja M-Ö. Vaaliluettelon voi kuitenkin tarvittaessa osittaa muustakin kohdasta.

Ulkosuomalaiset äänioikeutetut ovat aakkosjärjestyksessä sen äänestysalueen vaaliluettelon lopussa, johon kunnassa rekisteröidään ulkosuomalaiset.

6.2 Vaaliluettelon tulostaminen ja jakelu keskusvaalilautakunnille

Vaaliluettelot tulostetaan keskiviikkona 29.3.2023.¹⁴ Tulostamisesta johtuen äänioikeustietojärjestelmän käyttö keskeytyy tuolloin noin tunnin ajaksi kello 18 alkaen.

Vaaliluettelot lähetetään keskusvaalilautakunnille siten, että ne ovat perillä keskusvaalilautakunnissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina kello 16. Jos Ahvenanmaan kunta ei käytä äänioikeustietojärjestelmää, vaaliluettelon toimittamisesta sovitaan erikseen.

6.3 Vaaliluetteloiden tarkastaminen ja saapumisen kuittaminen

Keskusvaalilautakunnan tulee välittömästi vaaliluettelot saatuaan tarkastaa, että se on saanut kaikkien äänestysalueiden vaaliluettelot ja että ne ovat painoasultaan virheettömiä ja että niistä ei puutu sivuja. Kun keskusvaalilautakunta on tarkastanut ja hyväksynyt luettelon, sen on kuitattava vaaliluettelot saapuneiksi äänioikeustietojärjestelmään välittömästi ja viimeistään perjantaina 31.3.2023 kello 17. Vaalituki seuraa kuittausmerkintöjä ja ottaa tarvittaessa yhteyttä kuittaamattomiin kuntiin.

Jos yhteys äänioikeustietojärjestelmään on tilapäisesti poikki, vaaliluettelon saapumisesta on samassa määräajassa ilmoitettava vaalituella puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi).

¹⁴ Joillekin isoille kunnille tulostetaan niiden pyynnöstä vaaliluettelot vasta vaalipäivää edeltävänä torstaina klo 18 lukien.

Tarkemmat ohjeet vaaliluetteloiden saapumisen kuittaamisesta ovat VAT-ohjeessa nro 4b.

Kuittaus vaaliluettelon saapumisesta on ehdottomasti tehtävä, siis myös silloin, jos saapuneet vaaliluettelot ovat kaikilta osiltaan kunnossa.

Äänioikeustietojärjestelmässä voi ainoastaan kuitata, että vaaliluettelo on tullut perille. Jos vaaliluetteloissa on puutteita (esimerkiksi sivuja puuttuu tai ne ovat tulostuneet virheellisesti) tai vaaliluetteloita ei määrääjassa toimiteta keskusvaalilautakunnalle, **tulee keskusvaalilautakunnan välittömästi ilmoittaa puutteista vaalituelle** joko puhelimitse (029 566 5609) tai sähköpostitse (vaalituki@om.fi). Keskusvaalilautakunnan tekemän ilmoituksen perusteella

- vaalituki toimittaa tarkoituksenmukaisella tavalla keskusvaalilautakunnalle tarvittavat uudet vaaliluettelot tai uudet sivut; tai
- vaalituki ja keskusvaalilautakunta sopivat, että keskusvaalilautakunta itse tulostaa äänioikeusrekisteristä uudet vaaliluettelot tai uudet sivut.

6.4 Vaaliluettelon käsitteleminen

Vaaliluettelo koostuu vasemmasta reunastaan rei'itetyistä irtolehdistä, joissa on tulostus molemmille puolilla lehteä. Pakkauksen avaamisen jälkeen keskusvaalilautakunnan tulisi joko kansioida vaaliluettelo tai sitoa se haluamallaan tavalla, esimerkiksi erillisillä sitomisvälineillä, joita on toimitettu keskusvaalilautakunnalle sen tekemän tilauksen mukaan muun vaalimateriaalin yhteydessä. Tämän ohjeen **liitteenä 2e** on yksi esimerkki siitä, miten vaaliluettelot voidaan sitoa. Mikäli vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa, jos siitä on sovittu vaalilautakunnan kanssa.

6.5 Merkintöjen tekeminen vaaliluetteloon

Ennen vaaliluetteloiden toimittamista vaalilautakunnalle keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa tehtävä vaaliluetteloihin merkinnät niistä ennakoon tai kirjeitse äänestäneistä, joita ei ehditty merkitä vaalitietojärjestelmään ennen vaaliluetteloiden tulostamista (ks. luku 5.3.).

6.6 Vaaliluetteloiden julkisuudesta

Vaaliluettelot tulevat julkisiksi vaalipäivän äänestyksen päätyttyä sunnuntaina 2.4.2023 kello 20 seuraavaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Mikäli äänioikeutetulla on äänioikeusrekisterissä merkintä väestötietojärjestelmästä annetun lain (661/2009) 36 §:ssä tarkoitetusta turvakiellosta, on vaaliluetteloon tulostettu hänen kohdalleen Huomautuksia-sarakkeeseen iso T-kirjain merkitsemään turvakielloa. Tieto tällaisen henkilön asumisesta eli kuulumisesta tietyn kunnan tiettyyn äänestysalueeseen, mikä siis ilmenee suoraan vaaliluettelosta, on salassa pidettävä vaalilain 71 § 4 momentin mukaisesti. Vaaliviranomaisten ja myöhemmin vaaliluetteloiden tultua muuten julkiseksi kunnan viranomaisten on huolehdittava, ettei vaaliluettelosta ilmenevää tietoa turvakiellon omaavan henkilön kotikunnasta ja äänestysalueesta anneta sivulliselle. Merkinnän tarkoituksena on siis estää turvakiellon suojaamien asuinpaikkatietojen selvittäminen muuten julkisista vaaliluetteloista.

Vastaava merkintä on myös ennakkoon äänestäneiden luettelossa.

7. ALUSTAVA ÄÄNTENLASKENTA

7.1 Valmistavat toimenpiteet

- Osallistu laskennan kenraaliharjoitukseen 9.3.2023.
- Ilmoita vaalituella ne äänestysalueet, joissa vaalilautakunta tallentaa alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään.
- Lataa vaalitietojärjestelmästä tuloslaskentalomakkeet ja kopioi niitä riittävästi.
- Anna vaalilautakunnille tarvittavat ohjeet tulostietojen ilmoittamisesta ja jaa niille tiedotuslomakkeet 2, 3 ja 4.
- Talleta hyväksytyjen vaalikuorten (=ennakkoäänten) lukumäärä tuloslaskentajärjestelmään viimeistään lauantaina 1.4. klo 17.

Eduskuntavaalien tulos lasketaan vaalitietojärjestelmän tuloslaskentajärjestelmällä. Keskusvaalilautakunnalle toimitetaan heidän tilauksensa mukaisesti VAT-ohje nro 5b (Tuloslaskentajärjestelmän käyttöohjeet kunnan keskusvaalilautakunnalle) ja VAT-ohje nro 4d (Vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet vaalilautakunnalle). Keskusvaalilautakunta jakaa edelleen VAT-ohjeen 4d niille vaalilautakunnille, jotka tallentavat alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään tai käyttävät vaalitietojärjestelmää pöytäkirjan pitoon.

Eduskuntavaalien alustavan äänenlaskennan tiedotusta varten keskusvaalilautakunnan on perustettava ilmoituskeskus, jos kunnassa on vähintään kaksi äänestysaluetta.

Keskusvaalilautakunnan on:

- ilmoitettava vaalipiirilautakunnalle mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.4. kello 12, mahdollisista pienten äänestysalueiden äänten yhdistämisistä, jotta vaalipiirilautakunta voi tehdä yhdistämismerkinnän järjestelmään;
- ilmoitettava vaalituella hyvissä ajoin tuloslaskennan ja tiedotuksen vastuuhenkilöiden nimet ja yhteystiedot merkitsemällä ne vaalitietojärjestelmään sekä erityisesti se, että joku tai jotkut äänestysalueet tallentavat alustavan laskennan tulokset suoraan laskentajärjestelmään;
- osallistuttava laskennan kenraaliharjoitukseen 9.3.2023 vaalituen tarkempien ohjeiden mukaisesti;
- jaettava vaalilautakunnille tuloslaskentalomakkeet 2, 3 ja 4 sekä tarvittaessa annettava vaalilautakunnille ohjeet siitä, miten tulostiedot ilmoitetaan

tai toimitetaan vaalilautakunnasta keskusvaalilautakunnalle (esimerkiksi, että tulostiedot soitetaan puhelimella).

7.2 Alustavan ääntenlaskennan tiedotus

- Kokoa äänestysalueittain vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä klo 21 mennessä.
- Kokoa vaalipäivän alustava tulos klo 22.30 mennessä.
- Tallenna äänestäneiden lukumäärätiedot ja äänestyksen alustava tulos tuloslaskentajärjestelmään.

Keskusvaalilautakunta

- 1) Kokoa äänestysalueittain
 - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärän klo 21.00 mennessä ja
 - vaalipäivän äänestyksen alustavan tuloksen klo 22.30 mennessä; ja
- 2) yhdistää tiedot koko kunnan tulokseksi tallentamalla tiedot tuloslaskentajärjestelmään seuraavasti:
 - vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä välittömästi klo 21 jälkeen ja
 - vaalipäivän äänestyksen alustava tulos klo 23.00 mennessä (tavoiteaika).

Alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa ei ole syytä tuhlaa aikaa vähäisten virheiden selvittämiseen. Keskusvaalilautakunnan on kuitenkin syytä verrata äänestysalueilta saamiaan lopputuloksia aiemmin vastaanotettuun äänestäneiden lukumäärään ja ryhtyä tarvittaessa selvittämään virheitä. Keskusvaalilautakunnan on myös syytä verrata ehdokkaiden hyväksi annettuja äänimääriä kunnan eri äänestysalueilla. Suuret erot saattavat olla kirjoitusvirheitä tai äänet on saatettu merkitä erehdyksessä tiedotuslomakkeen väärään kohtaan. Jos vaalilautakunta tallentaa alustavan tuloksen suoraan tuloslaskentajärjestelmään, vaalilautakunta myös hoitaa äänimäärien vertailun.

8. VAALIEN JÄLKITOIMENPITEET

8.1 Asiakirjojen arkistointi ja hävittäminen

Arkistointi

Valtiollisten ja kunnallisten vaalien ja kansanäänestysten asiakirjojen säilytysajat on vahvistettu Valtionarkiston (nyttemmin Kansallisarkisto) päätöksellä 13.5.1994 (n:o VA S 41/94) ja oikeusministeriön määräyksellä 10.10.1994 (n:o 989/610/94 OM). Nämä päätökset ja määräykset ovat edelleen voimassa.

Kansallisarkisto on antanut seulontapäätöksen KA/20686/07.01.01.03.01/2020, joka muuttaa vuoden 1994 päätöstä siten, että jos kunta tai vaalilautakunta käyttää äänestystietojen rekisteröinnissä yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänioikeusrekisteriä, vaalipäivän äänioikeusrekisteriin (sähköiseen vaaliluetteloon) tallennetut äänestystiedot säilytetään pysyvästi yksinomaan digitaalisessa muodossa. Analogiset luettelot ennakkoon äänestäneistä ja yksinomaan äänioikeusrekisteriä käyttäneiden kuntien tai vaalilautakuntien paperitulosteet äänioikeusrekisteristä ovat määräajan säilytettäviä asiakirjoja.

Asiakirjojen säilyttämisestä ja hävittämisestä vastaa keskusvaalilautakunta seuraavien säilytysaikojen puitteissa. Kohdan 2 säilytysaika on vähimmäissäilytysaika, joten keskusvaalilautakunta voi tarvittaessa säilyttää asiakirjoja kauemmin kuitenkin tietosuojasäännökset huomioon ottaen.

1) Pysyvästi säilytetään:

- paperiset vaaliluettelot, ellei kunta tai vaalilautakunta käytä yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänioikeusrekisteriä ja
- keskusvaalilautakunnan pöytäkirjat ja niiden muut kuin alla mainitut liitteet, jos liitteet voidaan säilyttää sähköisesti.

2) Kun seuraavat eduskuntavaalit (vuonna 2027) on toimitettu, voidaan hävittää:

- keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan liitetyt huomioon ottamatta jätetyt vaalikuoret lähetekirjeineen ja lähetekuorineen,
- huomioon ottamatta jätetyt avaamattomat lähetekuoret, jotka ovat saapuneet keskusvaalilautakunnalle säädetyin määräajan jälkeen,
- keskusvaalilautakunnan lähettämien kirjeiden toisteet,
- keskusvaalilautakunnalle saapuneet kirjeet ja muut asiakirjat,
- keskusvaalilautakunnalle mahdollisesti annetut valtakirjat,

- kotiaänestyslomakkeet,
- jos kunta käyttää yksinomaan vaalitietojärjestelmän äänioikeusrekisteriä, vaalilautakuntien varaluetteloina toimineet paperitulosteet äänioikeusrekisteristä.

Hävittäminen

- 1) Vaalitoimituksen päättymisen jälkeen on hävitettävä:
 - käytetyt lähetekuoret ja vaalikuoret (joita jää keskusvaalilautakunnalle ainoastaan pieniltä äänestysalueilta)
 - vaaliohjeet ja VAT-ohjeet (VAT-ohjeita ei tavalliseen paperinkeräykseen sekä
 - käyttämättömät äänestysliput.
- 2) Eduskuntavaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi tulee hävittää, esimerkiksi polttamalla:
 - käytetyt ennakköäänestyksen ja kirjeäänestyksen lähetekirjeet (lähetekirjelomakkeet ja ilmoituskortit),
 - ennakolta äänestäneiden luettelot (vaalilomake nro 7), jotka vaalitoimitsijat ja vaalitoimikunnat ovat palauttaneet keskusvaalilautakunnalle,
 - käytetyt lähetekuorten kuittauslistat,
 - kuulutusten toisteet,
 - alustavan ääntenlaskennan lomakkeet.

Paperisten vaaliluetteloiden digitalisointi

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) ja Kansallisarkiston antama määräys (KA/15906/07.01.01.00/2021) velvoittavat muuttamaan pysyvästi säilytettävät asiakirjat sähköiseen muotoon. Käytännössä tämä tarkoittaa, että niiden kuntien, jotka käyttävät vaalipäivänä paperisia vaaliluetteloita, on jossain vaiheessa ennen luetteloiden arkistointia digitoitava vaaliluettelot Kansallisarkiston digitointimääräysten mukaisesti. Digitointia ei tarvitse tehdä heti vaalien jälkeen, vaan sen voi tehdä myöhemminkin ja analogisia vaaliluetteloita voi käyttää tietopalvelussa tarvittavan ajan.

Henkilötietojen suoja

Monet yllämainituista asiakirjoista sisältävät henkilötietoja ja kunta toimii tällöin henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Yleisellä tietosuojasetuksella (EU) 2016/679 on uudistettu henkilötietoja koskevaa sääntelyä ja tämä edellyttää aikaisempaa tarkempaa henkilötietojen asiallisen käsittelyn suunnittelua ja

dokumentointia. Yhtenä äärimmäisenä esimerkkinä poikkeustilanteesta, johon kunnan tulisi varautua henkilötietojen suojaamisen osalta, voisi olla toiminta tilanteessa, jossa vaaliluettelo katoaa äänestyspaikalla.

8.2 Käyttämättömien asiakirjojen sekä tarvikkeiden ja kalusteiden säilyttäminen

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää seuraavia yleisiä vaaleja varten seuraavat näitä eduskuntavaaleja varten jaetut

- lähetekuoret
- vaalikuoret,
- lähetekirjelomakkeet ja
- vaalipöytäkirjalomakkeet.

Keskusvaalilautakunnan tulee säilyttää myös

- sinetöimisnauhat ja mahdolliset katkaisulaitteet,
- vaalileimasimet,
- vaaliurnat ja
- äänestyskopit.

9. PIENIIN ÄÄNESTYSALUEISIN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT

9.1 Yleistä

Vaalialaisuuden turvaamiseksi keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että pienissä äänestysalueissa annetut äänestysliput on laskettava joko yhdessä saman äänestysalueen ennakoäänten kanssa tai yhdessä kunnan jonkin muun äänestysalueen taikka joidenkin muiden äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

9.1.1 Mikä äänestysalue on pieni äänestysalue?

Äänestysalue on pieni äänestysalue jos

- 1) äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta tai
- 2) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai
- 3) keskusvaalilautakunta perustellusti arvioi ennen vaalipäivää, että äänestysalueella käyttää äänioikeuttaan ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 äänestäjää tai että vaalialaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää, että äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään jonkun toisen tai joidenkin toisten äänestysalueiden äänestyslippujen kanssa.

9.1.2 Äänestysalueen määrittäminen pieneksi äänestysalueeksi

Hyväksytyjä vaalikuoria vähemmän kuin 50

Keskusvaalilautakunta tarkastaa sille saapuneet ennakoäänestysasiakirjat vaalipäivää edeltävänä perjantaina klo 19 aloitettavassa kokouksessa. Mikäli keskusvaalilautakunta havaitsee, että jossakin äänestysalueessa on vähemmän kuin 50 hyväksyttyä vaalikuorta, sen on päätettävä, että kyseisen äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä.

Arvio siitä, että äänestysalueella käy vaalipäivänä vähemmän kuin 50 äänestäjää

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää vaalipäivänä vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan tulee päättää, että kyseisen äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä. Tällöin merkitystä ei ole sillä, kuinka monta hyväksyttyä vaalikuorta (ennakoääntä) äänestysalueessa on. Vaikka vaalikuoria olisi esimerkiksi 100, mutta kyseisenlainen arvio tehdään, ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä.

Arvio vaalipäivänä äänestävien lukumäärästä voidaan tehdä jo ennakoäänestyksen päätyttyä vaalipäivää edeltävänä tiistaina ja on viimeistään tehtävä vaalipäivää edeltävänä perjantaina. Koska kyseessä on arvio, merkitystä ei ole sillä, että loppujen lopuksi äänestysalueella todettaisiinkin äänestäneen vaalipäivänä 50 henkilöä tai tätä enemmän. Samasta syystä merkitystä ei myöskään ole sillä, että vastoin arviota jollakin äänestysalueella äänestääkin vähemmän kuin 50 henkilöä. Tämähän selviää vasta vaalitoimituksen päätyttyä, jolloin yhdistämisistä ei enää voida tehdä.

Kahden tai useamman äänestysalueen ennakoäänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

Jos perustellusti voidaan arvioida, että äänestysalueella äänestää ennakkoon ja vaalipäivänä yhteensä vähemmän kuin 50 henkilöä, keskusvaalilautakunnan on määrättävä, että tällaisen äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet on laskettava yhdessä jonkun toisen äänestysalueen ennakoäänten ja vaalipäivän äänten kanssa.

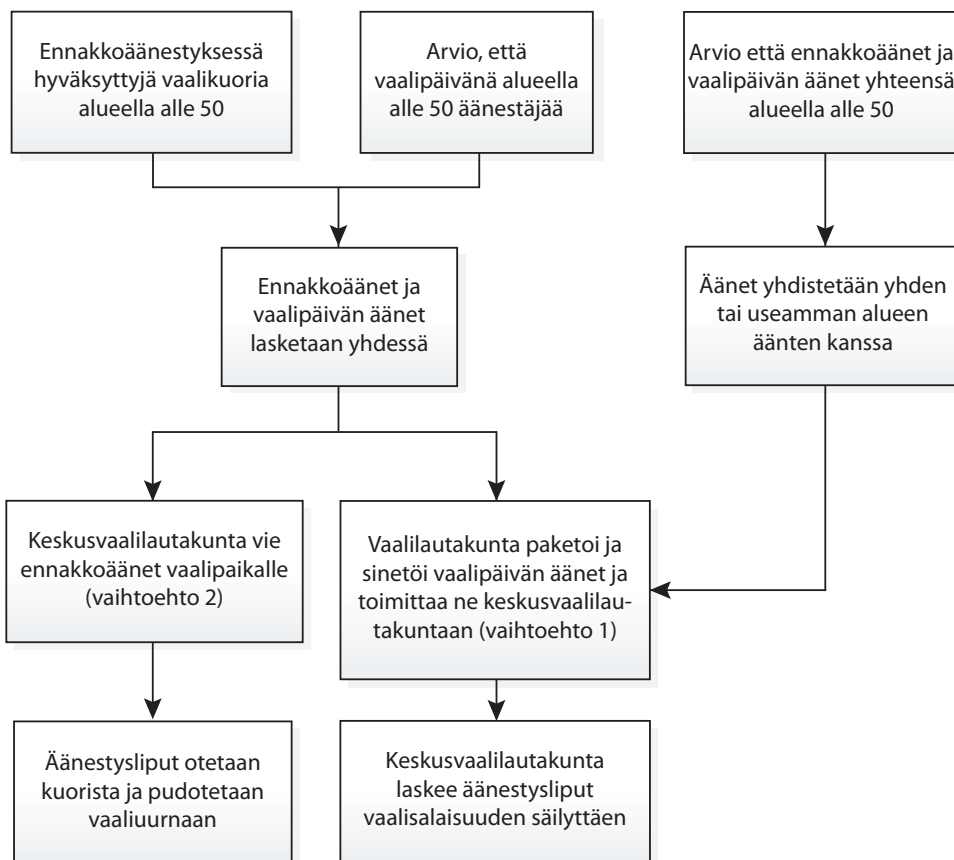
Keskusvaalilautakunnan tulee päättää, minkä toisen äänestysalueen äänestyslippuihin pienen äänestysalueen äänestysliput yhdistetään. Täksi toiseksi äänestysalueeksi on syytä valita muu pieni äänestysalue, jotta laskettavien äänestyslippujen yhteismäärä ei muodostu kovin suureksi. Kahden tai useamman pienen äänestysalueen äänestysliput voidaan yhdistää keskenään.

Keskusvaalilautakunta voi perustellusta syystä arvioida myös, että vaalisalaisuuden turvaaminen muutoin edellyttää sitä, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet tulee laskea yhdessä. Keskusvaalilautakunnan on tällöin määrättävä, mitkä äänestysalueet yhdistetään. Päätös äänestysalueiden yhdistämisestä on tehtävä viimeistään vaalipäivää edeltävänä lauantaina klo 12.

9.2 Pienten äänestysalueiden äänestyslippujen yhdistäminen

Tämä luku on jaettu osiin seuraavasti:

- luvussa 9.2.1. käsitellään niitä tilanteita, joissa yhden äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään keskenään.
- luvussa 9.2.2. käsitellään tilanteita, jossa kahden tai useamman äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet yhdistetään keskenään.

9.2.1 Yhden äänestysalueen ennakoöänten ja vaalipäivän äänten yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos yhden äänestysalueen ennakoöänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä, keskusvaalilautakunnan on päätettävä siitä, miten yhdistäminen suoritetaan. Vaihtoehtoja on kaksi:

- 1) vaalilautakunta tuo vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle ja äänestyslippujen yhdistämisen ja alustavan laskennan suorittaa keskusvaalilautakunta tai
- 2) keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen vievät ennakoäänet vaalipäivänä äänestysalueen vaaliuurnaan, jolloin äänestysalueen kaikkien äänestyslippujen laskennasta vastaa vaalilautakunta normaalin vaalipäivän äänestyksen alustavan laskennan yhteydessä.

Se menettely, jota aiotaan käyttää, tulee merkitä keskusvaalilautakunnan pöytäkirjaan.

VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta tuo äänestysliput keskusvaalilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) ilmoitettava mahdollisimman pian, viimeistään lauantaina 1.4. klo 12 vaalipiirilautakunnalle, että kyseisen äänestysalueen ennakoäänet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä;
- 2) määrättävä, että kyseisten äänestysalueiden vaalilautakunnat eivät suorita vaalipäivän äänten alustavaa laskentaa, vaan toimittavat äänestysliput keskusvaalilautakunnalle; sekä
- 3) vaalipäivän äänestysliput saatuaan yhdistettävä ne äänestysalueen vaalikuorissa oleviin äänestyslippuihin (ennakoääniin) ja suoritettava tämän äänestyslippukokonaisuuden alustava laskenta.

Vaalilautakunnan tehtävät vaalipäivänä

Kun vaalipäivän äänestys on päättynyt, on pieneksi äänestysalueeksi määrätyn äänestysalueen vaalilautakunnassa äänestysliput vaalisalaisuus säilyttäen otettava vaaliuurnasta ja niiden lukumäärä laskettava ja merkittävä vaalipöytäkirjaan. Laskennassa äänestysliput on pidettävä kokoon taitettuina. Äänestysliput on tämän jälkeen suljettava kestävään päällykseen ja sinetöitävä siten, ettei päällystä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta. Vaalipöytäkirja ja vaaliluettelo suljetaan ja sinetöidään kumpikin eri päällykseen. Päällyksiin merkitään kunnan keskusvaalilautakunnan osoite sekä lähetysten sisältö ja lähettäjä.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on viipymättä vietävä lähetykset keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta voi määrätä näiden lähetysten muunlaisesta toimittamistavasta, esimerkiksi siten, että lähetykset viedään eri äänestysalueista yhteiskuljetuksella keskusvaalilautakunnalle.

Äänestyslippujen alustava laskenta keskusvaalilautakunnassa

Keskusvaalilautakunta suorittaa pienen äänestysalueen äänestyslippujen alustavan laskennan kokouksessa, jonka se pitää heti saatuaan äänestysliput haltuunsa. Kokouksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Keskusvaalilautakunta avaa äänestysalueen vaalikuoret ja yhdistää niissä olevat äänestysliput vaalipäivän äänestyslippuihin ja suorittaa tämän äänestyslippukokonaisuuden alustavan laskennan.

Pienessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakkoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa pienten äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

Ne äänestysliput, joista puuttuu leima tai jotka muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Äänestyslippujen mitättömyysperusteet luetellaan vaalilain 85 §:ssä.

Milloin äänestyslippuja tarkastettaessa ei ole täysin selvää, että äänestyslippu voidaan lukea jonkin ehdokkaan hyväksi, se tulee sijoittaa mitättömäksi ehdotettavien äänestyslippujen ryhmään.

Hyväksyttäväksi ehdotetut äänestysliput järjestetään siten, että kunkin ehdokkaan hyväksi annetut liput ovat eri ryhmänä. Kunkin ehdokkaan äänimäärä ja hyväksyttäväksi ehdotettujen lippujen kokonaismäärä lasketaan ja merkitään pöytäkirjaan.

Tämän jälkeen lasketaan mitättömiksi ehdotettujen äänestyslippujen ja hyväksyttäväksi ehdotettujen äänestyslippujen lukumäärä yhteen ja summa merkitään pöytäkirjaan. Summan tulee olla sama kuin äänestysalueen hyväksytyjen vaalikuorten lukumäärä lisättynä vaalilautakunnan vaalipöytäkirjasta ilmeneväällä äänestyslippujen lukumäärällä.

Äänestyslippuja käsitellessään keskusvaalilautakunta ei saa tehdä niiden sisä- eikä ulkopuolelle mitään merkintöjä. Äänestyslippujen käsittely on myös järjestettävä siten, ettei kenelläkään ole mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Sen jälkeen kun äänestysliput on edellä selostetulla tavalla järjestetty ja laskettu, pannaan hyväksyttäväksi ehdotetut äänestysliput nippuihin ehdokkaan

numeron osoittamassa järjestyksessä. Kunkin ehdokkaan hyväksi annetut äänestysliput pannaan omiksi nipukseen. Omaksi nipukseen pannaan myös mitättömiksi ehdotetut äänestysliput.

Keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että myös pienten äänestysalueiden alustavan laskennan tulokset merkitään laskentajärjestelmään niin pian kuin se on mahdollista.

Äänestyslippujen ja pöytäkirjojen toimittaminen vaalipiirilautakunnalle

Keskusvaalilautakunnan on toimitettava viipymättä laskemansa äänestysliput vaalipiirilautakunnalle tarkastuslaskentaa varten. Äänestyslippuja sisältävät niput suljetaan kestävään päällykseen, joka sidotaan huolellisesti narulla tai paketoititeipillä. Päällys sinetöidään niin, ettei sitä voi avata sinetöimisnauhaa rikkomatta.

Sen jälkeen päällykseen merkitään

- vaalipiirilautakunnan nimi ja osoite,
- lähetyksen sisältämien äänestyslippujen lukumäärä ja asianomaisen
- äänestysalueen numero tai äänestysalueiden numerot (esimerkiksi:
- 40 ennakoääntä + 127 vaalipäivän ääntä Kajaanin äänestysalueessa nro 008) sekä
- lähettäjä (keskusvaalilautakunta).

Päivä ja kellonaika, jolloin äänestyslippuja sisältävä päällys sinetöitiin, on merkittävä pöytäkirjaan. Tämä pöytäkirja on liitettävä yhteen vaalilautakunnan vaalipöytäkirjan kanssa ja pantava kuoreen, joka on sinetöitävä sinetöititeipillä. Keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja jonkun sen muista jäsenistä on yhdessä vietävä äänestysliput sekä edellä tarkoitetut pöytäkirjat sisältävät lähetykset viipymättä vaalipiirilautakunnalle. Vaalipiirilautakunta voi kuitenkin määrätä myös sille osoitettujen lähetysten muunkinlaisesta toimittamisesta.

VAIHTOEHTO 2: Keskusvaalilautakunta vie äänestysliput äänestysalueen vaaliuurnaan

Keskusvaalilautakunnan valmistavat toimenpiteet

Keskusvaalilautakunnan on

- 1) ilmoitettava mahdollisimman pian, viimeistään lauantaina 1.4.2023 kello 12 vaalipiirilautakunnalle, että kyseisen äänestysalueen ennakoäännet ja vaalipäivän äänet lasketaan yhdessä;

- 2) ilmoitettava äänestysalueen vaalilautakunnalle se kellonaika vaalipäivänä, jolloin keskusvaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä yksi muu jäsen tuovat vaalikuoret äänestysalueelle.

Vaalikuorten toimittaminen äänestysalueelle

Keskusvaalilautakuntakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä yhden muun jäsenen on vaalipäivän äänestyksen aikana eli kello 9:n ja 20:n välillä vietävä äänestysalueen hyväksytyt vaalikuoret äänestysalueen äänestyspaikkaan. Siellä heidän ilmoitettava vaalilautakunnalle ja sen jälkeen vaalilautakunnan nähden avattava kuoret ja vaalisalaisuus säilyttäen otettava äänestysliput vaalikuorista ja pudotettava ne vaaliurnaan.

Vaalikuorten tuojien on tarvittaessa selvitettävä vaalilautakunnalle henkilöllisyytensä.

Vaalilautakunnan on merkittävä vaalipöytäkirjaan toimituksen kellonaika, vaalikuorten lukumäärä sekä vaalikuoret tuoneiden henkilöiden nimet.

Näiden toimenpiteiden tuloksena kyseisessä äänestysalueessa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa äänestysalueen kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

9.2.2 Kahden tai useamman äänestysalueen äänestyslippujen yhdistäminen

Vaalilain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa eli silloin, jos keskusvaalilautakunta päättää, että kahden tai useamman äänestysalueen ennakoäänetykset ja vaalipäivän äänet yhdistetään laskennassa toisiinsa, keskusvaalilautakunnan tulee hyvissä ajoin, viimeistään lauantaina 1.4. ilmoittaa vaalipiirilautakunnalle nämä äänestysalueet ja suorittaa soveltuvin osin samat toimenpiteet, jotka on selostettu kohdassa VAIHTOEHTO 1: Vaalilautakunta tuo äänestysliput keskusvaalilautakunnalle. Näissä tapauksissa vaalilautakunnat siis tuovat aina vaalipäivän äänestysliput keskusvaalilautakunnalle.

Yhdistetyissä äänestysalueissa annettuja äänestyslippuja ei voida ottaa huomioon alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa samalla tavoin kuin muiden äänestysalueiden äänestyslippuja (ks. luku 7). Keskusvaalilautakunnalla on kuitenkin mahdollisuus määrätä, mikäli se on tarkoituksenmukaista ja mikäli se ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia, että äänestysliput on tuotava keskusvaalilautakunnalle niin nopeasti, että ne voidaan ottaa alustavan ääntenlaskennan tiedotuksessa huomioon. Yhdistetyissä äänestysalueissa ei muodostu lainkaan ennakoäänestyksen tulosta, vaan ainoastaan yksi vaalipäivän äänestyksen tulos. Tuloslaskentajärjestelmässä ja tilastoissa yhdistettyjen äänestysalueiden kaikki äänet merkitään vaalipäivän ääniksi.

10. MUITA OHJEITA

10.1 Vaalien ulkomainonnasta

Vaalien ulkomainonta on hyväksi todettu keino lisätä vaalien näkyvyyttä ja antaa kuntalaisille tietoa ehdokkaista. Kunnalla ei kuitenkaan ole lakisääteistä velvollisuutta osallistua vaalimainonnan järjestämiseen. Suomen Kuntaliitto on perinteisesti suositellut, että eduskuntavaalien ulkomainonta kunnan hallinnassa ja määräysvallassa olevilla alueilla aloitettaisiin viikkoa ennen ennakkoäänestyksen aloittamista eli keskiviikkona 15.3.2023.

Mahdollisia ulkomainospaikkoja jaettaessa on ehdokkaan asettaneita puolueita ja valitsijajhdistyksiä kohdeltava tasapuolisesti.

10.2 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten numerossa 0295 535 530 seuraavasti:

- 1) Ennakkoäänestyksen aikana
 - arkipäivisin kello 8–20 sekä
 - lauantaina ja sunnuntaina kello 9–18;
- 2) ennakkoäänestyksen jälkeisinä arkipäivinä
 - keskiviikkona, torstaina ja perjantaina kello 9–19; sekä
- 3) Vaalipäivänä sunnuntaina kello 9–20.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön henkilötunnus, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri keskusvaalilautakunnan tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo ennen soittoa Digi- ja väestötietovirastoon.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

10.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakoäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisiä äänestysohjeita (henkilöllisyystodistus mukaan jne.) sekä autetaan kirjeäänestysmateriaalin tilaukseen liittyvissä kysymyksissä. Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Eduskuntavaaleissa on käytössä myös Whatsapp-viestipalvelu äänestäjille. Palveluun voi lähettää viestin numeroon 050 438 8730.

10.4 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä, kirjeäänestysmateriaalin tilauslomake ja vaaliviranomaisten yhteystiedot.

10.5 Oikeusministeriön yhteystiedot

- Oikeusministeriön vaaliasiantuntijoihin voi ottaa yhteyttä sähköpostiosoitteeseen vaalit@gov.fi tai henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen:
- vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, puh. 02951 50128, etunimi.j.sukunimi@gov.fi,
- erityisasiantuntija Laura Nurminen, puh. 02951 50008, etunimi.sukunimi@gov.fi
- erityisasiantuntija Elina Siljamäki, puh. 02951 50248, etunimi.sukunimi@gov.fi
- hallinnollinen avustaja Terttu Tuomi, puh. 02951 50206, etunimi.sukunimi@gov.fi
- VAT-asioissa Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) vaalituki, puh. 02956 65609 tai sähköposti vaalituki@om.fi jossa vastaavat Anniina Tjurin, Anni Vornanen, Atte Koskinen, Mikko Lampo, Ida Niemi, Casper Tervo ja Sami Kiviharju.

Oikeusrekisterikeskuksen henkilökohtaiset sähköpostiositteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@om.fi

10.6 Ulkoministeriön yhteystiedot

- puh. 02951 6001; faksi (09) 1605 5755; Sähköposti: vaalit.um@formin.fi.

Eräitä määräaikoja vuoden 2023 eduskuntavaaleissa

Vaalipäivä 2.4.2023

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Elo-syyskuu 2021		Valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
Elokuu 2022 viimeistään		Valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
2.10.2022 aikaisintaan		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien eduskuntavaalien vaalikampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen alkaa	²
2.10.2022		Puolue	Eduskuntavaalien kampanja-aika alkaa	³
Marraskuu 2022 (hyvissä ajoin)		Valtioneuvosto	Kansanedustajien paikkojen jako vaalipiirien kesken [väestötietojärjestelmässä 31.10.2022 olevien tietojen mukaan]	6 §
Hyvissä ajoin		Aluehallintovirasto	Vaalipiirilautakuntien asettaminen	11 § 1 ja 2 mom.
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus eduskuntavaaleissa ennakkoäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista	9 § 1 mom. 2) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1) kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Ennakkoäänestyspaikkoina olevien muiden kuin ympärivuorokautista hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen	9 § 1 mom. 3) kohta

¹ Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

² L ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

³ Puoluelaki (683/2010) 8 § 3 mom.

Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 §
Maanantai 2.1.2023 aikaisintaan		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilaaminen alkaa	66 c §
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
Perjantai 13.1.2023 klo 12 viimeistään		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmän kautta	13 § 4 mom.
Perjantai 13.1.2023 klo 12 viimeistään ⁴		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakoäänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmän kautta	9 § 4 mom.
Perjantai 13.1.2023 klo 12 viimeistään		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmän kautta	9 § 4 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 mom. ja 67 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestystä varten	17 § 2 mom.

⁴ Vaalilain mukainen viimeinen ajankohta olisi perjantai 10.2.2023, mutta oikeusministeriön kirjeestä 14.9.2022 VN/12272/2022 ilmenevästä syystä (jokaiselle äänioikeutetulle postitettavaan ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänioikeutetun omassa vaalipiirissä olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen) johtuen ilmoitukset tulee tehdä viimeistään 13.1.2023.

Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.
Perjantai 10.2.2023 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.
Maanantai 13.2.2023 viimeistään	48.	Vaalipiirilautakunta	Päätös ehdokashakemusten vastaanottojärjestelyistä Päätöksestä on laadittava kuulutus, joka on annettava tiedoksi puolueiden ilmoittamille vaaliasiamiehille, pantava nähtäville vaalipiirilautakunnan kokoushuoneistossa ja julkaistava virallisessa lehdessä	34 §
Maanantai 13.2.2023 viimeistään	48.	Oikeusministeriö	Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen vaalipiirilautakunnille	32 §
Maanantai 13.2.2023 viimeistään	48.	Puolue	Vaaliasiamiehen ja hänen varamiehensä ilmoittaminen vaalipiirilautakunnalle	120 § 4 mom.
Keskiviikko 15.2.2023 viimeistään	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom.
Maanantai 20.2.2023	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänäpidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Tiistai 21.2.2023 ennen kello 16	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava vaalipiirilautakunnalle	121 §, 123 § ja 125 § 1 mom.
Maanantai 27.3.2023	34.	Vaalipiirilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten	36 § 37 §

Keskiviikko 1.3.2023 ennen kello 16	32.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen oikaiseminen ja täydentäminen tarvittaessa	38 §
Keskiviikko 1.3.2023 kello 16 jälkeen	32.	Vaalipiirilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset vaaliliittoja ja yhteislistoja koskevien ilmoitusten johdosta	39 §
Torstai 2.3.2023 ennen kello 12	31.	Vaaliasiamies	Puolueen tai valitsijayhdistyksen, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty, ehdokashakemuksen peruutus	40 § 2 mom.
Torstai 2.3.2023 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Vaalipiirilautakunta	Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset ehdokkaan jättämisestä pois ehdokaslistojen yhdistelmästä tai ehdokashakemuksen peruutuksen johdosta	40 §
Torstai 2.3.2023 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa	31.	Vaalipiirilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
Ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Vaalipiirilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmien jakelu	44 §
Torstai 2.3.2023	31.	Vaalipiirilautakunta	Ehdokkaista ehdokaslistojen yhdistelmässä olevien tietojen sekä lisäksi iän vaalipäivänä ja henkilötunnuksen merkitsemisen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
Torstai 2.3.2023 aikaisintaan	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.
Ehdokaslistojen laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakoilmoituksen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	⁵
Torstai 9.3.2023 viimeistään	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.

⁵ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §

Keskiviikko 15.3.2023	18.	Vaalitoimitsija	Ennakoäänestys voidaan aloittaa suomalaisessa laivassa	47 § 1 mom.
Perjantai 17.3.2023 ennen kello 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.
Maanantai 20.3.2023 viimeistään	13.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen	25 § 1 mom.
Viipymättä Digi- ja väestötietoviraston päätöksen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen antaminen tiedoksi asianosaisille ja, jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Tiistai 21.3.2023 ennen klo 12:ta	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Oikaisuvaatimuksen ratkaisusta mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom.
Tiistai 21.3.2023 ennen klo 12:ta	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Itseoikaisuina tehdyistä päätöksistä aiheutuvien merkintöjen tekeminen äänioikeusrekisteriin	26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainittujen päätösten jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuina tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom. sekä 26 § 2 ja 3 mom.
Viimeistään seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on 26 §:n 2 momentin nojalla on merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
Tiistai 21.3.2023 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.
Tiistai 21.3.2023 ennen kello 16 viimeistään	12.	Äänioikeutettu, joka haluaa kotiaänestyksen	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 §
Keskiviikko 22.3.2023	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja Suomen	47 § 1 mom.

			edustustoissa sekä kotiäänestysten aloittaminen	
Lauantai 25.3.2023	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakoäänestysten lopettaminen ulkomailla	47 § 1 mom.
Tiistai 28.3.2023	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunta	Ennakoäänestysten lopettaminen kotimaassa ja kotiäänestysten lopettaminen	47 § 1 mom.
Keskiviikko 29.3.2023 kello 18 alkaen ⁶	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen kuntien keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Perjantai 31.3.2023 ennen klo 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
Perjantai 31.3.2023 kello 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestysasiakirjat ehdittään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Lauantai 1.4.2023 viimeistään	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakoilmoituksen toimittaminen Valtiontalouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	⁷
Sunnuntai 2.4.2023 kello 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §, 107 § 1 mom. ja 189 § 1 mom.
Sunnuntai 2.4.2023 aikaisintaan kello 10	VP	Vaalipiirilautakunta	Ennakoäänten (ml. kirjeäänten) laskeminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 2.4.2023 kello 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §

⁶ Tulostamisen valmistelujen vuoksi äänioikeusrekisteri suljetaan käyttäjiltä tuntia ennen vaalilain 71 § 1 momentissa säädettyä määräaika.

⁷ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Maanantai 3.4.2023 viimeistään kello 12	1.	Vaalipiirilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskenta	87 § 1 mom.
Keskiviikko 5.4.2023 viimeistään kello 18 aloitet- tavassa kokouksessa	3.	Vaalipiirilautakunta	Vaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen, valtakirjojen laatiminen ja toimittaminen eduskuntaan annettavaksi vali- tuille sekä tiedottaminen vaa- lien tuloksesta	94 §
Sunnuntai 16.4.2023 viimeistään		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien eduskuntavaalien vaalikampanjan toteuttamisku- lujen aiheutuminen päättyy	⁸
Sunnuntai 16.4.2023 viimeistään		Puolue	Eduskuntavaalien kampanja- aika päättyy	⁹
Vaalien tuloksen tultua lain- voimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosteiden ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosteiden ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovi- rasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
Maanantai 5.6.2023 viimeis- tään		Kansanedustaja ja va- raedustaja	Vaalirahoitusilmoituksen teke- minen Valtiontalouden tarkas- tusvirastolle	¹⁰
Viimeistään 2.1.2024 ja vaali- kauden kaikkina vuosina tar- vittaessa		Kansanedustaja ja va- raedustaja (tarvitta- essa)	Jälki-ilmoituksen toimittaminen vaalirahoituksesta Valtiontalou- den tarkastusvirastolle	¹¹

⁸ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

⁹ Puoluelaki 8 § 3 mom.

¹⁰ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

¹¹ L ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 a §.

Vaalitietojärjestelmä

Valdatasystemet

VAALILUETTELO

(tilanne I) 29.3.2023 klo 19:00

VALLÄNGD

(läge I) 29.3.2023 kl 19:00

Eduskuntavaalit 2023

Riksdagsvalet 2023

922 Vesilahti
Vesilahti

ÄÄNESTYSALUE:

003 Ylämäki

RÖSTNINGSSOMRÅDE:

003 Ylämäki

LASKELMA UTRÄKNING 922/003

EKV-2023 RDV-2023	Tilanne 1 29.03.2023 klo 19:00 Läge 1 29.03.2023 kl 19:00			Tilanne 2 31.03.2023 klo 19:00 Läge 2 31.03.2023 kl 19:00		
	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt	Miehet - Män	Naiset - Kvinnor	Yhteensä - Totalt
Äänioikeutettuja Röstberättigade						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset	374	369	743			
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset	0	0	0			
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä	374	369	743			
Totalt						
Ennakkoon ja kirjeitse äänestäneet Röstande på förhand och per brev						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset	133	150	283			
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset	0	0	0			
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä	133	150	283			
Totalt						
Vaalipäivänä äänioikeutetut Röstberättigade på valdagen						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset	241	219	460			
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset	0	0	0			
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä	241	219	460			
Totalt						
Vaalipäivänä äänestäneet Röstande på valdagen						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset						
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset						
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä						
Totalt						
Vaaleissa äänestäneet Röstande på valet						
Suomessa asuvat Suomen kansalaiset						
Finska medborgare i Finland						
Ulkomailla asuvat suomalaiset						
Finländare bosatta i utomlands						
Yhteensä						
Totalt						

Ohje keskusvaalilautakunnalle:

Jos ennakköäänestys tai kirjeäänestys hyväksytään vaaliluettelon tulostamisen jälkeen, merkitse äänestäneen kohdalle E-kirjain sarakkeeseen, jossa on vaalien nimilyhenne ja vuosiluku (lisätietoa vaaliohjeessa nro 1).

Anvisning till centralvalnämnden:

Om en förhandsröstning eller en brevöstning godkänns efter att välldagen har skrivits ut, ska du vid personen som röstat anteckna ett E i kolumnen med valets namnförkortning och årtal (mer information om detta i valanvisning nr. 1).

VAALILUETTELO - VALLÄNGD

Kunta 922 Vesilahti
Kommun VesilahtiÄänestysalue
Röstningsområde003 Ylämäki
Ylämäki

Älä irrota vaaliluettelosta sivuja - Skij inte sidorna ur vallängden

Ei käytössä Inte i bruk	EKV-2023 RDV-2023	Sukupuoli Kön	Henkilötunnus Personbeteckning	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamn	Asuinmaa Bostadsländ	Kansalaisuus Medborgarskap	Huomautuksia Anmärkningar
				AHONEN ANNELI MARJAANA			
		M		AHONEN KARRI-PETTERI			
				AHONEN MERJA HANNELE			
				AJOSMÄKI ANNIKKI KATARIINA			
				ALAKOSKI MERI TUULIA			
		M		ALAKOSKI PASI PÄIVIÖ			
		M		ALHO ARI EERO JUHANI			
		M		ALI-LÖYTTY HARRI VELI			
				ALI-LÖYTTY MARJA-LEENA			
		M		ANTTILA PEKKA TAPANI			
				ANTTONEN MARIKA KRISTIINA			
				ARVELA HANNA KATRIINA			
				BAMBERG TERHI KYLLIKKI			
				EKLIN LAURA KATRIINA			
		M		EKLIN RAINE JOHANNES			
				ERKKILÄ TUULA AULIKKI			
		M		ERONEN HANNU TOPIAS			
		M		ERONEN JYRI VESA PETTERI			
		M		ESKOLA KAUKO JALMARI			
				ESKOLA KIRSI SISCO ANNIKKI			
				ESKOLA MARI-ANNE			
		M		ESKOLA TIMO PETTERI			
		M		FLINKMAN JUHO KOSTI MALAKIAS			
		M		FONSEN HANNU KALEVI			
		M		FONSEN SAKARI JAAKONPOIKA			
				GRÖNFORS KATARIINA			
		M		HAAPAKOSKI JAN ALEKSI			
				HAAPAKOSKI MARJA-LIISA			
				HAAPANIEMI KATRIINA STELLA MARIIA			
				HAATAJA ANNA MARIA			
				HAATAJA ELLI JOHANNA			
		M		HAATAJA RISTO SAMULI			
		M		HAATAJA SAMI PETTERI			
		M		HAATAJA TOPI TAPANI			
				HAKALA PIRJO MARJATTA			
		M		HAKKINEN HEIKKI JUHANI			
				HAKKINEN IINA SUVI TUULIKKI			
		M		HAKKINEN JARI TAPANI			
			Yhteensä/Tillsammans				
			joista miehiä/varav män				

ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEET - PÅ FÖRHAND RÖSTADE

22.03.2023 - 28.03.2023

Eduskuntavaalit 2023

Älä irrota vaaliluettelosta sivuja - Skij inte sidorna ur vallängden

Riksdagsvalet 2023

KUNTA - KOMMUN

922

Vesilahti

Vesilahti

29.03.2023

ÄÄNESTYSALUE

003

Ylämäki

Sivu

1/8

RÖSTNINGSSOMRÅDE

Ylämäki

Sida

Henkilötunnus Pers.beteckn.	Sukunimi ja etunimet Släktnamn och förnamnen	Huom. Anm.	Sp. Kön	Ään. - Röst.* EKV-2023 RDV-2023	Ei käytössä Inte i bruk
	AHOLA HANNELE KARIN			22.03.2023	
	AHONEN JUSSI MATIAS		M	22.03.2023	
	AHONEN TARJA KAARINA			22.03.2023	
	ALAKOSKI ARI-SAKARI		M	22.03.2023	
	ALAKOSKI HEIDI MARIA			22.03.2023	
	ALAKOSKI LEEVI PETTERI JUSSINPOIKA		M	22.03.2023	
	ALI-LÖYTTY KALLE RAFAEL		M	22.03.2023	
	ANTTILA TARU MAARIT			22.03.2023	
	ANTTILA MERJA KRISTIINA			22.03.2023	
	ANTTILA SEIJA MARJATTA			22.03.2023	
	AROLA JOHANNES ALARIK		M	22.03.2023	
	AROLA MIKKO EEMELI		M	22.03.2023	
	AROLA RIKHARD JOHANNES		M	26.03.2023	
	AROMAA OLA TEMPO VIKTOR		M	24.03.2023	
	AROMAA TUOMAS MIKAEL		M	22.03.2023	
	EKHOLM ELINA HANNELE			22.03.2023	
	EKHOLM HILKKA NELLI			22.03.2023	
	EKLUND MARIANNE ALEXANDRA			26.03.2023	
	EKLUND TEEMU SAMUEL		M	22.03.2023	
	EKLUND TUOMAS TAPANI		M	22.03.2023	
	EKO MAIRE ANNELI			22.03.2023	
	FORSBERG EMMI KAROLIINA			22.03.2023	
	FORSMAN JARL ERIK		M	22.03.2023	
	HAAVISTO JARI JUHANI		M	26.03.2023	
	HAKALA NIIA-AULIKKI			22.03.2023	
	HAKALA PEKKA OLAVI		M	22.03.2023	
	HAKKINEN ANTTI ANTERO		M	22.03.2023	
	HAKKINEN SEPPO JOHANNES		M	22.03.2023	
	HALME JARI TAPANI		M	22.03.2023	
	HALME MAURI KUSTAA EDVARD		M	22.03.2023	
	HALME MINNA ELINA			22.03.2023	
	HEINO KRISTIAN JOOSEF		M	22.03.2023	
	HEINO LAURI PETER		M	22.03.2023	
	HEINO SUSANNA			26.03.2023	
	HEINO TEUVO VIJJAM		M	26.03.2023	
	HEINO TIMO TAPANI		M	26.03.2023	
	HEINONEN AINO TELLERVO			26.03.2023	
	HEINONEN ALEXANDER OLIVER		M	26.03.2023	
	HEINONEN ANTTI SAKARI		M	26.03.2023	
	HEINONEN ASTA ALINA			22.03.2023	
	HEINONEN EVA-MARIA			22.03.2023	
	HEINONEN JASMIN PAULIINA			22.03.2023	
	HEINONEN KAISA MATLEENA			22.03.2023	
	HEINONEN MISKA HENRIKKI		M	22.03.2023	

* Ennakoäänestyspäivä / Förhandsröstningsdag

Ohje paperisen vaaliluettelon sitomisesta

Vaaliluettelo lähetetään keskusvaalilautakunnalle yhtenä tai useampana pakettina. Pakettien lukumäärä riippuu kunnan äänioikeutettujen määrästä.

Paketissa ensimmäisenä ovat vaaliluettelot äänestysalueittain. Äänestysalueet on eroteltu toisistaan sinireunaisilla papereilla. Ennakkoon äänestäneiden luettelot ovat äänestysalueittain vaaliluetteloiden jälkeen. Molemmat osiot ovat äänestysalueiden numerorjestyksessä.

Keskusvaalilautakunnan tulee erottaa paketissa olevat vaaliluettelot asianomaisille äänestysalueille. Oikeusministeriö lähettää vaalimateriaalitoimituksen yhteydessä keskusvaalilautakunnalle sen tilaaman määrän sidontatarvikkeita vaaliluettelon yhtenäisenä pysymisen varmistamiseksi. Sitomiseen voidaan käyttää joko valkoisia muovisinettejä tai sinisiä muovisia arkistohaarukoita taikka molempia samanaikaisesti.

Kunta voi halutessaan kansioida vaaliluettelot. Vaaliluettelon yläreunassa on erillinen reikä sinettä varten. Käsittelyä helpottaa, mikäli sinetissä oleva levy kiinnitetään kansioon teipillä.

Mikäli äänestysalueen nippu on ohut, saattaa olla helpointa käyttää kansioiden sijasta muovisia arkistohaarukoita. Arkistohaarukoilla ja niiden mukana tulevilla tarroilla voi varmistaa vaaliluettelon eheyden. Arkistohaarukka on myös mahdollista pujottaa ennen paketointimuovin poistamista helpottamaan äänestysalueisiin jakoa.

Jos vaalilautakunta aikoo osittaa vaaliluettelon vaalipäivänä, voidaan ositus ja sen mukainen sitominen suorittaa jo valmiiksi keskusvaalilautakunnassa. Vaaliluettelo on valmiiksi laadittu siten, että se voidaan helposti jakaa kahteen osaan niin, että ensimmäisessä osassa ovat äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla A-L ja toisessa osassa äänioikeutetut, joiden sukunimi alkaa kirjaimilla M-Ö. Tästä johtuen kaikissa vaaliluetteloissa on tyhjä väli kirjainten L ja M välillä. Vaaliluettelon voi kuitenkin osittaa myös muusta kohdasta, esimerkiksi A-Nie ja Nif-Ö.

Sinetöintivälineiden käyttöä on hyvä harjoitella tavallisilla paperinipuilla etukäteen, koska vaaliluetteloiden käsittelyn on oltava virheetöntä ja sujuvaa.

Vaaliluettelon paperi on arkistokelpoista muovia, joten se kestää kosteutta ja repimistä tavallista paperia paremmin. Paperille voi tehdä merkintöjä normaaleilla kynillä. Selausta helpottamaan reunaan voi merkitä eri kirjainten alkukohtia esimerkiksi tarrareunaisilla papereilla.

Eduskuntavaalit 2023 Riksdagsval	N:o

Lähetäjä

Digi- ja väestötietovirasto
 Lintulahdenkuja 2 D
 00530 HELSINKI
 FINLAND

puh. 0295 536 220

Vastaanottaja

Tavallinen
 Tiina Marita
 Hernetie 25
 01300 VANTAA
 FINLAND

Vaalipiiri, jossa sinulla on äänioikeus
 Uudenmaan vaalipiiri

Kunta, äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka
 Vantaa
 312 Tikkurila
 Vantaan opistotalo
 Lummetie 5

Vaalipäivän äänestysaika
 2.4.2023 klo 9.00 - 20.00

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 10.2.2023

Ilmoitus äänioikeudesta eduskuntavaaleissa

Sinulla on äänioikeus sunnuntaina 2.4.2023 toimitettavissa eduskuntavaaleissa tässä ilmoituksessa mainitussa vaalipiirissä.

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyn edellytyksin laitos- tai kotiäänestyksessä. Jos asut tai oleskelet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan, voit vaihtoehtoisesti äänestää kirjeitse ulkomailta. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
 Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

**Suomessa 22. - 28.3.2023 ja
 ulkomailla 22. - 25.3.2023**

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikoinen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Ennakköäänestyksen lähetekirje

Täytetään ennakköäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakköäänestäjä

Tavallinen
 Tiina Marita
 Hernetie 25
 01300 VANTAA
 FINLAND

Vaaliviranomainen

092 312 puh. 040 514 9558
 Vantaan kaupungin keskusvaalilautakunta
 Asematie 7
 01300 VANTAA
 FINLAND

Ennakköäänestyksen vaalivirkailija täyttää
 Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys
 23 /3 2023

Ennakköäänestyspaikan nimi tai laitosäänestyksessä kunnan nimi
 Vantaa

Vaalivirkailijan allekirjoitus
 Olli Suominen

Ennakköäänestäjä täyttää
 Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäneen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika
 120345-1234

Äänestäjän allekirjoitus
 Tiina Tavallinen

LIITE 4b

Lähettiläjä Avsändare Sender

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI
FINLAND

puh. 0295 536 220

Vastaanottaja Mottagare Adressee

Virtanen
Ville Tapani
16 Homestreet
12345 Liverpool
UNITED KINGDOMVaaliipiiri, jossa sinulla on äänioikeus Valkrets, i vilken du är röstberättigad
Helsingin vaaliipiiriKunta, äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka
Kommun, röstningsområde samt röstningsställe på valdagenHelsinki
90B
Kaupungintalo
Pohjoisesplanadi 11-13Vaalipäivän äänestysaika
Röstningstid på valdagen

2.4.2023 klo 9.00 - 20.00

Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 10.2.2023 Datakälla: Befolkningsdatasystemet 10.2.2023

Ilmoitus äänioikeudesta
eduskuntavaaleissaAnmälan om rösträtt i
riksdagsvalet

Sinulla on äänioikeus Suomessa sunnuntaina 2.4.2023 toimitettavissa eduskuntavaaleissa tässä ilmoituksessa mainitussa vaaliipiirissä.

Du är röstberättigad vid riksdagsvalet som förrättas i Finland söndagen den 2 april 2023 i den valkrets som anges i denna anmälan.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.
Du ska styrka din identitet när du röstar.

Lisää äänestysohjeita kääntöpuolella.

Mer anvisningar om röstningen på omstående sida.

Ennakoäänestyksen ajanjakso.
Ennakoäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.
Förhandsröstningsperioden.
På vissa förhandsröstningsställen kan perioden vara kortare.Suomessa i Finland 22. - 28.3.2023 ja/och
ulkomailla utomlands 22. - 25.3.2023Yleiset ennakoäänestyspaikat aukioloaikoinen
De allmänna förhandsröstningsställen och deras öppettiderwww.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite
www.valfinland.fi och bilagan till denna anmälanEnnakoäänestyksen lähetekirje
Följebrev för förhandsröstning

Täytetään ennakoäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Fylls i på förhandsröstningsstället, om denna anmälan används som följebrev.

Ennakoäänestäjä Väljaren

Virtanen
Ville Tapani
16 Homestreet
12345 Liverpool
UNITED KINGDOM

Vaaliviranomainen Valmyndigheten

091 90B puh./tel. (09) 3101 3344

Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunta
Kaisaniemenkatu 3 B 16, 3. kerros
0100 HELSINKI
FINLANDEnnakoäänestyksen vaalivirkailija täyttää
Fylls i av valfunktionärenTodistan, että ennakoäänestys on tapahtunut
vaalilaissa säädetyn tavoin.

Jag intygar att förhandsröstningen har gått till på det sätt som bestäms i vallagen.

Päiväys Datum

23/3 2023

Ennakoäänestyspaikan nimi
Förhandsröstningsställets namnSuurlähetystö
Lontoo

Vaalivirkailijan allekirjoitus Valfunktionärens underskrift

Ester Smith

Ennakoäänestäjä täyttää
Fylls i av väljarenOlen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt
äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.
Jag har själv med bevarande av valhemligheten fyllt i
röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet.

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelsetid

010180-123X

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Ville Virtanen

*** 23.3.2023 091E28 Helsinki ***

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare
VIRTANEN
VILLE TAPANI

Vastaanottaja Mottagare
091 007B
HELSINGIN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
KAISANIEMENKATU 3 B 16, 3. KERROS
00100 HELSINKI

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelsetid
010180-123X

Nykyinen osoite Nuvarande adress

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort
/ 202

Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrättarens/Valbestyrelsebs ordfrandes underskrift

Tuula Roos

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun
ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt
röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Ville Virtanen

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare

LESKINEN
HELMI MÄRJÄTTÄ

Vastaanottaja Mottagare

KITEEN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
KITEENTIE 25
82500 KITEE

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelsetid

170260-011R

Nykyinen osoite Nuvarande adress

HOVINTIE 25
82500 KITEE

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.Aika ja paikka Tid och ort
2313 12023
Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrattarens/Valbestyrrelsens ordförandes underskrift

Kiteen kunnanvirasto Raili Ketonen

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun
ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.
Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt
röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Helmi Leskinen

**LÄHETEKIRJE
Kotiaänestys**

Lähetekirjeen vastaanottajaksi merkitään oman kunnan keskusvaalilautakunta. Keskusvaalilautakunnan osoite on ilmoituksessa äänioikeudesta. Osoite on myös saatavissa vaalitoimitsijalta.

Vastaanottaja ja osoite

Helsingin kaupungin

keskusvaalilautakunta

Kaisaniemenkatu 3 B 16

00100 Helsinki

a) Sukunimi (myös entiset) painokirjaimin ¹⁾	<i>KUOPPALA</i>
b) Etunimet (myös entiset)	<i>ANTI JUHANI</i>
c) Henkilötunnus tai syntymäaika	<i>170830-0001</i>
d) Nykyinen osoite	<i>Hämeentie 180, 00560 Helsinki</i>
Kykyni liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- eikä ennakoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia. Olen itse vaalivalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen. Äänestäjän allekirjoitus <i>Antti Kuoppala</i> Lähetekirje on allekirjoitettava vaalitoimitsijan läsnä ollessa. Äänestyksessä läsnä olevan 18 vuotta täyttäneen henkilön nimikirjoitus <i>Tommi Todistaja</i>	

VAALI- TOIMITSIJA TÄYTTÄÄ	Aika ja paikka	<i>23.3.2023 Helsinki</i>
	Todistan, että edellä mainitun henkilön kotiaänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin. Vaalitoimitsijan allekirjoitus <i>Tiina Toimitsija</i>	

1) Kohtia a-d ei tarvitse täyttää, jos lähetekirjeeseen liitetään maistraatin lähettämä ilmoitus äänioikeudesta (vaalilomake nro 3s, 3r tai 3u).

Eduskuntavaalit 2023

KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKIRJE

Äänestäjänä vastaat siitä, että lähetekirjeeseen on täytetty huolellisesti ja selkeästi kaikki kohdat. Puutteellinen lähetekirje voi johtaa siihen, että äänestystä ei oteta huomioon.

Helsingin keskusvaalilautakunta
Kaisaniemenkatu 3 B 16
00100 Helsinki
FINLAND

Äänestäjän sukunimi <i>Tavallinen</i>	Etnimet <i>Tiina Tellervo</i>
Suomalainen henkilötunnus (muotoa pppkvv-xxxx) <i>010170-1230</i>	
Nykyinen osoite <i>Kotikatu 7A, 00100 Helsinki</i>	
Valtio, jossa äänestät kirjeitse <i>Espanja</i>	Päiväys <i>10.3.2023</i>

ÄÄNESTÄJÄN VAKUUTUS

Olen äänioikeutettu näissä vaaleissa. Olen ulkomailla ennakoöänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä minulla siten ole mahdollisuutta äänestää Suomessa. Olen itse täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen vaalikuoreen vaalisalaisuuteni ja vaalivapauteni säilyttären.

Äänestäjän allekirjoitus <i>Tiina Virtanen</i>	Nimenselvennys <i>TIINA VIRTANEN</i>

TODISTAJIEN VAKUUTUS • WITNESSES' AFFIRMATION

Äänestäjä on äänestänyt vaalisalaisuutensa säilyttäen ja niin, ettei hänen vaalivapauttaan ole loukattu. The voter has voted without breaching election secrecy and without having his/her electoral liberty violated. Todistajana en ole äänestäjän lapsi, puoliso tai vanhempi enkä ehdokas tai ehdokkaan lähisukulainen. I affirm that I, the witness, am not the voter's child, spouse or parent, or a candidate or a close relative of a candidate.

Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Silvia Salvador</i>	Todistajan allekirjoitus • Witness's signature <i>Markku Meikäläinen</i>
Nimenselvennys • Name in block letters <i>Silvia Salvador</i>	Nimenselvennys • Name in block letters <i>Markku Meikäläinen</i>
Syntymäaika • Date of birth <i>2.2.1960</i>	Syntymäaika • Date of birth <i>13.6.1979</i>
Nykyinen osoite • Current address <i>Fuengirola. Av de las Salinas 12</i>	Nykyinen osoite • Current address <i>Fuengirola. Av de las Salinas 6</i>

AVUSTAJA (Täytetään vain, jos äänestäjä on käyttänyt avustajaa)

Avustajan nimi
Avustajan osoite

**VAALIKUORI
VALKUVERT**

Kirjeäänestyksen vaalikuori **Valkuvert för brevöstning**

**KIRJEÄÄNESTYKSEN LÄHETEKUORI
YTTERKVERT FÖR BREVRÖSTNING**

**Tätä kirjettä ei saa postittaa Suomesta
Detta brev får inte postas i Finland**

Liimaa
postimerkki
tähän
Klistra
frimärket här

VAALITOIMITSIJA TAI VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN ELLER VALBESTYRELSEN

Huomautuksia Anmärkningar	Kaikki muut äänestykset merkitty äänioikeusrekisteriin.
Äänestäjien itse valitsemat avustajat Bitråden som utsetts av de röstande	

VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALBESTYRELSEN

Ennakköäänestyspäivät ja kelloajat Dagar och klockslag för förhandsröstningen	
Vaalitoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen Valbestyrelsens ordförande, viceordförande och medlem	
Varajäsenet Suppleanter	
Allekirjoitukset Underskrift	☐ Luettu ja tarkastettu Uppläst och justerat Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande ☐ Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem

LÄHETEKUORTEN KUITTAUSLISTA
 Kuittauslista postin kuljetettavaksi jätetyistä
 ennakkoonestyksen läheteuorista

Lähettäjä

Rantasalmen (kunnan/kaupungin)

Ennakkoonestyksen vaalitoimitsija

Vaalitoimikunta

Keskusvaalilautakunta

Ulkoasiainministeriö

Lähetysten vastaanottoipaikan

nimi: 58900 | Rantasalmi
Postinumero Toimipaikka

Postituspäivämäärä Läheteuorien lukumäärä Postin kuittaus päiväys

<u>22 / 3 / 23</u>	15	kpl	<u>Armi Raunetsalo 22.3.2023</u>
<u>22 / 3 / 23</u>	12	kpl	<u>Armi Raunetsalo 22.3.2023</u>
<u>23 / 3 / 23</u>	10	kpl	<u>Armi Raunetsalo 23.3.2023</u>
<u>23 / 3 / 23</u>	9	kpl	<u>Armi Raunetsalo 23.3.2023</u>
<u>24 / 3 / 23</u>	9	kpl	<u>Armi Raunetsalo 24.3.2023</u>
<u>24 / 3 / 23</u>	11	kpl	<u>Armi Raunetsalo 24.3.2023</u>
<u>24 / 3 / 23</u>	21	kpl	<u>Armi Raunetsalo 24.3.2023</u>
<u> / / </u>		kpl	

Lähettäjä merkitsee päivittäin tähän listaan läheteuorten kappalemäärän. Posti antaa lähetysten vastaanotosta kuittauksen (nimi ja päiväys tai päivämääräleima).
 Kuorissa on "postikuori"-maksumerkintä, jolloin kirjelmäohjelmien lähetyksistä postitusta ei käytetä.
 Vänd

ILMOITTAUTUMINEN KOTIÄÄNESTYSKSEEN

Lomake palautetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle

Vaalien nimi

Vaalipäivä

KESKUSVAALILAUTAKUNNALLE

Haluan äänestää ennakoon kotonani, koska kyyni liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, etten pääse äänestys- enkä ennakkoäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia.

Ilmoituksen tekijä	Sukunimi		____	
	Etunimet		____	
	Henkilötunnus		____	
	Osoite			____
	Postitoimipaikka	Kotikunta	Puhelin	____
	Voiko äänestäjä huolehtia siitä, että kotiaänestyksessä on läsnä 18 vuotta täyttänyt henkilö?		☐ kyllä	☐ ei
	Kotiaänestyksen yhteydessä äänestää myös omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja.		☐ kyllä	
	Omaishoitajan täydellinen nimi ja henkilötunnus sekä puhelinnumero			____
	Omaishoitosopimus on voimassa	☐ toistaiseksi	☐ määräajan	____ saakka.
	Äänestäjän pyynnöstä ilmoituksen tehneen henkilön nimi, osoite ja puhelin			____
	Päivämäärä	Allekirjoitus		____

Vaaliviranomaisen merkintöjä	Ilmoitus on vastaanotettu puhelimitse, päivämäärä		____	
	Kotiaänestysaika, päivämäärä ja kellonaika		____	
	Tehtävään määrätty vaalitoimitsija		____	
	Kotiaänestyksestä on ilmoitettu äänestäjälle		Päivämäärä ja ilmoittaja	
	☐ kirjeitse	☐ puhelimitse	☐ sähköpostitse	____
	Läsnä olevan henkilön nimi		Syntymäaika	____
	Lisätietoja			____
Kotiaänestys on toimitettu, päivämäärä ja kellonaika		Vaalitoimitsija	____	

Tietoja ja ohjeita kääntöpuolella

Vaalilomake nro 14, KOTIÄÄNESTYSLOMAKE

TIETOJA JA OHJEITA KOTIÄÄNESTYKSESTÄ

Kuka saa äänestää ennakkoon kotonaan?

Äänioikeutettu henkilö, jonka kyky liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, ettei hän pääse äänestys- eikä ennakköäänestyspaikkaan ilman kohtuuttomia vaikeuksia, saa äänestää ennakolta kotonaan. Kotiäänestys toimitetaan siinä kunnassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin äänestäjän kotikunnaksi.

Mikäli äänioikeutettu voi mennä äänestyspaikalle tai ennakköäänestyspaikalle omin neuvoin taikka kuljetuspalveluita ja äänestysavustajaa hyväksikäyttäen, kotiäänestystä ei järjestetä. Kotiäänestykseen oikeutetun henkilön kotiäänestyksen yhteydessä voi äänestää myös kotiäänestykseen oikeutetun kanssa samassa taloudessa asuva omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) tarkoitettu omaishoitaja, jos kyseinen kunta on merkitty äänioikeusrekisterissä hänen kotikunnakseen.

Kuinka kotiäänestykseen ilmoitaudutaan?

Kotiäänestykseen oikeutetun on ilmoitauduttava oman kotikuntansa keskusvaalilautakunnalle, jonka osoite ja puhelinnumero ovat äänioikeutetulle saapuneessa ilmoituskortissa (ilmoitus äänioikeudesta). Ilmoitautuessa on mainittava, jos kotiäänestyksen yhteydessä äänestää omaishoitaja.

Ilmoittautuminen tehdään joko kirjallisesti tällä lomakkeella tai puhelimitse. Ilmoittautuminen voidaan toimittaa keskusvaalilautakunnalle postitse tai sähköpostin välityksellä (kysy kunnaltasi ohjetta suojatun sähköpostin lähettämiseen). Lomakkeen yläosa on täytettävä huolellisesti ja allekirjoitettava. Ilmoituksen voi äänestäjän puolesta tehdä myös toinen henkilö, esimerkiksi lähiomainen.

Kirjallisen tai puhelimitse tehdyn ilmoituksen on oltava perillä kunnan keskusvaalilautakunnassa viimeistään tiistaina 12. päivänä ennen vaalipäivää ennen klo 16.

Jos olet ilmoittautunut kotiäänestäjäksi, keskusvaalilautakunta säilyttää henkilötietosi seuraaviin vaaleihin asti, jotta se voi silloin tiedustella, tarvitsetko vielä niissä vaaleissa kotiäänestystä. Jos et halua, että tietojasi säilytetään, kerro siitä keskusvaalilautakunnalle. Keskusvaalilautakunta antaa lisätietoja henkilötietojesi käsittelystä ja oikeuksistasi.

Milloin kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys toimitetaan ennakköäänestysaikana 11.–5. päivänä ennen vaalipäivää eli keskiviikosta tiistaihin. Äänestäjälle ilmoitetaan etukäteen kirjeitse tai puhelimitse kahden tunnin tarkkuudella se ajankohta, jolloin vaalitoimitsija saapuu äänestäjän luo toimittamaan äänestyksen.

Miten kotiäänestys toimitetaan?

Kotiäänestys eroaa vain vähän tavallisesta ennakköäänestyksestä. Tärkeä ero on siinä, että kotiäänestyksessä on vaalitoimitsijan ja äänestäjän lisäksi oltava läsnä äänestäjän valitsema tai hyväksymä 18 vuotta täyttänyt henkilö.

Äänestäjällä on oikeus käyttää äänestystoimituksessa avustajaa, jona voi toimia myös edellä mainittu hänen valitsemansa tai hyväksymänsä henkilö.

Äänestäjä merkitsee ehdokkaan numeron äänestyslippuun siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyslippu suljetaan leimattuna vaalikuoreen, joka on väriltään ruskea. Äänestäjä täyttää lähetekirjeen ja osoittaa sen kunnan keskusvaalilautakunnalle. Paikalle kutsuttu henkilö merkitsee nimikirjoituksensa lähetekirjeeseen. Vaalitoimitsija merkitsee lähetekirjeeseen todistuksen, että äänestys on tapahtunut laissa säädetyin tavoin. Lopuksi lähetekirje sekä siihen mahdollisesti liitetty ilmoituskortti sekä vaalikuori suljetaan lähetekuoreen, joka on väriltään keltainen ja jonka vaalitoimitsija toimittaa kunnan keskusvaalilautakunnalle.

VAALIPÖYTÄKIRJA

1

VAALIT	Vaalien nimi
	Vaalipiiri
	Kunta tai kaupunki
	Äänestysalueen tunnus ja mahdollinen nimi
VAALILAUTAKUNNAN KOKOONPANO	Puheenjohtaja
	Varapuheenjohtaja
	Jäsenet
	Varajäsenet sijaantulojärjestyksessä
VAALIAVUSTAJAT	Vaalilautakunnan nimeämät vaaliavustajat
	Äänestäjien omat vaaliavustajat
AVUSTAVA HENKILÖSTÖ	Avustava henkilöstö (VaailL 16.3 §)
PÖYTÄKIRJANPITÄJÄ	

VAALIPÖYTÄKIRJA

3

ÄÄNIOIKEUTETTUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliluettelon mukaan äänestysalueella on äänioikeutettuja:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
ENNAKKOON ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Ennakkoon oli vaaliluettelon mukaan äänestänyt:	Miehiä	Naisia	Yhteensä
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN ALOITTAMINEN	Vaalipäivän äänestys aloitettiin kello 9. Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja näytti läsnäolleeille äänestäjille, että vaaliurna oli tyhjä, ja sulki uuman. ☐ Vaalilautakunta käytti sähköistä vaaliluetteloa.			
VAALIPÄIVÄN ÄÄNESTYKSEN PÄÄTTÄMINEN	Vaalilautakunnan ☐ puheenjohtaja ☐ varapuheenjohtaja julisti vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi kello ____ Äänestysliput otettiin vaaliurnasta ja laskettiin niiden lukumäärä. Samoin laskettiin niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluettelon tai äänioikeusrekisteriin (sähköiseen vaaliluettelon) tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan vaalipäivänä.			
VAALIPÄIVÄNÄ ÄÄNESTÄNEIDEN LUKUMÄÄRÄ	Vaalipäivän äänestyksessä oli äänestänyt vaaliluettelon mukaan (Ennakkoon äänestäneitä ei lueta mukaan)	Miehiä	Naisia	Yhteensä
ÄÄNESTYSLIPPUJEN LUKUMÄÄRÄ	Vaaliurnassa oli äänestyslippuja			Lukumäärä
ÄÄNESTYSLIPPUJEN TARKASTAMINEN JA JÄRJESTÄMINEN	Tarkastuksessa mitättömiksi katsotut äänestysliput erotettiin eri ryhmäksi. Niitä oli Hyväksytyt äänestysliput järjestettiin ryhmiksi ehdokkaittain. Kunkin ryhmän äänestysliput laskettiin ja lukumäärät merkittiin pöytäkirjaan liitetyle lomakkeelle. Hyväksytyitä äänestyslippuja oli ☐ Äänestyslippuja ei tarkastettu vaalilautakunnassa (VaaliL 82.2 §). Niiden lukumäärä merkittiin kuitenkin tähän pöytäkirjaan. Äänestysliput pantiin päällykseen, joka suljettiin sinetöimällä.			
TULOSLASKENTA-JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ	☐ Vaalilautakunta tallensi äännet suoraan tuloslaskentajärjestelmään.			
SAAPUVILLA OLLEET	Äänestyslippuja järjestettäessä ja laskettaessa saapuvilla olleiden vaaliamiesten ja vaalitarkkailijoiden nimet (VaaliL 184 §; valtakirjat liitteenä)			

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähden.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

Kuntien vaaliviranomaisten tarvitseman vaalimateriaalin tarkistuslista:

Asiakirja / tarvike / kaluste	Kunnan keskusvaalilautakunta	Vaalilautakunta	Vaalitoimikunta	Vaalitoimitsijat, yleinen ennakköäänestys	Vaalitoimitsija, kotikäänestys	Huomautuksia
1. Vaali asiakirjat						
Äänestyslippu		x	x	x	x	
Lähetekirjelomake			x	x	x*	*Mahdollisesti äänestävää omaishoitajaa varten
Kotikäänestyksen lähetekirjelomake					x	
Vaalikuori			x	x	x	
Lähetekuori			x	x	x	
Luettelo ennakolta äänestäneistä			x	x		
Kotikäänestyslomake	x				x	
Lähetekuorten kuitauslista			x	x		
Vaaliluettelo / vallängd		x				
Vaalipöytäkirja / valprotokoll		x				
Oman vaalipiirin ehdokaslistojen yhdistelmä		x	x	x	x	
Muiden vaalipiirien ehdokaslistojen yhdistelmät			x	x		
2. Tiedotteet, opasteet ym.						
Ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä		x	x	x	x	
Tiedotejuliste: Ennakköäänestys			x*	x		*Tarvittaessa
Tiedotejuliste: Vaalipäivän äänestys		x				
Opasteet äänestyspaikan sisällä ja ulkopuolella		x	x	x		
Allergia- ja astmalaiton julisteet äänestyspaikan eläimettömyydestä		x		x		
3. Tuloslaskentalomakkeet						
Laskentalomake 1: Ennakköäänestäneiden lukumäärä	x					
Laskentalomake 2: Vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä, alustava tieto	x	x				
Laskentalomake 3: Vaalipäivän äänet, alustava laskenta	x	x				

Laskentalomake 4: Vaalipöytäkirjan liite		x				
4. Tarvikkeet ym.						
Vaalleimasimet		x	x	x	x	
Sinetöimisvälineet	x	x				
Tunnisteet vaalivirkkailijoille		x	x	x	x	
Jäljennös vaalilautakunnan / vaalitoimikunnan asettamis päätöksestä		x	x			
Kynät		x	x	x	x	
Muistiinpanovälineet		x	x	x	x	
Laskimet		x				
5. Kalusteet						
Äänestyskopit		x	x*	x		*Tai vastaavat
Liikuntaesteisten äänestyskalusteet		x	x	x		
Muut kalusteet		x		x		
Vaaliurnat		x		x*		*Jos käytetään
6. IT-välineet						
Työasema	x	x*		x*		*Jos äänioikeus-tietojärjestelmää käytetään ** Käyttö vapaaehtoista
Tietoliikenneyhteydet	x	x*		x*		
Tunnistautumisvälineet	x	x*		x*		
Kirjoitin				x*		
Viivakoodinlukijat**		x*		x*		
7. Vaaliohjeet ja VAT-ohjeet						
Vaaliohjeet (nro:t 1 – 5)	nro 1	nro 2	nro 3	nro 4	nro 5	
VAT-ohjeet (nro:t 1 – 5b)	nrot 1, 2b, 4b ja 5b	nro 4d*, 4e*	4e*	nro 4c*		*Jos tietojärjestelmää käytetään
8. Muu materiaali						
Luettelo Postin myyntipisteiden viimeisistä kirjeiden ja pikakirjeiden jättöajoista	x		x	x		
Luettelo kaikkien kuntien keskusvaalilautakuntien osoitteista*	x		x	x		*Voi tulostaa vaalit.fi:stä

**Invalidiliiton
Esteettömyyskeskus**

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

01/2021

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä äänestyspaikkaa?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3600 mm ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kurumatossa tai -ritilässä enintään 10 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapista pois päin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäisemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakköäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

EDUSKUNTAVAALIT

2.4.2023

Ennakoäänestys:

Suomessa 22.–28.3.2023

Ulkomailla 22.–25.3.2023

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
